

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA ZELENINA

2023

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

Český statistický úřad, Praha
Generální ředitelství cel, Praha
Ministerstvo zemědělství, Praha
Státní zemědělský intervenční fond, Praha
Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Brno
Zelinařská unie Čech a Moravy, Olomouc
Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Praha

Odbor rostlinných komodit MZe

Autorky:

Ing. Veronika Němcová, MZe
Bc. Irena Buchtová, MZe

Ředitel Odboru rostlinných komodit:

Ing. Zdeněk Trnka, MZe

Autorky touto cestou děkují za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad studentů, pedagogů odborných škol a podnikatelských subjektů a dalších k dispozici také na internetu na adrese: www.eagri.cz

Autor fotografie:

Zelinařská unie Čech a Moravy

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
Internet: www.eagri.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-745-0, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
ZELENINA

PROSINEC
2023

OBSAH

Úvod	3
Souhrn	3
Zásahy státu a opatření EU u komodity zelenina	5
Světový trh	43
Pěstování zeleniny v ČR	45
Integrovaná produkce zeleniny v ČR	55
Skladovací kapacity v zelinářství ČR	57
Zpracovatelský průmysl v ČR.	58
Dovoz zpracované zeleniny.	62
Vývoz zpracované zeleniny	63
Spotřeba zeleniny v ČR.	64
Cenový vývoj zeleniny v ČR	66
Zahraniční obchod se zeleninou v ČR	70
Přehledy o užití zeleniny	73
Přílohy	74
č. 1 – Příloha č. 1 – Přehled uznaných organizací producentů v odvětví ovoce a zeleniny – stav ke dni 31. 8. 2023.	74
č. 2 – Příloha č. 2 – Zahraniční obchod ČR se zpracovanou zeleninou	75
č. 3 – Příloha č. 3 – Porovnání finančního vyjádření produkce zeleniny v ČR	79

ÚVOD

Předkládaná zpráva navazuje na Situační a výhledovou zprávu „Zelenina“, která byla vydaná v prosinci roku 2022. Cílem této Situační a výhledové zprávy je informovat o situaci v zelinářském sektoru, dále o změnách a základních pravidlech, týkajících se společné organizace trhu u komodity zelenina. Použité informace jsou zpracovány podle dostupných informací k měsíci říjnu 2023, není-li uvedeno jinak.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny podnikatelské subjekty k dispozici v budově Ministerstva zemědělství, na internetové adrese: <http://www.eagri.cz/>, navigace – zemědělství, publikace a dokumenty, rostlinné komodity, zelenina.

SOUHRN

Situace v zelinářství byla v letech 2022 a 2023 ovlivněna několika výraznými faktory. Mezi ty hlavní patřily dopady předcházejících dvou kovidových roků, válečný konflikt na Ukrajině, energetická krize, inflace, a především jejich dopady na enormní růst nákladů nejen v zemědělství, na kupní sílu spotřebitelů a na trh se zemědělskými produkty v EU i mimo ni. Zvyšující se náklady na práci a obavy z dostupnosti sezónních pracovníků vedly některé z pěstitelů zeleniny k ukončení nebo omezení své činnosti.

Z hlediska vývoje počasí patřil rok 2022 mezi roky pro zeleninu poměrně příznivým, až na mírné zpoždění vegetačního vývoje díky chladnějším jarním měsícům. Lokálně byly porosty zeleniny negativně ovlivněny chladnějším a sušším jarem, poté letními vysokými teplotami s bouřkami a místy i krupobitím. Pěstební plochy zeleniny (včetně dopočtu sektoru domácností) v roce 2022 klesly o 5,5 % na 15 124 ha. Snížily se plochy prakticky všech sledovaných zeleninových druhů kromě ploch celeru, ředkviček, okurek nakládaček a póru. Sklizeň zeleniny dosáhla 303,0 tis. t, tj. o 9,1 % méně než v předchozím roce. V souvislosti s poklesem pěstebních ploch došlo k výraznému poklesu produkce především u cibule, mrkve, salátů, kedlubnů, květáku a hlávkového zelí.

I v roce 2023 ovlivňovala zelinářský sektor především nejistota z dalšího vývoje cen energií, které jsou zásadní pro provoz závlah, skladů a krytých ploch, dále cen pohonných hmot a ceny a dostupnost vstupů jako jsou hnojiva, přípravky na ochranu rostlin, nakrývací, mulčovací a další speciální fólie, nárůst nákladů na práci, a především nedostatek kvalifikované pracovní síly a sezónních pracovníků. V roce 2023 ukončilo nebo omezilo svou činnost několik zpracovatelských závodů, především v důsledku nárůstu cen energií potřebných pro zpracovatelský průmysl (mrazírny, konzervárny). Dochází tak ke ztrátě odběratelů zeleniny pěstované pro zpracování jako jsou hrášek, cukrová kukuřice, špenát apod.

Z hlediska vývoje počasí patřil rok 2023 mezi roky pro zeleninu v průměru převážně vyhovujícím, s výraznými lokálními odlišnostmi. Vyskytlo se sice několik období, které vývoj zeleniny zkomplikovaly, nepřinesl však žádné celorepublikové významné extremity s kritickým dopadem, nicméně snížil výnosy a kvalitu některých druhů zeleniny. Nástup příznivého období pro jarní práce přišel v únoru poměrně brzy, v březnu a dubnu ale panovaly nízké teploty a hojné dešťové srážky, a to na celém území republiky. Počasí tak komplikovalo jarní práce, především kvalitní přípravu půdy, neumožňovalo rané výsevy a výsadby. Později chladné počasí brzdilo růst a vývoj už založených porostů. V červnu vystřídalo chladné a vlhké počasí rovnou období vysokých teplot a sucha – rostliny zeleniny trpěly stresem, pozastavovaly svůj vývoj a začal se zesilovat tlak škodlivých organizmů. V některých oblastech byly porosty zeleniny poškozeny lokálními bouřkami s krupobitím. Období horka a sucha bylo na konci července a počátkem srpna vystřídáno obdobím vydatných srážek, což komplikovalo sklizňové a polní práce a ohrožovalo kvalitu sklizené zeleniny. Podzimní počasí bylo v roce 2023 charakteristické neobvykle dlouhým obdobím s vyššími teplotami, což prospělo vývoji a sklizni podzimních druhů zeleniny a prodloužilo sezónu letních druhů.

Celková výměra moderních krytých ploch pro pěstování zeleniny v ČR v roce 2023 činila 62,3 ha. Většina krytých ploch je vybavena pěstebními světly. Nejvíce jsou skleníkové plochy využívány pro produkci rajčat, dále pak salátových okurek a jen minimum ploch je využíváno pro předpěstování sadby. Pěstitelé i odběratelé se poučili z vývoje roku 2022. Mnozí pěstitelé se naučili svou produkci prodávat řetězcům přímo, tj. především prostřednictvím organizací producentů namísto přes velkoobchody. Vzhledem k poptávce spotřebitelů je produkce zejména těchto druhů plodové zeleniny nasmlouvána i na zimní období, proto většina pěstitelů letos na energeticky nejnáročnější měsíce odstavku neplánuje.

Nákup čerstvé zeleniny pro zpracování z tuzemska se v roce 2022 meziročně zvýšil o 7 % na 44,2 tis. t, nákup ze zahraničí se naopak o 30 % snížil na 21,6 tis. t. Největší podíl v nákupu čerstvé zeleniny pro zpracování z tuzemska tvořil, podobně jako v minulých letech, nákup hlávkového zelí bílého a okurek nakládaček. Ze statistických údajů vyplývá, že v roce 2022 celková výroba výrobků ze zeleniny klesla oproti předchozímu roku o 15 % na objem 104,1 tis. t. Největší podíl z celkové výroby zeleninových výrobků tvořila výroba sterilované zeleniny, která však oproti roku 2021 poklesla o 11 % na 42,8 tis. t, rovněž tak výroba sterilovaných zeleninových směsí a kysaného zelí. Naproti tomu výroba kečupu se meziročně zvýšila dvojnásobně na 11,1 tis. t.

Celková bilance zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou je vysoce pasivní. Od roku 2012 se úhrnné pasivum každoročně zvyšuje. V roce 2022 přesáhlo záporné saldo zahraničního obchodu z hlediska finančního 10,9 mld. Kč.

V roce 2022 se na produkci zeleniny negativně podepsaly jarní mrazy a rekordní vedra, a to především v zemích západní a jižní Evropy, což se projevilo i na výši dovezené čerstvé zeleniny do ČR. Dovoz se oproti předchozímu roku snížil o 7,7 % na 530,1 tis. t, i když její hodnota byla meziročně o 3,6 % vyšší a dosáhla 13,3 mld. Kč. Dodávky zeleniny ze zemí EU se výrazně snížily na 467,1 tis. t. Nejvíce zeleniny pocházelo ze Španělska (123,1 tis. t), Nizozemska (98,9 tis. t), Itálie (54,9 tis. t), Německa (43,2 tis. t) a Polska (41,8 tis. t). V období od ledna do srpna 2023 bylo do ČR dovezeno celkem 385,2 tis. t čerstvé zeleniny, což je o 2,4 % méně oproti stejnému období minulého roku.

Vývoz čerstvé zeleniny (včetně reexportu) z ČR v roce 2022 v porovnání s předchozím rokem opětovně vzrostl, a to o 10 % na celkových 81,1 tis. t v hodnotě 2,4 mld. Kč. Vývoz směřoval téměř výhradně do zemí EU, a to zejména na Slovensko (48,3 tis. t), dále do Německa (17,3 tis. t), Polska (5,2 tis. t), Nizozemska (1,7 tis. t) a Rumunska (1,6 tis. t). Oproti předchozímu roku výrazně vzrostl vývoz celeru, cibule, rajčat a zelí, naproti tomu klesl vývoz hrášku, kapusty, papriky a salátů. V období od ledna do srpna 2023 bylo z ČR vyvezeno 56,5 tis. t čerstvé zeleniny v hodnotě 1,7 mld. Kč, tj. o téměř 11 % méně oproti stejnému období minulého roku, a to pouze do zemí EU. Největší množství zeleniny směřovalo na Slovensko (30,5 tis. t), dále do Německa (15,4 tis. t) a Polska (7,1 tis. t).

ZÁSAHY STÁTU A OPATŘENÍ EU U KOMODITY ZELENINA

Do této kapitoly je zahrnuto:

1. Regulace podnikání a obchodu uvnitř EU
2. Vnější obchodní politika EU v oblasti zeleniny
3. Daňová politika
4. Dotační politika
5. Společná zemědělská politika – přímé platby
6. Společná organizace trhu v sektoru ovoce a zeleniny
 - 6.1. Organizace producentů v rámci SOT ovoce a zeleniny
 - 6.2. Nová společná zemědělská politika (SZP) od roku 2023 a OP
 - 6.3. Školní projekt „Ovoce, zelenina a mléko do škol“ (School Scheme)
 - 6.4. Změny v předpisech EU pro kontrolu čerstvého ovoce a zeleniny
7. Státní zemědělský intervenční fond – opatření v rámci SOT
8. Právní předpisy ČR vztahující se ke komoditě zelenina
9. Kontrola jakosti zeleniny a zeleninových výrobků

I. Regulace podnikání a obchodu uvnitř EU

V rámci Evropské unie, jejímž členem se od 1. 5. 2004 stala i Česká republika, nejsou pro pohyb zboží stanovena žádná cla ani kvóty. Pro dovozy zboží ze zemí, které nejsou součástí EU, platí společný celní sazebník.

Vzhledem k neexistenci hraničních kontrol a celního řízení mezi státy EU vznikla povinnost evidovat daňové a statistické údaje. Nesplnění této povinnosti je sankcionováno. Statistikou vnitřního obchodu se zabývá systém **INTRASTAT** (informace na www.czso.cz).

Systém Intrastat je povinný pro všechny členské státy EU, není však jednotný v oblasti sběru prvotních údajů (např. ve formě výkazu, v organizačním zabezpečení, v rozlišení obchodních transakcí, ve sběru některých údajů a způsobu jejich vykazování, ve výši prahů pro vykazování apod.). Od 1. 1. 2022 nabylo v oblasti zahraničního obchodu účinnosti nové NV č. 333/2021 Sb., které je implementací nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2152 a prováděcího nařízení Komise (EU) 2020/1197. Informace o systému Intrastat, zejména o předávání Výkazů, o získání a použití programového vybavení k elektronickému zasílání Výkazů a další informace je možné najít v části „Intrastat“ na internetových stránkách Celní správy ČR na adrese www.celnisprava.cz.

Pro rok 2023 jsou v oblasti Intrastatu připraveny dvě změny. Nasazení validace ID Partnera a úprava formuláře „Oznámení o změně registračních údajů“, která souvisí s podáním zjednodušeného hlášení.

Povinnost vykazovat údaje pro Intrastat v ČR vzniká osobám (právníckým i fyzickým) registrovaným nebo identifikovaným v ČR k DPH, které vyvezly zboží do jiného členského státu anebo dovezly zboží z jiného členského státu, a to v hodnotě dosahující prahu pro vykazování údajů do Intrastatu.

Zpravodajskými jednotkami se mohou stát nejen tzv. plátcí DPH, včetně zastupujících členů skupin spojených osob registrovaných k DPH jako skupiny v souladu s ustanovením § 5a až 5c zákona o DPH, ale i právnícké osoby, jako jsou např. veřejnoprávní instituce, státní orgány, orgány samosprávy

a jiné, které jsou podle zákona o DPH osobami identifikovanými k dani. Povinnost vykazovat data pro Intrastat může vzniknout také zpravodajským jednotkám, které jsou osobami registrovanými k DPH současně v ČR i v jiném členském státě a v ČR nemají své sídlo, místo podnikání nebo provozovnu, nebo i zahraničním osobám s daňovou povinností k DPH v ČR. Místně příslušným celním úřadem pro odevzdávání výkazů pro Intrastat i pro registraci k elektronickému předávání těchto výkazů je pro tyto zpravodajské jednotky Celní úřad pro hlavní město Prahu.

Práh pro vykazování je limit hodnoty vyvezeného nebo dovezeného zboží, který si zpravodajská jednotka musí sama počítat od začátku každého kalendářního roku anebo ode dne přidělení DIČ k DPH, a to zvlášť za vyvezené a zvlášť za dovezené zboží. Výše prahů se novou právní úpravou nemění a zůstávají na 12 mil. Kč v obou směrech obchodu. Významnou změnou a zjednodušením je zavedení možnosti **zjednodušeného vykazování** pro zpravodajské jednotky, které umožňuje po splnění určitých podmínek odeslat jedno hlášení ročně bez uvedení podrobných údajů. Základní podmínkou je dosáhnout prahu pro vykazování ve výši 12 mil. Kč a zároveň nepřekročit celkovou hodnotu 20 mil. Kč ve směru dovozu zboží z jiného členského státu EU nebo ve směru vývozu.

Základní nařízení Evropské unie

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2152 o evropských podnikových statistikách a zrušení deseti právních aktů v oblasti podnikových statistik,
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1197, kterým se stanoví technické specifikace a úprava podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2152 o evropských podnikových statistikách a zrušení deseti právních aktů v oblasti podnikových statistik,
- Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87, o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, v platném znění,
- Příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 – prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1998,
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1470, o klasifikaci zemí a území pro evropské statistiky mezinárodního obchodu se zbožím a o geografickém členění pro jiné podnikové statistiky,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie, včetně prováděcích nařízení (EU) 2015/2446, 2015/2447 a 2016/341,
- Směrnice Rady 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty.

Základní právní předpisy České republiky související se zahraničním obchodem

- Nařízení vlády č. 333/2021 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona v oblasti statistiky,
- Vyhláška č. 328/2020 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech,
- Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška č. 245/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Sdělení Českého statistického úřadu č. 427/2022 Sb., o aktualizaci číselníku Seznam zboží, které není určeno pro zjednodušené vykazování do systému Intrastat,
- Sdělení Českého statistického úřadu č. 497/2021 Sb., o zavedení číselníku Seznam zboží, které není určeno pro zjednodušené vykazování do systému Intrastat,

- Sdělení Českého statistického úřadu č. 498/2021 Sb., o zavedení číselníku Seznam vybraného zboží s doplňkovými statistickými znaky,
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

2. Vnější obchodní politika EU v oblasti zeleniny

EU je celní unií vytvořenou v souladu s pravidly WTO. EU má společný celní kodex a společný celní sazebník. Pro dovozce je celní sazebník v podobě tzv. **TARIC** (Integrovaný tarif Evropského společenství, vydávaný v souladu s nařízením Komise EHS č. 2658/87) k dispozici v elektronické podobě na adrese: http://ec.europa.eu/taxation_customs nebo na adrese www.celnisprava.cz/cz/aplikace a 1x ročně je vydáván v Úředním věstníku EU.

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání o obchodu s některými zemědělskými výrobky. Jednání o dalších smlouvách pokračují a EU se tak snaží rozšířit počet zemí, se kterými je možno obchodovat s celními preferencemi, a také odstranit další netarifní překážky obchodu.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (**ESVO**), které zahrnuje Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U zeleniny je v těchto zemích situace rozdílná. Zatímco **Island** má po další liberalizaci obchodu s EU z května 2018 většinu cel na dovoz zeleniny z EU nulových (výjimku tvoří např. sadbové brambory, kvěťák, zelí a mrkev), **Švýcarsko** i **Norsko** si dovozní cla zachovaly v různé míře s častou návazností na produkční období a s občasným využitím celních preferenčních kvót. Jednání o další liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty mezi EU a Švýcarskem od roku 2009 neprobíhají. V květnu 2021 navíc Švýcarsko odmítlo přijmout Institucionální rámcovou dohodu s EU. Na základě tohoto kroku EU zastavila veškerá jednání o novelizacích stávajících dohod a schvalování nových vzájemných dohod. V případě Norska v říjnu 2018 vstoupila v platnost ujednání o další liberalizaci obchodu se zemědělskými výrobky mezi touto zemí a EU. Dovoz některých druhů zeleniny z EU do Norska byl liberalizován (např. houby, lanýže, žampiony a cukrová kukuřice pro krmné účely).

K 31. 1. 2020 vystoupila z EU **Velká Británie** a v květnu 2021 vstoupila v platnost Dohoda o obchodu a spolupráci s EU. Díky této Dohodě se podařilo ve vzájemném obchodě zachovat nulová cla a bezkvótvý přístup pro všechny produkty splňující pravidla původu EU. Obchod však poznamenala zvýšená administrativní a finanční zátěž z důvodu zavedení celního řízení a dalších standardních pravidel obchodu se třetími zeměmi.

Preferenční obchodní dohody uzavřela EU také s kandidátskými balkánskými zeměmi. **Albánie** a **Černá Hora** uplatňují na dovoz především čerstvé zeleniny z EU různá cla, nejčastěji mezi 0–15 % ad valorem¹. Při dovozu zeleniny z EU do **Severní Makedonie** mohou cla dosáhnout až 65 %. Dovozní cla na některé položky zeleniny z EU (např. rajčata nebo sladké papriky) zachovává i **Srbsko**, a to nejčastěji v rozmezí 0–10 %. V produkčním období však může dovozní clo vzrůst o 20 %. **Bosna a Hercegovina** uplatňuje cla na dovoz zeleniny z EU u některých položek (např. jeden druh brambor, okurky apod.), a to do výše 10 %. V některých případech doplňuje valorickou část cla také clo specifické (pevná částka za jednotku hmotnosti).

¹ Stanovení celní sazby ad valorem znamená její určení procentním podílem z celní hodnoty (ceny). Dále v textu jsou celní sazby uváděny bez dodatku ad valorem.

Významnou oblastí, kde má EU sjednány dohody typu zóny volného obchodu, je Středomoří. U zeleniny se však celního zvýhodnění podařilo dosáhnout pouze u některých zemí. Např. **Maroko** má kromě některých položek sušených fazolí nulová cla pro dovoz zeleniny z EU, kdežto **Alžírsko** uplatňuje dovozní cla MFN² ve výši 30 % (s výjimkou sadbových brambor, kde je clo 5 %, je pro dovozy z EU otevřena bezcelní kvóta 45 tis. t). U některých položek (např. brambor pro výrobu škrobu, rajčat nebo ostatní cibule a česneku) je však zavedeno dodatečné ochranné dovozní MFN clo ve výši 120 %. **Tunisko** má při dovozu zeleniny z EU stanovena cla ve výši 50 % (opět s výjimkou sadbových brambor, kde je otevřena bezcelní kvóta 16,5 tis. t). Některé země regionu neuplatňují dovozní cla na zeleninu z EU žádná (**Egypt, Jordánsko**). Naopak dovoz zeleniny z EU do **Izraele** je zatížen cly u většiny položek této kategorie s tím, že u některých jsou aplikovatelná dovozní cla tvořena specifikou částkou na hmotnost produktu, ale nesmějí přesáhnout stanovenou procentuální hodnotu (např. u cibule je po vyčerpání bezcelní kvóty 2 300 t dovozní clo 0,78 ILS/kg, ale ne více než 208,6 %). U některých položek (např. u brambor, česneku nebo právě cibule) jsou při dovozu z EU do Izraele otevřeny různě vysoké bezcelní preferenční kvóty. Další liberalizační jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu probíhala do května 2019 s Tuniskem, z politických důvodů v Tunisku bylo však jejich pokračování zatím přerušeno. Mezi Marokem a EU se zatím poslední jednání o liberalizaci obchodu uskutečnila v dubnu 2014. Jednání s Egyptem, která byla zahájena v roce 2013, jsou v současnosti pozastavena.

V letech 2013 až 2017 vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se státy Andského společenství a Střední Ameriky (Peru, Kolumbie, Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador). Obchodní dohoda EU s **Peru** je prozatímne prováděna od března 2013. Peru má pro dovoz většiny položek zeleniny z EU nulová cla (výjimku tvoří česnek, který má bezcelní preferenční kvótu ve výši 745 t – mimo kvótu je dovozní clo 6 %). Dohoda s **Kolumbií** je prozatímne prováděna od srpna 2013. Kolumbie si ponechala dovozní cla pouze na některé druhy zeleniny (např. rajčata, okurky, česnek, artyčoky nebo čerstvý hrášek a fazole) v rozmezí nejčastěji od 9 do 15 %.

V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o dohodě o volném obchodu EU s **Ekvádorem** a ten se v lednu 2017 formálně připojil k provádění dohod mezi EU a Peru s Kolumbií. Při dovozu většiny položek zeleniny z EU do Ekvádoru dojde k úplnému odstranění cel nejpozději do 10 let od vstupu dohody v platnost. Již nyní jsou sazby dovozních cel zeleniny z EU redukovány nejčastěji v rozmezí 0–11 %, přičemž standardní MFN sazba činí 25 %. Obchodní dohody EU s **Hondurasem, Nikaraguou** a **Panamou** jsou prozatímne prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila **Kostarika** a **Salvador** a v prosinci téhož roku také **Guatemala**. Tyto země Střední Ameriky v oblasti zeleniny poskytly u většiny položek záruku snížení cla na nulu do roku 2023. Některé položky zeleniny jsou však vyloučeny z povinnosti redukce nebo odstranění dovozních cel (např. brambory neurčené k sadbě, čerstvá rajčata a cibule).

V červnu 2019 bylo dosaženo rámcové Dohody o volném obchodu mezi EU a jihoamerickými zeměmi ze sdružení **Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay)**. Dohoda je připravena k podpisu, stále však zůstává nedořešený požadavek některých členských států na silnější závazky Mercosuru v environmentální oblasti. Vstupem dohody v platnost dojde k postupné eliminaci cel při dovozu z EU do zemí Mercosuru u většiny položek zeleniny.

V červnu 2016 bylo zahájeno jednání mezi EU a **Mexikem** o revizi Dohody o volném obchodu, které bylo uzavřeno v dubnu 2018. V červnu 2023 došlo ke vzájemnému potvrzení zájmu dokončit dohodu co nejdříve. Zelenina je však již v současnosti dovážena z EU do Mexika z velké části bezcelně. Mexiko si u zeleniny z EU ponechalo cla u některých položek mražených a sušených brambor a fazolí a zavázalo se je odstranit do 7 let od vstupu Dohody v platnost. V listopadu 2017 se uskutečnilo první kolo jednání o revizi Dohody o volném obchodu EU a **Chile**. Jednání byla technicky dokončena v říjnu 2021 a v prosinci 2022 bylo oznámeno dokončení politické dohody a podepsání dohody se předpokládá do konce roku 2023. Dovoz zeleniny z EU do Chile je bezcelní již nyní.

² Základní princip obchodního systému v rámci Světové obchodní organizace (WTO), který stanovuje, že členské státy proti sobě nesmí používat diskriminující praktiky a že všechny výhody (včetně výše celních sazeb), které získá jeden člen, se vztahují i na všechny členy ostatní.

V říjnu 2013 bylo dokončeno liberalizační jednání EU s **Kanadou**. Obchodní část Dohody je prozatímně prováděna od září 2017. U zeleniny došlo k úplné liberalizaci při dovozu z EU do Kanady.

Dohoda o volném obchodu mezi EU a **Jižní Koreou** vstoupila v platnost v červenci 2016. Cla na dovoz zeleniny z EU do Jižní Koreje mají být z velké části odstraněna maximálně do 15 let od vstupu dohody v platnost. Některé položky jsou však zcela vyloučeny z liberalizace (např. cibule a česnek). V prosinci 2014 byla dokončena jednání o dohodě o volném obchodu se **Singapurem**, dohoda vstoupila v platnost v listopadu 2019. Dohoda stanoví, že dovoz všech zemědělských komodit a potravin z EU do Singapuru nepodléhá clu. U položek zeleniny však Singapur poskytoval MFN cla ve výši 0 % již dříve a vstupem dohody v platnost se proto situace nezměnila.

Dohoda o volném obchodu mezi EU a **Ukrajinou** je v plném rozsahu uplatňována od září 2017. Díky dohodě se většina položek zeleniny z EU na Ukrajinu dováží bezcelně. U položek zeleniny došlo k podstatnému snížení dovozních cel z EU na Ukrajinu. Většina dovozních cel z EU se pohybuje v rozmezí 0 až 10 %. K uzavření dohod o volném obchodu EU s **Moldavskem** a **Gruzií** došlo v listopadu 2013. Díky tomu byla odstraněna veškerá dovozní cla mezi EU a Gruzií i Moldavskem. U zeleniny tedy probíhá dovoz do Gruzie i Moldavska z EU bezcelně.

V únoru 2019 vstoupila v platnost Dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a **Japonskem**. U většiny položek zeleniny dojde při dovozu z EU do Japonska k postupné liberalizaci cel maximálně do 15 let od vstupu dohody v platnost. Většina těchto cel je nulová již nyní. V roce 2007 bylo zahájeno projednávání Dohody o volném obchodu s **Indií**. Do roku 2013 se uskutečnilo 12 vyjednávacích kol, a přestože se podařilo dosáhnout určitého pokroku, celý proces se v roce 2013 prakticky zastavil. V květnu 2021 EU a Indie oznámily, že se dohodly na znovuoobnovení vyjednávání. První kolo jednání se uskutečnilo na přelomu června a července 2022. Páté kolo pak proběhlo v červnu 2023. Indie v současnosti uplatňuje pro dovoz zeleniny clo MFN nejčastěji ve výši 30 %.

V roce 2010 a 2012 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu (DCFTA) s Malajsií a Vietnamem. V případě **Malajsie** se čeká na vyjádření malajské strany k možnosti obnovení dalších rozhovorů. Malajsie však uplatňuje na dovoz většiny položek zeleniny nulová MFN cla již nyní. Dohoda s **Vietnamem** vstoupila v platnost v srpnu 2020. Aktuálně u zeleniny uplatňuje Vietnam při dovozu z EU cla nejčastěji mezi 0–10 %. Dohoda stanovuje, že dojde k odstranění cel na dovoz zeleniny z EU do Vietnamu nejpozději do 6 let od jejího vstupu v platnost. V roce 2013 bylo dále zahájeno jednání s **Thajskem** a poslední negociační kolo se uskutečnilo v dubnu 2014. Z důvodu vnitropolitické situace v Thajsku následně došlo k zastavení dalších jednání. V březnu 2023 však EU a Thajsko oznámily záměr obnovit jednání o moderní dohodě o volném obchodu s tím, že první kolo jednání by mělo proběhnout v září 2023. Aktuálně u zeleniny uplatňuje Thajsko při dovozu MFN cla ve výši nejčastěji 30–60 %.

V prosinci 2015 byla oficiálně zahájena jednání EU s **Filipínami** a v únoru 2017 proběhlo druhé kolo jednání. Zatím však nebylo stanoveno datum dalšího jednání. Při dovozu zeleniny uplatňují Filipíny dovozní MFN cla v rozmezí 0 až 40 %. V září 2016 se uskutečnilo úvodní kolo jednání o dohodě o volném obchodu s **Indonésií** a v červenci 2023 proběhlo kolo patnácté. U zeleniny uplatňuje Indonésie při dovozu MFN cla ve výši 0 až 20 %.

Jednání s **Austrálií** a **Novým Zélandem** o Dohodě o volném obchodu s EU byla formálně zahájena v červnu 2018 s tím, že první kola rozhovorů proběhla v červenci 2018. V případě Austrálie se dosud uskutečnilo patnáct negociačních kol (poslední v dubnu 2023). V případě Nového Zélandu byla jednání o dohodě o volném obchodu dokončena v červnu 2022 a dohoda byla podepsána v červenci 2023. Aktuálně Austrálie u zeleniny uplatňuje při dovozu MFN cla ve výši 5 % FOB³ především u hub, zmrazené a sušené zeleniny. Nový Zéland uplatňuje dovozní MFN cla ve výši 5 % především u konzervované a sušené zeleniny. Na čerstvou zeleninu neuplatňuje ani jedna země prakticky žádná cla.

³ Hodnota zahrnující veškeré náklady s dodáním zboží na palubu lodí včetně daní, dávek a poplatků ukládaných z důvodu vývozu.

Druhy zeleniny, na které se při dovozu ze třetích zemí do EU vztahují předepsané vstupní ceny

Pravidla pro uplatňování vstupní ceny pro ovoce a zeleninu jsou stanovena v nařízení Komise (EU) 2017/892, ve znění pozdějších předpisů

Kód KN	Popis
0702 00 00	Rajčata čerstvá, chlazená
0707 00 05	Okurky salátové čerstvé, chlazené
0709 91 00	Artyčoky
0709 93 10	Cukety

Pramen: Nařízení Komise (EU) 2022/1998, příloha 2

3. Daňová politika

Zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, jsou upraveny daně na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených tímto zákonem. Od 1. 1. 2013 došlo ke zvýšení snížené sazby DPH ze 14 % na 15 % a základní sazby daně z 20 % na 21 %. Snížené sazbě DPH (tj. 15 %) podléhá kapitola 07 celního sazebníku, tzn. jedlá zelenina a některé kořeny a hlízy, a kapitola 20, tzn. přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin.

4. Dotační politika

Realizaci podpůrných programů v roce 2023 lze rozdělit do následujících skupin:

A) Národní podpory (STATE AID)

Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2023 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

■ 3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

3.a) Biologická ochrana rostlin jako náhrada chemické ochrany – do výše 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s pořízením biologické ochrany rostlin a odborného servisu u zeleninových druhů okurka, rajče a paprika pěstovaných ve skleníku, max. však u druhu okurka 227 200 Kč/ha, rajče 181 906 Kč/ha a paprika 74 560 Kč/ha.

3.c) Podpora testování množitelského materiálu s využitím imunoenzymatických metod a metod PCR do výše 60 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s testováním množitelského materiálu. Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) č. 702/2014.

3.d) Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin, včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, léčivých, aromatických a kořeninových rostlin, chmele, révy a ovocných dřevin a ozdravování genotypů révy, chmele a ovocných plodin, do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů dle výkladu dotačního programu.

► Vyhodnocení dotačního programu – rok 2022

Na DP 3.a) bylo vyplaceno 7,7 mil. Kč, na 3.c) 370,0 tis. Kč, na 3.d) 19,7 mil. Kč.

■ 9.A.b. Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) č. 702/2014.

9.A.b.1) Publikace doporučených odrůd a souvisejících informací, poskytované pěstitelům zdarma. Žadatelem je pěstitelský svaz se souhlasem MZe. Výše podpory je stanovena do výše 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů.

9.A.b.2) Pořádání výstav pěstovaných rostlin. Žadatelem je vystavovatel nebo pěstitelský svaz nebo jím pověřené osoby se souhlasem MZe. Výše podpory: fixní částka stanovená MZe podle významu pořádané výstavní akce.

9.A.b.3) Pořádání seminářů a školení pro pěstitelskou veřejnost. Žadatelem je pořadatel nebo jím pověřené osoby (se souhlasem MZe). Výše podpory: do výše 60 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů, avšak max. do 50 tis. Kč na jedno školení či seminář.

► Vyhodnocení dotačního programu – rok 2022

V rámci DP 9.A.b.2) bylo zelináři čerpáno celkem 797,3 tis. Kč, na 9.A.b.3) 143,6 tis. Kč.

■ Program 129 310 „Podpora konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu – závlahy – II. etapa“

Člení se na podprogramy:

1. Podprogram 129 312 „Podpora obnovy a budování závlahového detailu a optimalizace závlahových sítí – II. etapa“ určený na:
 - podporu obnovy a budování závlahového detailu,
 - podporu obnovy, budování a optimalizace závlahových sítí.
2. Podprogram 129 313 „Podpora optimalizace závlahových sítí ve správě Státního pozemkového úřadu“ určený na:
 - podporu obnovy, budování a optimalizace závlahových sítí.

Cílem programu je podpora obnovy a budování závlahového detailu (tj. koncových částí závlahových systémů), modernizace závlahových zařízení a zefektivnění provozu stávajících závlahových soustav. Implementací programu by mělo být dosaženo snížení potřeby vody na závlahy, energetické i personální náročnosti provozu závlahových soustav, větší flexibility závlahových systémů při plnění rozdílných požadavků na závlahové systémy a snížení celkové spotřeby vody na závlahovou dávku.

Program funguje od roku 2017 a je notifikován u EK až do roku 2026. Více informací na:

<http://leagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-ve-vodnim-hospodarstvi/ostatni-opatreni-ve-vhl>

► Vyhodnocení dotačního programu – rok 2022

Zelinářům bylo vyplaceno 59,2 mil. Kč.

■ Mimořádná podpora na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2022

Mimořádná podpora na přizpůsobení byla poskytnuta producentům v různých zemědělských odvětvích s cílem zejména zamezit prohloubení narušení trhů v důsledku zvýšených vstupních nákladů a omezení obchodu. Legislativně tato podpora vychází z Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/467.

Celkový rozpočet na toto opatření (831 mil. Kč) se skládal z finančních prostředků EU a z rozpočtu ČR. Mimořádná podpora byla poskytnuta na chov prasnic, na chov kuřat chovaných na maso, na chov krav chovaných v systému chovu s tržní produkcí mléka, pro pěstitelé jablek a pro pěstitelé konzumních brambor.

Částka určená pro pěstitele konzumních brambor činila 50,00 mil. Kč, sazba byla stanovena na 5 152,82 Kč/ha, podpora byla vyplacena na 9 702 ha polí.

▪ **Mimořádná finanční podpora zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023**

Tato podpora byla poskytnuta producentům zemědělských odvětvích postižených dopady ruské agrese na Ukrajině a na jejich stabilizaci s cílem zajistit nediskriminační postavení českých pěstitelů ovoce, zeleniny, chmele a českých producentů mléka na jednotném evropském trhu.

Legislativně vychází z prováděcího nařízení Komise (EU) 2023/1465 ze dne 14. července 2023 a nařízení vlády č. 306/2023 Sb., o stanovení některých podmínek provádění mimořádné finanční podpory zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023.

Celkový rozpočet na toto opatření se skládal z finančních prostředků EU a z rozpočtu ČR. Mimořádná podpora ve výši 242 921 tis. Kč byla poskytnuta na následující zemědělská odvětví: pro pěstitele ovoce, pro pěstitele zeleniny, pro pěstitele chmele, na chov krav chovaných v systému chovu s tržní produkcí.

B) Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)

Programy podpor PGRLF jsou připravovány v úzké koordinaci s Ministerstvem zemědělství a ostatními zainteresovanými subjekty s cílem zvýšit konkurenceschopnost českého zemědělství, lesnictví, potravinářství, přispět k rozvoji venkova, podpořit zaměstnanost ve venkovských oblastech a v neposlední řadě zabezpečit potravinovou soběstačnost České republiky.

V současné době zahrnuje nabídka podpůrných programů PGRLF deset programů určených pro zemědělské prvovýrobce, zpracovatele zemědělské produkce a podnikatele v oblasti zpracování dřeva a lesního hospodářství. Vedle primárních podpor ve formě subvence částí úroků z komerčních úvěrů je dnes poskytována přímá podpora pojištění či nákupu zemědělské půdy, nebo podpora ve formě úvěrů poskytnutých PGRLF. Významnou roli PGRLF plní prostřednictvím podpor pojištění hospodářských zvířat a plodin, pojištění produkce školek s produkcí sadebního materiálu lesních dřevin a pojištění lesních porostů.

Aktuální informace o pravidlech pro poskytování podpory PGRLF lze nalézt na internetových stránkách www.pgrlf.cz.

Provoz – Potravináři

Předmětem, účelem a cílem podpory je dočasně snížit provozní náklady a eliminovat negativní dopady na potravinářské výrobce vyvolané agresí Ruska vůči Ukrajině. Tato situace aktuálně ohrožuje životaschopnost podniků v oblasti potravinářské výroby, a to v důsledku působení dočasně vysokých cen energií a dalších vstupních nákladů. Právním základem je Dočasný krizový rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství po agresí Ruska vůči Ukrajině. Příjem žádostí v rámci 3. kola byl ukončen.

Zemědělec: cílem je vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských prvovýrobce, kdy příjemce podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení, technologických celků, výstavby, pořízení nebo vylepšení nemovitého majetku, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalšímu rozvinutí produkce podniku zemědělského prvovýrobce.

Zpracovatel: v rámci Programu Zpracovatel jsou podporovány investice na pořízení investičního majetku, který souvisí se zpracováním zemědělského produktu k potravinářským či krmivářským účelům. Nákup půdy je způsobilým nákladem pouze tehdy, pokud nepřevyší 10 % z celkových způsobilých nákladů investice. Program je poskytován v režimu *de minimis*.

Podpora nákupu půdy: Cílem předkládaného programu podpory je zpřístupnit pořízení zemědělské půdy, která není ve vlastnictví státu, jako primárního výrobního prostředku zemědělských prvovýrobců. Podpora ve formě dotace části úroků z úvěrů na nákup půdy dle podmínek poskytování podpory malého rozsahu (*de minimis*).

Investiční úvěry Zemědělec

Účelem Úvěru poskytnutého v rámci programu Investiční úvěry Zemědělec je pořízení investičního majetku, který souvisí se zemědělskou prvovýrobou ve smyslu těchto Pokynů, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce zemědělského prvovýrobce. Úvěr nesmí být použit na nákup (pořízení) nebo vylepšení nemovitého majetku, nákup nebo výsadbu jednoletých rostlin nebo na nákup zvířat, nákup zemědělských výrobních práv, platebních nároků, drenážní práce a investice za účelem dodržování norem Evropské unie. Nákup sadbového materiálu pro výsadbu vinic na základě povolení pro novou výsadbu je podporovanou investicí v rámci tohoto programu.

Podpora pojištění

Účelem podpory je zpřístupnění pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců s cílem dosáhnout vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným škodám. Účelem podpory je částečná kompenzace nákladů na úhradu pojistného, vynaloženého na zemědělské pojištění. Podporou se rozumí poskytnutí finančních prostředků na úhradu části nákladů prokazatelně vynaložených na platbu pojistného u pojištění plodin a hospodářských zvířat. Podpora bude poskytnuta pěstiteli, který splňuje všechny podmínky pro poskytnutí finanční podpory pojištění a který na své jméno sjednal smluvní pojištění plodin a uhradil pojistné ve výši min. 1 000 Kč za příslušný rok. Za plodiny se nepovažují lesní porosty a lesní školký. Uvedeným pojištěním se rozumí pojištění plodin na ztráty způsobené přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy či škůdci rostlin.

Nepříznivými klimatickými jevy se rozumí nepříznivé povětrnostní podmínky jako mráz, bouře a krupobití, námraza, silný nebo dlouhotrvající déšť, sucho a další nepříznivé klimatické podmínky.

Přírodní pohromou se rozumí zemětřesení, laviny, sesuvy půdy a záplavy, tornáda a požáry v přírodě přirozeného původu.

Škůdci rostlin se rozumí všechny druhy, kmeny nebo biotypy rostlin, živočichů nebo patogenů, škodlivé rostlinám nebo rostlinným produktům.

Výše podpory: – v rozmezí od 35 % do 65 % prokázaných uhrazených nákladů na pojištění speciálních plodin pro příslušný rok.

Pro účely poskytování podpory se speciálními plodinami se rozumí:

- trvalé kultury vč. školek, tj. réva vinná, chmel, ovoce (meruňky, jablka, hrušky, třešně, višně, broskve, rybíz, angrešt, ořechy, mandle, kdoule, švestky, slívy, ryngle, maliny, ostružiny, jeřáb černý, jeřáb obecný, kaštanovník jedlý),
- jahody,
- brambory, cukrová řepa,
- zelenina,
- okrasné rostliny vč. školek a LAKR,
- přadné rostliny (len a konopí),
- produkce trav a jetelovin pěstovaných na semeno.

V souladu se Zásadami pro poskytování finanční podpory pojištění Podpůrným a garančním rolnickým a lesnickým fondem, a.s. poskytne PGRLF, a.s. finanční podporu žadateli, který má sjednanou pojistnou smlouvu s pojišťovnou, se kterou má PGRLF, a.s. uzavřenou smlouvu o spolupráci.

Procentní výše sazeb podpory uhrazeného pojistného byly pro rok 2022 stanoveny takto:

58 % pro pojištění speciálních plodin, 46 % pro pojištění ostatních plodin a 50 % pro pojištění hospodářských zvířat.

Pro rok 2023 byla výše podpory uhrazeného pojistného stanovena na 52 % pro pojištění speciálních plodin, 40 % pro pojištění ostatních plodin a 50 % pro pojištění hospodářských zvířat.

C) Národní program podpory potravin

Národní značka kvality KLASA je udělována od roku 2003 ministrem zemědělství pouze kvalitním potravinářským a zemědělským výrobkům, které splní přísné kvalitativní (prokázání nadstandardní kvalitativní charakteristiky) a legislativní požadavky. Spravuje ji Odbor administrace podpory kvalitních potravin Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF). Spotřebitelům a odběratelům slouží k lepší orientaci na trhu při identifikaci výjimečně kvalitních produktů v porovnání s běžně dostupnými konkurenčními potravinami.

Projekt značky „KLASA“ je součástí režimu státní podpory „Propagační kampaň na podporu kvalitních potravin“. Prioritou značky „KLASA“ je především nabízet spotřebitelům kvalitní potraviny, které vykazují výjimečné kvalitativní charakteristiky, jež zvyšují jeho přidanou hodnotu a zaručují jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu. Tím si tato značka získala důvěru obyvatel České republiky, kteří výrobky označené logem KLASA při nákupech preferují. K důležitým cílům projektu patří bezesporu také posílení konkurenceschopnosti výrobců kvalitních potravin. Značka „KLASA“ je výrobkům propůjčována na 3 roky a uděluje se výrobcí, který splní podmínky pro udělení značky „KLASA“ a současně prokáže výjimečné kvalitativní charakteristiky, které zvyšují přidanou hodnotu výrobku a jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům na trhu.

Značka Regionální potravina

Značka Regionální potravina je určena pro potravinářské nebo zemědělské výrobky od malých a středních potravinářských výrobců (tj. firem s maximálně 250 zaměstnanci). Odborné poroty vybírají vždy jeden vítězný výrobek v 9 kategoriích. Jejím držitelem se mohou stát jen ty výrobky, které zvítězí v dané kategorii. Oceněné výrobky získávají certifikát ministra zemědělství a právo užívat značku „Regionální potravina“ daného kraje po dobu 4 let.

Značka Regionální potravina je součástí informační a komunikační kampaně Ministerstva zemědělství. Jejím hlavním cílem je představit spotřebitelům to nejlepší z potravinářské produkce v jednotlivých krajích ČR. Projekt vychází vstříc silícímu zájmu veřejnosti o kvalitní potraviny od tradičních regionálních výrobců.

Více informací lze nalézt na internetových stránkách www.eklasa.cz, www.szif.cz.

5. Nová Společná zemědělská politika – Přímé platby od roku 2023

Rok 2023 je prvním rokem nového programového období Společné zemědělské politiky, které je realizováno prostřednictvím schváleného Strategického plánu Společné zemědělské politiky EU v ČR na léta 2023 až 2027.

V rámci přímých plateb budou od letošního roku poskytovány následující podpory:

- základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS),
- platby pro malé zemědělce (SF, nová platba),
- doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS, nová platba),
- doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (YF),
- režimy pro klima a životní prostředí (nová platba),
- podpory příjmu vázané na produkci (CIS).

Platby pro malé zemědělce, doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost a režimy pro klima a životní prostředí jsou nové platby, které v uplynulém období poskytovány nebyly, přičemž režimy pro klima a životní prostředí jsou pokračováním tzv. ozelenění, které bylo v předchozím období implementováno jako platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (tzv. greening). Žádost o poskytnutí přímých plateb je podávána v rámci tzv. jednotné žádosti Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu, a to zpravidla do 15. května příslušného kalendářního roku.

Společné podmínky, které musí žadatel od roku 2023 splňovat:

- Pro všechny žadatele o přímé platby je podmínkou být evidován v Evidenci zemědělského podnikatele.
- Všichni žadatelé musí plnit podmínky aktivního zemědělce.
- Veškerá půda evidovaná v LPIS na žadatele musí být řádně obhospodařovaná a žadatel musí mít k této půdě právní důvod užívání.
- Po celý kalendářní rok musí žadatel na veškeré obhospodařované zemědělské půdě dodržovat podmínky CC.

Bližší informace lze nalézt v Metodické příručce pro žadatele vydané MZe zde: <https://eagri.cz/public/portal/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/primeplatby/metodicka-priruccka-pro-opatreni-primych-1>.

a) Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)

Tato platba navazuje na Jednotnou platbu na plochu (SAPS). Cílem je základní stabilizace příjmů všech aktivních zemědělců. Je poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy.

Rok	Obálka (mil. EUR)	Sazba (EUR/ha)	Sazba (Kč/ha)
2023	253,676	72,33	1 760,44

Pramen: MZe, směnný kurz v roce 2023 – 24,339 Kč/EUR

b) Platba pro malé zemědělce

Je nová platba pro drobné zemědělce, kteří mají evidováno v LPIS maximálně 10 hektarů zemědělské půdy, přičemž platba bude poskytnuta maximálně na 4 způsobilé hektary. Cílem je stabilizace příjmů nejmenších podniků. Nahrazuje všechny ostatní přímé platby – nelze žádat o tuto platbu a zároveň o jinou přímou platbu. Jedná se o zjednodušení administrace pro drobné žadatele – na základě jedné žádosti obdrží platbu mírně navýšující součet plateb BISS, CRISS a celofaremní ekoplatby. Bude poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy. Pro poskytnutí této platby platí stejné podmínky, které platí pro poskytnutí základní platby BISS. Sazba pro rok 2023 byla stanovena na 6 845,34 Kč/ha.

c) Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)

Je nová platba pro všechny žadatele, poskytovaná všem žadatelům na prvních 150 hektarů. Bude poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy. Podmínkou je nárok na základní platbu BISS. Sazba pro rok 2023 byla stanovena na 3 536,47 Kč/ha.

d) Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (YF)

Platba navazuje na podpory pro mladé zemědělce v období 2015–2022. Je určena pro mladé začínající zemědělce, kteří v prvním roce podání žádosti nedosáhli věku 41 let. Jedná se o doplňkový příjem po zahájení činnosti. Nárok na ni mají žadatelé, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik nebo převzali hospodářství po starších zemědělci. Podmínkou je nárok na základní platbu BISS. Žadatelé musí splnit alespoň minimální zemědělskou kvalifikaci, kterou dokládají při prvním podání žádosti o platbu. Žádost je možno podávat po dobu pěti po sobě jdoucích let. Platba bude poskytnuta formou roční platby na hektar maximálně na 90 ha zemědělské půdy. Sazba platby pro rok 2023 byla stanovena na 2 255,01 Kč/ha.

e) Režimy pro klima a životní prostředí

- Základní celofaremní ekoplatba
- Prémiová celofaremní ekoplatba

Jedná se o jednoletý nový motivační nástroj přímých plateb (I. pilíře společné zemědělské politiky), který je pro zemědělce dobrovolný. Nahrazuje z části současné postupy příznivé pro klima a životní prostředí tzv. greening (diverzifikace plodin, zachování trvalých travních porostů a plochy využívané v ekologickém zájmu), jejichž podmínky přecházejí do systému podmíněnosti (standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy DZES I, 8 a 9) a z části do podmínek ekoschémat (Základní celofaremní ekoplatba na standardní ornou půdu a na trvalý travní porost).

Cílem plateb a jimi stanovených podmínek je podpořit způsoby obhospodařování zemědělské půdy, které vedou k ochraně a zlepšování životního prostředí a krajiny a které v neposlední řadě představují udržitelné hospodaření s přírodními zdroji. S ohledem na rozsah intervence Režimy pro klima a životní prostředí je k této intervenci vydávána zvláštní Metodická příručka pro žadatele (https://eagri.cz/public/portall-q305171--_kKbk7-R/ekoschemata-2023-pouze-zakladni).

Sazba pro rok 2023 – základní celofaremní ekoplatba byla stanovena na 1 743,16 Kč/ha, prémiová celofaremní ekoplatba na 9 638,24 Kč/ha.

f) Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS)

Platby navazují na platby VCS v období 2015–2022. Jedná se o podporu citlivých komodit. Týká se: pěstování chmele, zeleniny s vysokou pracností, zeleniny s velmi vysokou pracností, ovoce s vysokou pracností, ovoce s velmi vysokou pracností, cukrové řepy, bílkovinných plodin, škrobových brambor, chovu ovcí a koz, produkce hovězího masa, produkce mléka.

Cílem je stabilizace produkčních ploch, zachování konkurenceschopnosti českých pěstitelů, vyvážení příjmu podniků vzhledem k častým výkyvům cen na trhu atd. Podpora je poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy nebo roční platby na počet chovaných dobytčích jednotek. Podmínky způsobilosti žadatelů se liší v závislosti na druhu podporované komodity.

Ukazatel	Rok	Počet žadatelů	Počet ha	Sazba platby na produkci
Zelenina s VVP	2023	325	7 519	14 773 Kč/ha
Zelenina s VP	2023	107	2 763	5 237 Kč/ha

VVP = velmi vysoká pracnost, VP = vysoká pracnost

Podpory příjmu vázané na produkci (CIS) v roce 2023

Sektor/jednotka	Sazby (Kč/ha, Kč/ks)
CIS Ovoce vysoká pracnost	10 815,76
CIS Ovoce velmi vysoká pracnost	16 812,16
CIS Zelenina vysoká pracnost	5 236,78
CIS Zelenina velmi vysoká pracnost	14 773,04
CIS Chmel	15 776,05
CIS Škrobové brambory	14 412,58
CIS Cukrová řepa	6 937,35
CIS Bílkovinné plodiny	1 651,40
CIS Bahnice a kozy	583,16
CIS Dojnice	3 501,65
CIS Masná telata	3 597,30

Pramen: MZe, odbor přímých plateb, směnný kurz v roce 2023 – 24,339 Kč/EUR

Přímé platby – rok 2022

V rámci I. pilíře (přímé platby) Společné zemědělské politiky (SZP) EU je v ČR podporována rostlinná i živočišná výroba několika dotačními tituly. V letech 2021–2022 nastává tzv. přechodné období mezi dvěma programovými obdobími SZP, přičemž zůstávají podmínky poskytování jednotlivých plateb stejné, jako tomu bylo mezi roky 2015–2020.

Podpory poskytované v rámci přímých plateb kladou důraz na šetrný přístup k životnímu prostředí pomocí greeningu (ozelenění), generační obměnu v zemědělství prostřednictvím platby pro mladé zemědělce, a také na podporu tzv. citlivých komodit prostřednictvím dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS – Voluntary Coupled Support). Také v přechodném období (2021–2022) je největší objem finančních prostředků z přímých plateb vyplácen na jednotnou platbu na plochu zemědělské půdy (SAPS) – necelých 55 % z celkové obálky na přímé platby, na greening je určeno 30 % obálky, na dobrovolnou podporu vázanou na produkci 15 % obálky a na platbu pro mladé zemědělce může být vyhrazeno až 2 % z obálky na PP. Z národního rozpočtu je ještě umožněno i během přechodného období vyplácet platby přechodné vnitrostátní podpory (PVP), které navazují na dříve poskytované národní doplňkové platby (Top-Up).

Konkrétní podmínky poskytování přímých plateb upravuje nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů, v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie. Základním předpokladem pro poskytnutí přímých plateb je být evidován jako zemědělský podnikatel a plnit podmínky jednotlivých podpor, spolu s dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a povinných požadavků na hospodaření (PPH), které jsou společně známy jako podmíněnost (tzv. Cross-Compliance).

Žádost o poskytnutí podpor z přímých plateb i PVP je podávána v rámci tzv. Jednotné žádosti, a to zpravidla do 15. května příslušného kalendářního roku prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF).

a) Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS)

SAPS je poskytován na hektar způsobilé zemědělské půdy, přičemž jeho poskytnutí je mimo jiné podmíněno řádným obhospodařováním zemědělské půdy a dodržováním požadavků kontrol podmíněnosti: DZES a PPH. Rovněž je pro poskytnutí SAPS i dalších plateb na plochu nutné

prokázat právní důvod k užívání této plochy. Minimální výměra, na kterou lze poskytnout SAPS činí 1 ha zemědělské půdy.

Výše vnitrostátních stropů na přímé platby, obálky a sazby SAPS

Rok	Obálka na SAPS (mil. EUR)	Sazba SAPS (EUR/ha)	Sazba SAPS (Kč/ha)
2015	462,980	130,35	3 543,91
2016	462,535	130,07	3 514,54
2017	461,017	130,01	3 377,73
2018	472,217	131,67	3 388,15
2019	472,211	131,47	3 394,11
2020	479,299	133,81	3 644,19
2021	464,763	130,68	3 331,68
2022	464,763	130,91	3 213,91
Nově od roku 2023 jako platba BISS			

Pramen: MZe

Poznámka: Ke snížení vnitrostátního stropu na SAPS od roku 2015 došlo v důsledku převodu části finančních prostředků v rámci přímých plateb na greeningovou platbu, VCS a platbu pro mladé zemědělce. Od roku 2015 je SAPS vyplácena spolu s greeningovou platbou.

b) Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening)

Cílem greeningu je snížit negativní dopady zemědělské činnosti na životní prostředí. Pokud žadatel požádá o SAPS, je povinen dodržovat na všech svých způsobilých hektarech zemědělské půdy zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí. Základní pravidla greeningu vyplývají z příslušného evropského nařízení pro přímé platby, které vymezuje jeho tři složky, tj. diverzifikaci plodin, zachování výměry trvalých travních porostů a vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu (Ecological Focus Area – EFA).

Výše vnitrostátních stropů a sazby greening

Rok	Obálka greening (mil. EUR)	Směnný kurz (Kč/EUR)	Sazba (EUR/ha)	Sazba (Kč/ha)
2015	253,456	27,18	71,49	1 943,62
2016	253,212	27,02	71,35	1 928,43
2017	252,960	25,981	71,34	1 853,35
2018	258,512	25,731	72,96	1 877,38
2019	258,509	25,816	72,99	1 884,30
2020	261,843	27,233	73,94	2 013,64
2021	254,130	25,495	71,91	1 833,32
2022	254,432	24,549	72,01	1 767,75
Od roku 2023 je implementována nová SZP s odlišnými podmínkami.				

c) Dobrovolná podpora vázaná na produkci (Voluntary Coupled Support – VCS)

Prostřednictvím VCS jsou podporovány tzv. citlivé sektory rostlinné a živočišné produkce, mezi které patří: ovoce, zelenina, brambory, cukrová řepa, bílkovinné plodiny, chmel, chov skotu, ovcí a koz. Celkově je na tyto sektory určeno 15 % roční obálky na přímé platby (průměrná roční částka přes 3 mld. Kč).

Podpora na produkci zeleninových druhů s velmi vysokou pracností (VVP) a vysokou pracností (VP)

Podmínky poskytování podpory na produkci zeleninových druhů sVVP aVP upravuje § 22 a § 23 nařízení vlády č. 50/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V rámci podpory je pro každou skupinu zeleninových druhů stanovena výměra nejméně 1 ha plochy zemědělské půdy evidované v evidenci využití půdy podle uživatelských vztahů (tzv. LPIS) jako druh zemědělské kultury „standardní orná půda“ nebo „jiná trvalá kultura“ v případě chřestu, nejméně ode dne doručení žádosti SZIF do 31. srpna příslušného kalendářního roku. Další podmínkou poskytnutí podpory je stanovený minimální výsev či výsadba na hektar daného zeleninového druhu. Průměrně bylo pro období 2015–2022 vyčleněno na odvětví zeleniny v rámci přímých plateb cca 100 mil. Kč ročně.

Ukazatel	Rok	Počet žadatelů	Počet ha	Sazba platby na produkci
Zelenina s VVP	2015	274	6 588	13 184 Kč/ha
	2016	293	7 170	12 040 Kč/ha
	2017	299	7 242	11 462 Kč/ha
	2018	315	7 006	11 732 Kč/ha
	2019	313	7 593	10 863 Kč/ha
	2020	318	7 791	11 312 Kč/ha
	2021	343	8 113	9 881 Kč/ha
	2022	347	7 890	9 784 Kč/ha
Zelenina s VP	2015	125	3 778	3 662 Kč/ha
	2016	115	2 749	5 003 Kč/ha
	2017	132	3 238	4 084 Kč/ha
	2018	136	3 646	3 592 Kč/ha
	2019	124	3 363	3 907 Kč/ha
	2020	117	3 546	3 959 Kč/ha
	2021	130	3 953	3 230 Kč/ha
	2022	126	3 434	3 580 Kč/ha

VVP = velmi vysoká pracnost, VP = vysoká pracnost

d) Platba pro mladé zemědělce (MZ)

Cílem této platby je podpořit mladé a začínající zemědělce do věku 40 let. Platba se poskytuje na maximální výměru 90 ha po dobu nejvýše 5 let. Platba pro mladé zemědělce se poskytne fyzickým osobám nebo obchodním korporacím, které mají nárok na platbu v rámci SAPS.

Od roku 2018 bylo evropskými předpisy umožněno vyplatit mladým zemědělcům až dvojnásobnou částku oproti předchozím rokům, a proto od roku 2018 činí platba pro mladé zemědělce 50% příplatek k platbě SAPS. Sazba platby pro rok 2022 byla stanovena ve výši 1 606,95 Kč/ha (v roce 2021 na 1 665,84 Kč/ha, v roce 2020 na 1 822,09 Kč/ha).

e) Přechnodné vnitrostátní podpory (PVP)

PVP jsou poskytovány výhradně z rozpočtu ČR i během přechodného období 2021–2022. V principu se jedná o obdobné podpory, jako byly národní doplňkové platby (tzv. Top-Up), tj. v rámci těchto podpor se nadále podporují totožné sektory zemědělské výroby (chmel, brambory pro výrobu škrobu, přežvýkavci, krávy bez tržní produkce mléka, ovce a kozy), jako v předchozích letech. Rovněž je vyplácena platba na zemědělskou půdu, jakožto určitý „příplatek“ k SAPS. Podrobné podmínky pro poskytování PVP

jsou uvedeny v nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám, ve znění pozdějších předpisů.

Od roku 2023 se PVP nevyplácí.

Další informace jsou k dispozici na webových stránkách www.eagri.cz a www.szif.cz.

Výše sazeb na jednotlivé sektory v rámci PVP

Sektor/jednotka	Sazby (Kč/jednotka)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Zemědělská půda (ha)	141,58	129,86	118,04	120,51	116,22
Chmel (ha)	3 952,77	3 532,43	3 187,00	3 255,10	3 159,77
Brambory pro výrobu škrobu (t)	1 279,28	1 187,93	1 020,40	1 091,78	1 056,21
Přežvýkavci (VDJ)	76,45	70,19	64,24	65,83	63,80
KBTPM (VDJ)	87,72	80,38	72,40	74,01	71,55
Ovce/kozy (VDJ)	42,99	43,13	41,03	45,77	44,68

Pramen: MZe, odbor přímých plateb

Další informace jsou k dispozici na webových stránkách www.eagri.cz a www.szif.cz.

f) Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) – Program rozvoje venkova na období 2014–2022, Strategický plán SZP 2023–2027

Z programu rozvoje venkova ČR na období 2014–2020, s přechodným obdobím do roku 2022 (dále jen „PRV“) mohli pěstitelé ovoce a zeleniny čerpat dotace na investice do výstavby i rekonstrukce zemědělských staveb, pořízení potřebných technologií i pořízení mobilních strojů. Tyto podpory bylo možné čerpat zejména z operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků a 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců. Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty PRV, která vydává MZe na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005. Tato Pravidla jsou zveřejněna na internetových stránkách MZe www.eagri.cz/prv a Státního zemědělského intervenčního fondu www.szif.cz.

Projektové operace PRV na období 2014–2022

Operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků

Dotace z této operace mohli čerpat všichni zemědělské podnikatelé na projekty od 100 tis. Kč do 75 mil. Kč výdajů v rámci 1., 3., 5. a 7. kola příjmu žádostí. Základní míra dotace v těchto kolech byla 40 %; tuto hranici bylo možné navýšit o 10 % u mladých začínajících zemědělců, u žadatelů hospodařících v oblastech s přírodními či jinými zvláštními omezeními („ANC oblasti“) o dalších 10 %. Maximální míra dotace byla tedy 60 %. V 10. kole příjmu žádostí, které bylo vyhlášené mimořádně v souvislosti s pandemií COVID-19, došlo k úpravě některých podmínek. Minimální částka výdajů, ze kterých je stanovena dotace, na jeden projekt byla zvýšena z původních 100 tis. Kč na 250 tis. Kč. Základní míra dotace byla 50 %, a bylo možné ji navýšit o 5 % u mladých začínajících zemědělců a o dalších 5 % u žadatelů podnikajících v ekologickém zemědělství. Maximální míra dotace byla 60 %.

Poslední, 12. kolo příjmu žádostí o dotaci proběhlo v termínu 15. 6. 2021–13. 7. 2021. Částka celkových způsobilých výdajů na jeden projekt činila 250 tis. Kč až 30 mil. Kč. Základní míra dotace byla 50 %, a bylo možné ji navýšit o 5 % u mladých začínajících zemědělců a o dalších 5 % u žadatelů podnikajících v ekologickém zemědělství. Maximální míra dotace byla 60 %.

Pěstitelé ovoce a zeleniny mohli v tomto kole žádat o dotaci v těchto záměrech:

- b) rostlinná výroba (ovoce, zelenina včetně brambor, chmel, LAKR) – projekty do 2 000 000 Kč včetně a zároveň žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP,
- l) rostlinná výroba (ovoce, zelenina včetně brambor, chmel, LAKR) – projekty do 30 000 000 Kč.

Podpora – zelinářský sektor bez brambor – celkem za 1.–12. kolo (stav k 30. 9. 2023)

Žádosti o dotaci	Celkem
Zaregistrované	880
Schválené	500
Částka dotace	1 606 161 948 Kč
Proplaceno	413
Částka dotace	1 177 523 255 Kč

Pramen: MZe, odbor Řídící orgán RV

Operace 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů

Dotace z této operace mohly čerpat zemědělské a zpracovatelské podniky na investice do zařízení, která souvisejí se zpracováním zemědělských produktů a uvedením výrobků na trh. Základní míra dotace byla 40 %. V 10. a 12. kole příjmu žádostí byly mezi způsobilé žadatele přidány i velké podniky, míra dotace pro všechny podniky se zvýšila na 50 %. Zároveň došlo k redukci preferenčních kritérií. V 10. kole příjmu žádostí, které bylo vyhlášené mimořádně v souvislosti s pandemií COVID-19, došlo k úpravě některých podmínek. Maximální částka výdajů, ze kterých je stanovena dotace na jeden projekt, byla zvýšena u velkých podniků z původních 30 mil. Kč na 75 mil. Kč. Ve 12. kole byla tato částka zvýšena u všech podniků.

Podpora ovoce/zeleniny – celkem za 1. až 12. kolo (stav k 30. 9. 2023)

Žádosti o dotaci	celkem
Zaregistrované	1 658
Schválené	763
Částka dotace	1 752 263 761 Kč
Proplaceno	612
Částka dotace	1 269 581 469 Kč

Pramen: MZe, odbor Řídící orgán RV

Poznámka: nelze rozdělit do jednotlivých kategorií

Operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Podpora byla určena pro mladé začínající zemědělce, tedy osoby do 40 let (včetně), které nepodnikají déle než 2 roky. Dotace se poskytovala na realizaci podnikatelského plánu ve výši maximálně 45 tis. €, což činí cca 1,2 mil. Kč.

Projektové intervence Strategického plánu Společné zemědělské politiky pro ČR na období 2023–2027

Podpora ovoce a zeleniny je od roku 2023 možná z intervencí rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky pro ČR na období 2023–2027. Konkrétně zejména z intervencí 33.73 – Investice do zemědělských podniků, 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů a 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce. První kolo příjmu žádostí o dotaci v těchto intervencích proběhlo v termínu 22. 8. 2023–12. 9. 2023.

Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty rozvoje venkova v rámci Strategického plánu SZP na období 2023–2027 a která vydává Ministerstvo zemědělství ČR na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021. Tato Pravidla jsou zveřejněna na internetových stránkách Ministerstva zemědělství www.eagri.cz/spszp a Státního zemědělského intervenčního fondu www.szif.cz.

Intervence 33.73 – Investice do zemědělských podniků

Způsobilým žadatelem je zemědělský podnikatel, který podniká v zemědělské výrobě v souladu se zákonem č. 252/1997 Sb. Výše dotace je 40 % výdajů, ze kterých je stanovena dotace, kterou lze navýšit o 10 % pro mladé začínající zemědělce a o dalších 10 % pro ekologické podnikatele. Maximální výše dotace na jeden projekt je 30 mil. Kč.

Intervence je rozdělena na jednotlivé záměry, přičemž pěstitelé ovoce a zeleniny mohou žádat v těchto záměrech:

- b) projekty do 2 000 000 Kč včetně a zároveň žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP; Rostlinná výroba,
- g) Rostlinná výroba.

Podporovány jsou tyto investice:

- výstavba a rekonstrukce nosných konstrukcí sadů včetně protikroupových a protidešťových systémů a ochranných sítí proti ptactvu,
- výstavba a rekonstrukce skladů a staveb pro sklizeň,
- pořízení potřebných technologií,
- výstavba a rekonstrukce skleníků, fóliovníků, kontejneroven,
- speciální mobilní stroje,
- nádrže na zadržení srážkových vod ze střech.

Intervence 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů

Zpracovatelé a zájemci o zahájení zpracování mohou žádat o dotaci v záměru:

- a) zemědělský podnikatelé, jejichž podíl příjmů ze zemědělské prvovýroby na celkových příjmech za poslední uzavřené účetní období činil více než 30 %,
- b) výrobci potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, nebo výrobci krmiv (v případě, že výrobce potravin nebo krmiv je zároveň veden v Evidenci zemědělského podnikatele, jeho podíl příjmů ze zemědělské prvovýroby na celkových příjmech za poslední uzavřené účetní období k datu podání Žádosti o dotaci musí činit méně než 30 %). Tito žadatelé musí splňovat definici mikro, malého nebo středního podniku,
- c) mohou žádat zemědělský podnikatelé a výrobci potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, nebo výrobci krmiv, kteří splňují definici velkého podniku. Výše dotace činí 30 % výdajů, ze kterých je stanovena dotace, kterou lze navýšit o 10 % pro mladé začínající zemědělce a o dalších 10 % pro mikro a malé podniky. Částka výdajů, ze kterých je stanovena dotace, na jeden projekt činí minimálně 100 000 Kč. Maximální výše dotace na jeden projekt je 30 mil. Kč.

Intervence 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce

Podpora je určena pro zemědělské podnikatele (evidované v Evidenci zemědělského podnikatele), kteří nedosáhli 41 let a kteří v zemědělství podnikají max. 24 měsíců před podáním Žádosti o dotaci. Dotace je poskytována na realizaci podnikatelského plánu, přičemž jeho realizace musí být dokončena do 2 let od podpisu Dohody o poskytnutí dotace. Dotace je poskytována ve 2 sazbách. Základní

sazba dotace činí 1 500 000 Kč. V případě, že bude předmětem podnikatelského plánu zpracování vlastní produkce, jehož výstupem je produkt (potravina) uvedený v příloze I Smlouvy o fungování EU, bude sazba činit 2 030 000 Kč. Dotace bude poskytnuta dle zvolené sazby v 1 splátce, a to již po podpisu Dohody o poskytnutí dotace.

Program rozvoje venkova

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) – dle NV č. 75/2015 Sb.

- **integrováná produkce zeleniny** – sazba 426 €/ha standardní orné půdy zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2 písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 15. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury standardní orná půda,
- **integrováná produkce zeleniny** – podporovaný druh chřest – sazba 426 €/ha jiné trvalé kultury zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2, písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 15. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury jiná trvalá kultura.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2016	proplaceno 50 žádostí na 2 807 ha	29,7 mil. Kč
2017	proplaceno 87 žádostí na 6 765 ha	77,8 mil. Kč
2018	proplaceno 88 žádostí na 6 715 ha	77,3 mil. Kč
2019	proplaceno 94 žádostí na 6 922 ha	75,3 mil. Kč
2020	proplaceno 87 žádostí na 7 256 ha	79,3 mil. Kč
2021	proplaceno 69 žádostí na 6 448 ha	69,3 mil. Kč
2022	proplaceno 21 žádostí na 1 898 ha	20,1 mil. Kč
2023	podáno 14 žádostí na 2 007 ha	16,1 mil. Kč

Navazující Agroenvironmentálně-klimatická opatření (NAEKO) – dle NV č. 330/2019 Sb.

- **integrováná produkce zeleniny** – sazba 425 €/ha standardní orné půdy zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2 písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 5 a 6. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury standardní orná půda,
- **integrováná produkce zeleniny** – podporovaný druh chřest – sazba 425 €/ha jiné trvalé kultury zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2 písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 5 a 7. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury jiná trvalá kultura.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2020	proplaceno 15 žádostí na 770 ha	8,3 mil. Kč
2021	proplaceno 43 žádostí na 3 867 ha	43,1 mil. Kč
2022	proplaceno 57 žádostí na 4 398 ha	46,3 mil. Kč

Strategický plán SZP

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) – dle NV č. 80/2023 Sb.

- **integrovaná produkce zeleniny** – sazba 462 €/ha standardní orné půdy zařazené do titulu integrovaná produkce zeleniny podle § 2 písm. j) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 24. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury standardní orná půda.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Předpokládaná výše požadovaných finančních prostředků
2023	podáno 72 žádostí na 4 857 ha	2,2 mil. Kč

- **integrovaná produkce víceletých produkčních plodin** – podporované druhy chřest, rebarbora a křen selský víceletý – sazba 462 €/ha plochy s víceletými produkčními plodinami zařazenými do titulu integrovaná produkce víceletých produkčních plodin podle § 2 písm. c) bodu 2, na kterém žadatel plní podmínky podle § 24. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury plocha s víceletými produkčními plodinami.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Předpokládaná výše požadovaných finančních prostředků
2023	podány 2 žádosti na 214 ha	99 025 Kč

Program rozvoje venkova

Ekologické zemědělství (EZ) – dle NV č. 76/2015 Sb.

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci** – sazba 536 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce** – sazba 466 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 4.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2016	proplaceno 94 žádostí na 1 972 ha	26,2 mil. Kč
2017	proplaceno 122 žádostí na 2 463 ha	32,5 mil. Kč
2018	proplaceno 166 žádostí na 3 839 ha	48,6 mil. Kč
2019	proplaceno 178 žádostí na 4 019 ha	50,2 mil. Kč
2020	proplaceno 181 žádostí na 3 829 ha	47,5 mil. Kč
2021	proplaceno 159 žádostí na 3 667 ha	44,7 mil. Kč
2022	proplaceno 88 žádostí na 1 363 ha	15,8 mil. Kč
2023	podáno 41 žádostí na 539 ha	*6,1 mil. Kč

* Předpokládána výše finančních prostředků

Navazující opatření ekologického zemědělství (NEZ) – dle NV č. 331/2019 Sb.

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci** – sazba 537 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 10 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce** – sazba 466 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 10 odst. 4.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2020	proplaceno 36 žádostí na 564 ha	6,7 mil. Kč
2021	proplaceno 114 žádostí na 2 240 ha	27,9 mil. Kč
2022	proplaceno 145 žádostí na 3 381 ha	40,0 mil. Kč

Strategický plán SZP

Ekologické zemědělství (EZ) – dle NV č. 81/2023 Sb.

■ v rámci přechodu na ekologickou produkci

- sazba 660 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře nad 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
- sazba 680 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře do 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,

■ v rámci ekologické produkce

- sazba 638 €/ha – standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře nad 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
- sazba 660 €/ha – standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře do 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Předpokládaná výše požadovaných finančních prostředků
2023	podáno 182 žádostí na 2 762 ha	43,0 mil. Kč

6. Společná organizace trhu v sektoru ovoce a zeleniny

6.1. Organizace producentů v rámci Společné organizace trhů (SOT) ovoce a zeleniny

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují NR (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007, ve znění pozdějších předpisů.

- odkazy na nařízení (ES) č. 1234/2007 se považují za odkazy na toto nařízení a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013.

Princip podpor u uznávaných organizací producentů ovoce a zeleniny činí **4,1 %** z hodnoty obchodované produkce organizace producentů (OP) s tím, že je-li součástí operačního programu opatření pro předcházení krizím, lze celková procenta navýšit na **4,6 %**. Finanční podpora je poskytována na uznatelné výdaje schváleného operačního programu jednotlivých organizací producentů. Výkonem správy, tj. schvalování a vyhodnocování operačních programů včetně přiznávání podpor, je pověřen SZIF.

Nařízení Komise (EU) č. 543/2011, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 pro odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, ve znění pozdějších předpisů. Toto nařízení bylo v roce 2017 částečně zrušeno (čl. 19–35 a 50–148) a nahrazeno dvěma

nařízeními Komise (EU) 2017/891 a (EU) 2017/892. Čl. 3–19 týkající se obchodních norem a kontrol shody zůstaly v platnosti nařízení Komise (EU) č. 543/2011, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, a doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, pokud jde o sankce uplatňované v uvedených odvětvích, a kterým se mění prováděcí nařízení Komise (EU) č. 543/2011, ve znění:

- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1145**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o organizace producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/743**, kterým se mění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o výpočet hodnoty produkce uváděné na trh organizacemi producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/652**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o činnosti a operační programy organizací producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/2245**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o výpočet hodnoty produkce uváděné na trh organizacemi producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/2092**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2016/232 a nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o oznámení členských států týkající se uznaných organizací producentů, sdružení organizací producentů a mezioborových organizací.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/2513**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o maximální výši podpory na stažení ovoce a zeleniny z trhu za účelem bezplatného rozdělení.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/2528**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891 a zrušují nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 611/2014, (EU) 2015/1366 a (EU) 2016/1149 použitelná na režimy podpory v některých zemědělských odvětvích.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/892, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, a jeho novely:

- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1146**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, a nařízení (ES) č. 606/2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o druhy výrobků z révy vinné, enologické postupy a omezení, která se na ně použijí.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1863**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892, pokud jde o stažení ovoce a zeleniny z trhu za účelem bezplatného rozdělení.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/2091**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892 a prováděcí nařízení (EU) č. 511/2012, pokud jde o oznámení členských států týkající se uznaných organizací producentů, sdružení organizací producentů a mezioborových organizací v odvětví ovoce a zeleniny a odvětví mléka a mléčných výrobků.

- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/2532**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892 a zrušují nařízení (EU) č. 738/2010 a prováděcí nařízení (EU) č. 615/2014, (EU) 2015/1368 a (EU) 2016/1150 použitelná na režimy podpory v některých zemědělských odvětvích.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013, kterým se stanoví pravidla pro přímé platby zemědělcům v režimech podpory v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zrušují nařízení Rady (ES) č. 637/2008 a nařízení Rady (ES) č. 73/2009, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 o financování, řízení a sledování společné zemědělské politiky a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013, o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou, ve znění pozdějších předpisů (č. 215/2010 Sb., č. 309/2012 Sb., č. 179/2015 Sb., č. 327/2015 Sb., č. 341/2016 Sb., č. 425/2017 Sb., č. 322/2020 Sb., č. 177/2021 Sb., č. 84/2023 Sb.). Nařízení vlády doplňuje přímo použitelné evropské předpisy (EU) č. 1308/2013, (EU) č. 543/2011, (EU) 2017/891 a (EU) 2017/892.

Uznávání organizace producentů a sdružení organizací producentů, stahování zboží z trhu, poskytování podpor	Kontrolní systém jakosti ovoce a zeleniny
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nařízení Komise (EU) č. 543/2011 ▪ Nařízení Komise (EU) č. 1333/2011 (banány)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nařízení Komise (EU) 2017/891 a 2017/892 ▪ Nařízení EP a Rady (EU) č. 1308/2013 ▪ Nařízení vlády č. 318/2008 Sb. 	Licence pro ovoce a zeleninu
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nařízení Komise (EU) č. 2016/1237 ▪ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2016/1239 ▪ Nařízení EP a Rady (EU) č. 1308/2013

6.2. Nová Společná zemědělská politika (SZP) od roku 2023 a OP

V rámci nové SZP 2023 přecházejí podpory pro organizace producentů pod Strategický plán SZP.

Organizace producentů (OP) jsou i nadále uznávány podle **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013**, ve znění pozdějších předpisů, včetně **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2117**, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty, nařízení (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin, nařízení (EU) č. 251/2014 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení aromatizovaných vinných výrobků a nařízení (EU) č. 228/2013, kterým se stanoví zvláštní opatření v oblasti zemědělství ve prospěch nejvzdálenějších regionů Unie.

Finanční podpora Unie je poskytována na uznatelné výdaje schváleného operačního programu jednotlivých organizací producentů a vychází z hodnoty obchodované produkce OP. Podpora činí 4,1 % hodnoty obchodované produkce OP, která může být navýšena na 4,6 %, pokud operační program OP obsahuje určitá opatření. Pro nadnárodní OP činí podpora 5 % obchodované produkce, respektive 5,5 % při splnění daných podmínek. Uznáváním OP, schvalováním a vyhodnocováním operačních programů a přiznáváním podpor je pověřen SZIF. Financování a podmínky pro organizace producentů a jejich operační programy jsou nově stanoveny v těchto předpisech:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským

zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 o dodatečné požadavky na některé typy intervencí stanovené členskými státy v jejich strategických plánech SZP na období 2023 až 2027 podle uvedeného nařízení, jakož i pravidla týkající se poměru pro standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) I, ve znění předpisu:

- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/330**, kterým se mění a opravuje nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 o dodatečné požadavky na některé typy intervencí stanovené členskými státy v jejich strategických plánech SZP na období 2023 až 2027 podle uvedeného nařízení, jakož i pravidla týkající se poměru pro standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) I.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, o financování, řízení a monitorování společné zemědělské politiky a zrušení nařízení (EU) č. 1306/2013, ve znění nařízení Komise (EU) 2022/1408.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/127, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 o pravidla týkající se platebních agentur a dalších subjektů, finančního řízení, schválení účetní závěrky, jistot a použití eura, ve znění nařízení Komise (EU) 2023/57, (EU) 2023/1309, (EU) 2023/1448.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/128, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, pokud jde o platební agentury a další subjekty, finanční řízení, schvalování účetní závěrky, kontroly, jistoty a transparentnost.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/129, kterým se stanoví pravidla pro typy intervencí týkajících se olejnatých semen, bavlny a vedlejších produktů vinifikace podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 a pro požadavky týkající se informací, propagace a zviditelnění v souvislosti s podporou Unie a strategickými plány SZP.

6.3. Školní projekt „Ovoce, zelenina a mléko do škol“ (School Scheme)

Od školního roku 2017/2018 došlo na úrovni EU k reformě dvou projektů Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol, které byly spojeny pod jeden společný právní rámec, a vznikl Školní projekt (Ovoce, zelenina a mléko do škol). Finanční rámec u jednotlivých projektů (tj. Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol) zůstává oddělený, každá část má svoji obálku.

Projekt „Ovoce a zelenina do škol“ vychází z hlavních záměrů stanovených EU pro sektor ovoce a zeleniny. Základním cílem projektu je přispět k trvalému zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny, vytvořit zdravé stravovací návyky ve výživě dětí a bojovat proti dětské obezitě. Současně se předpokládají pozitivní dopady do sektoru zemědělství a posílení ekonomicky citlivého sektoru ovoce a zeleniny, který dlouhodobě čelí nepříznivému vývoji v této oblasti.

Úspěšné řešení projektu je postaveno na širokém partnerství mezi vzdělávacím úsekem, zdravotnictvím a zemědělstvím za účasti soukromého, veřejného a občanského sektoru. V projektu Ovoce a zelenina do škol je

- od školního roku 2014/2015 cílová skupina žáků I. stupně základních škol rozšířena o děti z přípravných tříd,
- od školního roku 2016/2017 cílová skupina žáků I. stupně základních škol včetně dětí z přípravných tříd rozšířena o děti z přípravných stupňů speciálních základních škol,

- od školního roku 2017/2018 cílová skupina žáků rozšířena o žáky 2. stupně základních škol,
- od školního roku 2022/2023 cílová skupina žáků omezena na žáky 1. stupně základních škol včetně dětí z přípravných tříd a z přípravných stupňů speciálních základních škol.

Přehled čerpání finančních prostředků v rámci projektu „Ovoce a zelenina do škol“

Školní rok	Vyplacená podpora na Školní projekt v Kč	Z toho v Kč		Úspěšnost čerpání prostředků na projekt	Roční limit na 1 žáka v Kč	
		Celkem	na produkty		na DVO	na produkty
2014/2015 ¹⁾	186 051 095	169 147 055	16 690 657	97,7 %	333,00	40
2015/2016	190 644 859	171 508 411	18 702 469	98,1 %	318,30	40
2016/2017	198 226 843	178 274 060	19 308 309	98,7 %	317,00	37,50
2017/2018 ²⁾	311 345 027	288 884 989	35 818 847	98,1 %	319,90	45
2018/2019	319 650 518	281 336 423	37 937 694	98,4 %	306,90	45
2019/2020	287 923 638	253 626 653	33 531 190	88,0 %	304,80	45
2020/2021	308 321 660	272 583 476	35 400 265	92,3 %	311,00	45
2021/2022	288 083 934	258 164 946	29 221 764	94,55 %	282,00	45
2022/2023	129 719 875*	115 971 576	13 643 480	94,4 %*	208,80	34

Poznámka: DVO = doprovodná vzdělávací opatření

¹⁾ povinné spolufinancování – 88% podíl EU, 12% podíl ČR;

²⁾ od školního roku 2017/2018 je zrušeno povinné spolufinancování ze strany členského státu;

* údaje k 20.10.2023

Zapojení škol a dětí

Školní rok	Počet zapojených škol	Počet zapojených dětí	Podíl z cílové skupiny dětí
2014/2015 ²⁾	3 741	509 030	95,0 %
2015/2016	3 810	539 747	97,0 %
2016/2017	3 863	564 689	98,0 %
2017/2018 ³⁾	3 935	906 110	97,5 %
2018/2019	3 964	920 992	97,5 %
2019/2020	3 981	928 185	96,9 %
2020/2021	3 991	930 839	96,3 %
2021/2022	3 992	928 159	95,7 %
2022/2023	4 001	563 054	97,6 %

Žáci dostávali v souladu s Vnitrostátní strategií ČR a s přihlédnutím k Výživovým doporučením Ministerstva zdravotnictví pro obyvatele ČR zvláště produkty mírného pásma. Preferovány by měly být zejména domácí druhy ovoce, zeleniny a 100% ovocné a zeleninové šťávy a pyré. Nutnost doplňovat sortiment ovoce exotickými druhy bylo považováno za zpestření a rozšíření znalostí v rámci vzdělávacího obsahu zejména v návaznosti na přírodovědná a zeměpisná témata na prvním stupni základní školy.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/39, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o podporu Unie na dodávky ovoce a zeleniny, banánů a mléka do vzdělávacích zařízení, ve znění následujících předpisů:

- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2019/1983**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o přerozdělení podpory Unie.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1239**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o sledování a hodnocení provádění školního projektu a souvisejících kontrol na místě.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/246**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o žádosti o podporu, výplatu podpory a kontroly na místě.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/102**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o žádosti členských států o podporu Unie.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1449**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o výplatu podpory, převody mezi přiděly a správní kontroly.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o podporu Unie na dodávky ovoce a zeleniny, banánů a mléka do vzdělávacích zařízení, a mění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 907/2014.

- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/1238**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, pokud jde o hodnocení provádění školního projektu.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/245**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, pokud jde o doprovodná vzdělávací opatření a výběr a schvalování žadatelů o podporu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 o financování, řízení a sledování společné zemědělské politiky a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Rady (EU) č. 1370/2013, kterým se určují opatření týkající se stanovení některých podpor a náhrad v souvislosti se společnou organizací trhů se zemědělskými produkty, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 74/2017 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na dodávky ovoce, zeleniny, mléka a výrobků z nich do škol a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů (č. 128/2018 Sb., č. 190/2019 Sb., č. 228/2021 Sb., č. 210/2022 Sb.).

6.4. Změny v předpisech EU pro kontrolu čerstvého ovoce a zeleniny

Kontrola čerstvého ovoce a zeleniny na vnitřním trhu ve všech stádiích obchodování, při dovozu nebo vývozu, ale i např. produkty určené ke zpracování, prošla v několika posledních letech legislativními změnami, které byly nezbytné pro zlepšení konkurenceschopnosti a tržní orientace. Cílem je dosažení udržitelné produkce konkurenceschopné na vnitřním i vnějším trhu, snížení výkyvů v příjmech producentů v důsledku krizí na trhu, zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny v EU a pokračování ve snahách odvětví o zachování a ochranu životního prostředí.

Nařízení Komise (EU) č. 543/2011, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 pro odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje obchodní normy, údaje pro označování, pravidla pro třídění produktů a kontroly dodržování obchodních norem.

Obchodní normy

Obchodní normy slouží pro obchodování mezi členskými státy EU, dále pro dovoz ze třetích zemí a vývoz do třetích zemí. Existují zvláštní obchodní normy a všeobecná obchodní norma.

Zvláštní obchodní normy:

Jsou platné pro jablka, citrusové plody, kiwi, salát, endivii kadeřavou letní a endivii zimní, broskve a nektarinky, hrušky, jahody, papriku zeleninovou, stolní hrozny révy vinné a rajčata. Zvláštní obchodní normy odpovídají normám přijatým Evropskou hospodářskou komisí OSN (EHK/OSN), aby se zabránilo zbytečným překážkám v obchodu. Pokud není na úrovni Unie přijata zvláštní obchodní norma, měly by se produkty považovat za produkty splňující všeobecnou obchodní normu, pokud je držitel schopen prokázat, že produkty splňují platné normy přijaté EHK/OSN.

Všeobecná obchodní norma

Všeobecná obchodní norma byla zavedena pro hodnocení podmínek jakosti pro každý produkt, pro který neexistuje zvláštní obchodní norma EU. Tato norma zahrnuje minimální požadavky na jakost, minimální požadavky na zralost, odchylky a označování země původu produktu (např. minimální požadavky na zralost jsou velmi všeobecné, odchylky jsou jednotně 10 % početních nebo hmotnostních produktů nesplňujících min. požadavky na jakost). V rámci této odchylky smí celkem nejvýše 2 % sestávat z produktů postižených hnilobou.

Směsi ovoce a zeleniny

U maloobchodního balení obsahující směs různých druhů čerstvého ovoce a zeleniny, které nepřesahují čistou hmotnost 5 kg, pokud produkty pocházejí z více členských států nebo ze třetí země, mohou být názvy zemí původu nahrazeny podle potřeby jedním z následujících označení – dle čl. 7 nařízení (EU) č. 543/2011.

7. Státní zemědělský intervenční fond – opatření v rámci SOT

Výkonným orgánem pro opatření v rámci SOT pro sektor ovoce a zeleniny v ČR je SZIF. Provádí veškeré úkony a činnosti stanové zákonem č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 252/1997 sb., ve znění pozdějších předpisů, dále pak v NK (EU) č. 543/2011, NK (EU) 2017/891, NK (EU) 2017/892, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 a NV č. 318/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Jedná se např. o úkony spojené s oběhem finančních prostředků vázaných na rozhodovací proces, týkající se finančního vztahu producentů s institucemi EU, včetně vydávání vývozních a dovozních licencí. Informace lze získat na webových stránkách: <http://www.szif.cz>.

Přehled o organizacích producentů; poskytování finančních podpor pro pěstitele ovoce a zeleniny

Finanční prostředky může SZIF vyplácet pouze uznaným organizacím producentů (OP) včetně nadnárodních OP, které byly uznány na základě žádosti o uznání. OP ovoce a zeleniny musí být uznané podle NEPR (EU) č. 1308/2013 a splňovat podmínky podle NK (EU) 2017/891, NK (EU) 2017/892 a NV č. 318/2008 Sb., vše ve znění pozdějších předpisů.

Finanční podpora je poskytována uznaným OP na schválený operační program, který je strukturovaný na 3 až 5 let. Zahrnuje opatření vedoucí ke koncentraci nabídky, zlepšení jakosti a obchodní hodnoty produktů, propagaci, zajištění plánování produkce atd. Podpora je omezena stropem 4,1 % (4,6 %) obchodované produkce organizace producentů za referenční období a dále je poskytována ve výši 50 % nákladů na provádění opatření operačního programu z rozpočtu EU. Organizace producentů mohou žádat o poskytnutí podpory na základě realizovaných výdajů ve čtvrtletních, pololetních nebo ročních obdobích.

V roce 2006 byly v ČR čtyři registrované organizace producentů (OP) s operačním programem, a to: CZ FRUIT, odbytové družstvo, Praha; JIHOFRUKT, družstvo, Velké Bílovice; Odbytové družstvo LITAZEL, Bohušovice n/Ohří; Jihomoravská zelenina, družstvo, Velké Bílovice, a čtyři předběžně registrované skupiny producentů (SP) s plánem k dosažení uznání:

EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů, Holovousy; ZN FRUIT, družstvo, Hodonice, Družstvo producentů rajčat, Podivín; Východočeská zelenina – družstvo producentů zeleniny, Synkov-Slemeno.

V roce 2007 se rozšířil počet registrovaných OP na pět, kdy podmínky registrace splnilo Odbytové družstvo EKO-ODBYT, Slaný, a sedm předběžně registrovaných SP (nově registrovány Odbytové družstvo Polabí, Přerov n/Labem; OZC Jizera, Předměřice n/Jizerou; Družstvo BRAMKO CZ, Semice).

V roce 2008 podmínky pro řádné uznání za OP nově splnila tři předběžně uznaná SP (Družstvo producentů rajčat, Podivín; EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů, Holovousy; Družstvo BRAMKO CZ, Semice). Jedné organizaci producentů (EKO-ODBYT, Slaný) byla odňata registrace pro neplnění podmínek (požádala si však znovu o registraci, která jí byla udělena) takže ke konci roku počet řádně uznaných OP činil 8.

Družstvo ZN FRUIT, Hodonice zaniklo a spojilo se s OP Jihomoravská zelenina, Velké Bílovice. Předběžně uznané jako SP bylo Odbytové Družstvo Ovoce Český ráj, Praha, Odbytové družstvo Berry, Břežany, M.O.Z. družstvo pěstitelů, Sedlnice a Bohemia Apple, družstvo, Tucharaz, Český Brod, což znamená celkem 7 předběžně uznaných SP.

V roce 2009 bylo SP Východočeská zelenina, družstvo producentů zeleniny uznáno jako OP, počet registrovaných OP tedy stoupl na 9. Nově registrované bylo SP Zeltr, odbytové družstvo, Troubky, člen koncernu Zeltr, Nature Fruit, družstvo, Choustníkovo Hradiště a G's Pěstitel, odbytové družstvo, Stratov, Lysá nad Labem – ke konci roku 2009 bylo tedy v ČR 9 předběžně uznaných SP.

V roce 2010 bylo SP Odbytové družstvo Polabí uznáno jako OP. Počet předběžně uznaných SP se tak snížil na 8 a počet uznaných OP se zvýšil na 10.

V roce 2011 se počet SP zvýšil na 9 přihlášením ZP Otice, počet uznaných OP činil 10.

V roce 2012 byly jako OP uznány družstvo OZC Jizera, odbytové družstvo ovoce Český ráj, odbytové družstvo Berry a M.O.Z. družstvo pěstitelů, čímž se ke konci roku 2012 zvýšil počet uznaných OP na celkových 14. Přihlášením dalšího družstva Suchá Loz činil počet předběžně uznaných SP 6.

V roce 2013 činil počet uznaných OP 15 a počet předběžně uznaných SP 6.

V roce 2014 bylo v ČR uznáno 18 OP, počet předběžně uznaných SP se tím snížil na dva subjekty (ZP Otice, OD Suchá Loz); dále byla uznána jedna nadnárodní organizace producentů Družstvo BRAMKO CZ.

V roce 2015 bylo v ČR uznáno 19 OP (nově odbytové družstvo Mochov), z toho jedna uznaná nadnárodní OP; počet předběžně uznaných SP zůstal nezměněn, tj. 2.

V roce 2016 bylo uznáno 19 OP (odbytové družstvo Mochov skončilo), z toho je jedna uznaná nadnárodní OP, počet předběžně uznaných SP činil 2.

V roce 2017 je uznáno 23 OP (nově ZP Otice, odbyt s.r.o., OD Suchá Loz, Piletice, odbytové družstvo, Čerstvě utrženo, družstvo), z toho jedna uznaná nadnárodní OP.

V roce 2018 je uznáno 22 OP (činnost ukončilo odbytové družstvo ZELTR), z toho jedna uznaná nadnárodní OP.

V roce 2019 je uznáno 22 OP (činnost ukončilo odbytové družstvo JIHOFRUKT, nově bylo uznáno Dobré družstvo Zlín), z toho jedna uznaná nadnárodní OP.

V roce 2020 je v ČR uznáno 21 OP (činnost ukončilo odbytové družstvo Vital), z toho jedna uznaná nadnárodní OP.

V roce 2021 je v ČR uznáno 21 OP, z toho jedna uznaná nadnárodní OP.

V roce 2022 je v ČR uznáno 19 OP, z toho jedna uznaná nadnárodní OP (činnost ukončilo Družstvo producentů rajčat a Odbytové družstvo Suchá Loz).

K 31. 8. 2023 je v ČR uznáno 18 OP, z toho jedna uznaná nadnárodní OP (činnost ukončilo odbytové družstvo EKO-ODBYT, Slaný).

Finanční podpora pro OP ovoce a zeleniny (tj. od 1. 1.–31. 12. daného roku) v Kč

Ukazatel	2018	2019	2020*	2021	2022	2023 (k 31. 8.)
Vyplacená finanční podpora pro OP	51 243 199	97 173 447	115 270 561	109 093 292	133 112 718	45 146 955

*V roce 2020 byla vyplacena vyšší částka podpory než v předešlých letech, neboť byly vyplaceny pozastavené platby z roku 2018.

V roce 2022 organizace producentů ovoce a zeleniny v ČR (jejichž celkový počet producentů činil 171) disponovaly pěstební plochou dosahující celkem 10 251,3 ha (z toho výměra ovocných sadů činila 4 207,30 ha, výměra pro pěstování zeleniny 6 044,04 ha), ze kterých bylo vyprodukováno celkem 279 695,3 t ovoce a zeleniny v hodnotě 4 613 423 168 Kč. Organizovanost producentů ovoce tak v tomto roce činila 36,8 % a producentů zeleniny 40,0 %.

Vydávání licencí pro čerstvé ovoce a zeleninu a pro výrobky ze zpracovaného ovoce a zeleniny

NK v přenesené pravomoci (EU) 2016/1237 s platností od 1. října 2017 ruší povinnost dovozních licencí jak pro dovoz čerstvého ovoce a zeleniny, tak i výrobků z ovoce a zeleniny. Zrušení licenčních povinností se týká běžného dovozu za plné dovozní clo.

Licenční povinnost však nadále zůstává pro dovoz čerstvého, zmrazeného nebo sušeného česneku a prozatímne konzervovaných hub v rámci dovozních celních kvót řízených licencemi. Vývoz z EU do třetích zemí předložení vývozní licence nepodléhá.

Přehled o vydaných dovozních licencích na čerstvý česnek:

- **v roce 2020** byly vydány 3 licence pro dovoz čerstvého česneku,
- **v roce 2021** bylo vydáno 8 licencí pro dovoz čerstvého česneku,
- **v roce 2022** bylo vydáno 5 licencí pro dovoz čerstvého česneku,
- **k 31. 8. 2023** nebyly vydané žádné licence pro dovoz výrobků ze zpracovaného ovoce a zeleniny.

Přehled o vydaných dovozních licencích na konzervované houby:

Od roku 2018 nebyly na dovoz ostatních typů zeleniny včetně hub vydány žádné licence.

8. Legislativa ČR vztahující se ke komoditě zelenina

Následující přehled právních předpisů zahrnuje výběr právních předpisů, týkajících se komodity zelenina:

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy:

121/2023 Sb., o požadavcích na pokrmy,

397/2021 Sb., o požadavcích na konzervované ovoce a zeleninu, skořápkové plody, houby, brambory a banány,

58/2018 Sb., o doplňcích stravy a složení potravin (ruší vyhl. č. 225/2008 Sb. včetně č. 352/2009 Sb.),

417/2016 Sb., o některých způsobech označování potravin (ruší vyhl. č. 113/2005 Sb. včetně jejich pozdějších předpisů),

231/2016 Sb., o odběru, přípravě a metodách zkoušení kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků, ve znění vyhlášky č. 78/2018 Sb., 56/2022 Sb.,

172/2015 Sb., o informační povinnosti příjemce potravin v místě určení, ve znění vyhl. č. 141/2017 Sb.,

366/2005 Sb., o požadavcích vztahujících se na některé zmrazené potraviny,

320/2004 Sb., kterou se mění vyhl. č. 212/2004 Sb., o stanovení zásob a způsobu jejich ohlašování SZPI,

252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů,

133/2004 Sb., o podmínkách ozářování potravin a surovin, o nejvyšší přípustné dávce záření a o způsobu označení ozářování na obalu,

54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití, ve znění vyhl. č. 402/2006 Sb., 473/2006 Sb., 157/2008 Sb., 35/2012 Sb., 46/2014 Sb., 39/2018 Sb., 80/2021 Sb.

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy:

83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům,

82/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění společné organizace trhů organizacemi producentů,

80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření,

73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům,

156/2022 Sb., o stanovení některých podmínek provádění mimořádné podpory na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2022,

217/2020 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v oblasti zemědělství v souvislosti s mimořádnou epidemií v roce 2020,

330/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatření, ve znění vyhl. č. 54/2021 Sb., 177/2021 Sb., 33/2022 Sb., 84/2023 Sb.,

44/2018 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro přechodně podporované oblasti s přírodními omezeními, ve znění NV č. 57/2019 Sb., 64/2020 Sb., 217/2020 Sb., 55/2021 Sb., 177/2021 Sb.,

74/2017 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na dodávky ovoce, zeleniny, mléka a výrobků z nich do škol a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění vyhl. č. 128/2018 Sb., 190/2019 Sb., 228/2021 Sb., 210/2022 Sb.,

- 49/2017 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády o stanovení požadavků podle aktů a standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu pro oblasti pravidel podmíněnosti a důsledků jejich porušení pro poskytování některých zemědělských podpor,
- 48/2017 Sb., o stanovení požadavků podle aktů a standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu pro oblasti pravidel podmíněnosti a důsledků jejich porušení pro poskytování některých zemědělských podpor, ve znění NV č. 126/2018 Sb., 292/2019 Sb., 31/2020 Sb., 567/2020 Sb., 177/2021 Sb., 84/2023 Sb.,
- 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění NV č. 113/2015 Sb., 64/2016 Sb., 236/2016 Sb., 18/2017 Sb., 49/2017 Sb., 29/2018 Sb., 57/2019 Sb., 332/2019 Sb., 217/2020 Sb., 55/2021 Sb., 177/2021 Sb., 33/2022 Sb., 84/2022 Sb.,
- 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění NV č. 113/2015 Sb., 63/2016 Sb., 236/2016 Sb., 47/2017 Sb., 49/2017 Sb., 315/2017 Sb., 28/2018 Sb., 59/2019 Sb., 351/2019 Sb., 217/2020 Sb., 270/2020 Sb., 54/2021 Sb., 177/2021 Sb., 33/2022 Sb., 84/2023 Sb.,
- 72/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními, ve znění NV č. 113/2015 Sb., 64/2016 Sb., 49/2017 Sb., 43/2018 Sb., 84/2023 Sb.,
- 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění NV č. 113/2015 Sb., 185/2015 Sb., 423/2016 Sb., 48/2017 Sb., 49/2017 Sb., 427/2017 Sb., 293/2018 Sb., 350/2019 Sb., 217/2020 Sb., 566/2020 Sb., 55/2021 Sb., 177/2021 Sb., 33/2022 Sb., 102/2022 Sb., 33/2022 Sb., 84/2023 Sb.,
- 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů (druhy zemědělské kultury), ve znění NV č. 61/2016 Sb., 407/2016 Sb., 312/2017 Sb., 140/2023 Sb., 52/2023 Sb.,
- 83/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování přímých podpor, některých podpor v rámci společné organizace trhu s vínem a některých podpor PRV, a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění NV č. 480/2009 Sb., zákona č. 179/2014 Sb.,
- 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou, ve znění NV č. 215/2010 Sb., 309/2012 Sb., 179/2015 Sb., 327/2015 Sb., 341/2016 Sb., 425/2017 Sb., 322/2020 Sb., 177/2021 Sb., 84/2023 Sb.,
- 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb přímým podporám, ve znění NV č. 480/2009 Sb., 86/2010 Sb., 107/2012 Sb., 332/2012 Sb., 50/2015 Sb., 61/2016 Sb., 426/2017 Sb., 217/2020 Sb., 177/2021 Sb.,
- 47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků, pocházejících z půdy uvedené do klidu, ve znění NV č. 83/2009 Sb., 480/2009 Sb., 369/2010 Sb., 448/2012 Sb., 400/2013 Sb., 308/2014 Sb., 50/2015 Sb., 49/2017 Sb.,
- 257/2006 Sb., kterým se mění NV č. 181/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek provádění společných organizací trhu, pokud jde o systém poskytování subvencí při vývozu pro zemědělské výrobky a zpracované zemědělské výrobky, ve znění NV č. 99/2005 Sb.,
- 69/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti u zemědělského podnikatele, ve znění NV č. 512/2006 Sb., 96/2008 Sb.,
- 242/2004 Sb., o podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimoprodukčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí (o provádění agroenvironmentálních

opatření, ve znění NV č. 542/2004 Sb., 119/2005 Sb., 515/2005 Sb., 351/2006 Sb., 81/2007 Sb., 99/2008 Sb.),

241/2004 Sb., o podmínkách provádění pomoci méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními, ve znění NV č. 121/2005 Sb., 510/2005 Sb., 512/2006 Sb.,

159/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek poskytování a propadnutí záruk pro zemědělské výrobky,

505/2000 Sb., o stanovení podpůrných programů k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, ve znění NV č. 500/2001 Sb. a 203/2004 Sb.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zák. č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

▪ prováděcí předpisy:

16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství, ve znění vyhl. č. 80/2012 Sb., 142/2023 Sb.

Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů (ve znění pozdějších předpisů)

▪ prováděcí předpisy:

295/2011 Sb., o způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění,

17/2009 Sb., o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě.

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů

▪ prováděcí předpisy:

5/2020 Sb., o ochranných opatřeních proti škodlivým organismům rostlin (ruší vyhl. č. 215/2008 Sb. včetně všech jejích pozměňovacích vyhlášek),

132/2018 Sb., o přípravcích a pomocných prostředcích na ochranu rostlin, ve znění vyhl. č. 359/2019 Sb., 222/2022 Sb.,

327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin, ve znění vyhl. č. 428/2017 Sb.,

207/2012 Sb., o profesionálních zařízeních pro aplikaci přípravků a o změně vyhl. č. 384/2011 Sb., 334/2004 Sb.,

206/2012 Sb., o odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky, ve znění vyhl. č. 17/2018 Sb.,

205/2012 Sb., o obecných zásadách integrované ochrany rostlin.

Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů

▪ prováděcí předpisy:

366/2020 Sb., kterou se mění vyhl. č. 332/2006 Sb., o množitelských porostech a rozmnožovacím materiálu chmele, révy, ovocných rodů a druhů a okrasných druhů a jeho uvádění do oběhu, ve znění pozdějších předpisů, a vyhl. č. 96/2018 Sb., o množitelských porostech a rozmnožovacím materiálu ovocných rodů a druhů a jeho uvádění do oběhu, ve znění vyhl. č. 138/2020 Sb., 386/2022 Sb.,

- 218/2019 Sb., o výčtu metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd, ve znění vyhl. č. 256/2020 Sb. (ruší vyhl. č. 449/2006 Sb. včetně všech jejích pozměňovacích vyhlášek), 447/2021 Sb., 387/2022 Sb., 128/2023 Sb.,
- 331/2017 Sb., o stanovení dalších odrůd ovocných druhů s úředně uznaným popisem, které se považují za zapsané do Státní odrůdové knihy, ve znění vyhl. č. 3/2018 Sb.,
- 129/2012 Sb., o podrobnostech uvádění osiva a sadby pěstovaných rostlin do oběhu, ve znění vyhl. č. 409/2013 Sb., 368/2015 Sb., 334/2017 Sb., 299/2018 Sb., 313/2020 Sb., 505/2021 Sb.,
- 61/2011 Sb., o stanovení požadavků na odběr vzorků, postupy a metody zkoušení osiva a sadby, ve znění vyhl. č. 410/2013 Sb., 3/2018 Sb., 156/2021 Sb., 505/2021 Sb.,
- 378/2010 Sb., o stanovení druhového seznamu pěstovaných rostlin, ve znění vyhl. č. 42/2014 Sb., 3/2018 Sb., 315/2020 Sb., 505/2021 Sb.

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy:

- 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, změna vyhl. č. 78/2022 Sb., 445/2022 Sb.,
- 8/2001 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů).

Zákon č. 156/1998 Sb., zákon o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy:

- 309/2021 Sb., o odběrech a chemických a biologických rozborech vzorků hnojiv (ruší vyhl. č. 273/1998 Sb., 475/2000 Sb.),
- 377/2013 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění vyhl. č. 131/2014 Sb., 229/2017 Sb., 392/2021 Sb.,
- 257/2009 Sb., o používání sedimentů na zemědělské půdě, ve znění vyhl. č. 93/2023 Sb.,
- 474/2000 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva, ve znění vyhl. č. 401/2004 Sb., 271/2009 Sb., 131/2014 Sb., 237/2017 Sb., 312/2021 Sb., 392/2021 Sb.,
- 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, ve znění vyhl. č. 477/2000 Sb., 400/2004 Sb., 335/2017 Sb.

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy:

- 30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech (ruší vyhl. č. 641/2004 Sb., 400/2017 Sb.), ve znění vyhl. č. 95/2023 Sb.,
- 116/2002 Sb., o způsobu označování vratných zálohovaných obalů.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší (ruší zákon č. 86/2002 Sb. a jeho prováděcí předpisy).

Zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejich zneužití, ve znění zákona č. 50/2016 Sb., 104/2017 Sb., 183/2017 Sb., 254/2020 Sb., 261/2021 Sb., 417/2021 Sb., 359/2022 Sb.

Některé další související předpisy právního řádu ČR:

Vyhláška č. 298/2014 Sb., o stanovení seznamu katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků, ve znění vyhl. č. 344/2015 Sb., 432/2016 Sb., 403/2017 Sb., 288/2018 Sb., 318/2019 Sb., 548/2020 Sb., 453/2021 Sb., 356/2022 Sb.

Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění NV č. 288/2010 Sb., 368/2012 Sb., 365/2013 Sb., 155/2016 Sb., 178/2017 Sb., 143/2019 Sb., 208/2021 Sb.

Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění zákona č. 121/2000 Sb., 237/2004 Sb., 257/2004 Sb., 296/2007 Sb., 188/2011 Sb., 350/2012 Sb., 303/2013 Sb., 340/2013 Sb., 344/2013 Sb., 228/2014 Sb., 225/2017 Sb., 237/2020 Sb., 284/2021 Sb., 36/2021 Sb.,

▪ prováděcí předpisy:

441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška), změna vyhl. č. 199/2014 Sb., 345/2015 Sb., 53/2016 Sb., 443/2016 Sb., 457/2017 Sb., 188/2019 Sb., 488/2020 Sb., 424/2021 Sb., 337/2022 Sb.

9. Kontrola jakosti zeleniny a zeleninových výrobků

a) Výsledky kontroly jakosti a zdravotní nezávadnosti čerstvé zeleniny a čerstvých hub v roce 2022

V roce 2022 byla inspektory Státní zemědělské a potravinářské inspekce (SZPI) provedena kontrola zaměřená na dodržování jakostních požadavků a správnosti označování čerstvé zeleniny a hub u 266 osob. V rámci 736 kontrol bylo v tržní síti odebráno celkem 1 314 vzorků čerstvé zeleniny a hub, z nichž 344 (26,2 %) bylo vyhodnoceno jako nevyhovující požadavkům na jakost nebo označování.

Nejvyšší počet nevyhovujících vzorků dle země jejich původu byl zaznamenán u vzorků původem ze států EU (116 vzorků, tj. 33,7 % z celkového počtu nevyhovujících vzorků), dále u vzorků původem z třetích zemí (98 vzorků, 28,5 %) a nejméně u vzorků z ČR (51 vzorků, 14,8 %). Nejvyšší procento vzorků, u nichž nebyly dodrženy požadavky na jakost nebo označování, bylo zjištěno u zeleniny plodové (49,1 %), kořenové (27 %), listové a naťové (9,6 %) a cibulové (8,4 %). Nevyhovující vzorky čerstvých hub představovaly 0,3 % ze všech zjištěných nevyhovujících vzorků.

Vzorky čerstvé zeleniny byly odebrány především v maloobchodě (72,3 % zkontrolovaných vzorků) a ve velkoskladech (23,3 %). V maloobchodě byla zjištěna většina nevyhovujících vzorků (85,5 %), větší podíl nevyhovujících vzorků byl také ve velkoobchodech (13,4 %). Ve výrobě byl podíl nevyhovující čerstvé zeleniny minimální.

Stejně jako v předchozích letech bylo nejčastějším nedostatkem u hodnocené čerstvé zeleniny a hub nedodržení minimálních požadavků na jakost dle NK (EU) č. 543/2011. Byly zjištěny plody napadené hnilobou nebo plísni okem viditelnou a dále plody s otlaky zasahujícími do dužniny. V případě nedostatečného označení čerstvé zeleniny bylo nejčastějším pochybením, že na obale nebo v místě nabídky nebyl uveden údaj o zemi původu, dále údaj s názvem odrůdy a třídou jakosti. Častým zjištěním bylo rovněž klamavé označení země původu nebo její uvedení zavádějícím způsobem, kdy nesouhlasil údaj o zemi původu uvedený v maloobchodě se skutečnou zemí původu.

Počet kontrolovaných šarží čerstvé zeleniny a hub za rok 2022

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Ostatní		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Cibulová	5	0	116	25,0	21	0	0	0	142	20,4
Kořenová	8	0	203	45,3	52	0	2	50,0	265	35,1
Košťálová	8	0	99	12,1	41	2,4	0	0	148	8,8
Listová a nat'ová	13	0	85	16,5	76	25,0	0	0	174	19,0
Lusková	1	0	2	0	0	0	0	0	3	0
Plodová	7	14,3	431	32,7	109	23,9	7	14,3	554	30,5
Řapíkatá	0	0	11	54,5	2	0	0	0	13	46,2
Houby čerstvé	6	0	3	0	5	0	1	100	15	6,7
CELKEM	48	2,1	950	30,9	306	15,0	10	30,0	1 314	26,2
Původ zboží										
ČR	46	2,2	217	23,0	25	0	0	0	288	17,7
EU mimo ČR	1	0	519	21,6	199	2,0	2	0	721	16,1
Třetí země	1	0	106	50,0	81	51,9	8	37,5	196	50,0
Neuvedeno	0	0	108	73,1	1	0	0	0	109	72,5

Pramen: SZPI

Přítomnost cizorodých látek (především reziduí pesticidů, chemických prvků) byla ověřena celkem u 448 vzorků čerstvé zeleniny a hub, z nichž bylo 48 vyhodnoceno jako nevyhovujících. Souhrnné výsledky podle typu analytu jsou uvedeny níže v tabulce. V případě reziduí pesticidů se jednalo o vzorek papriky zeleninové (Albánie), pekingské zelí (Polsko), zelí hlávkové (Polsko), 2x rajčata (Polsko), rajčata (Maroko). V případě 39 vzorků s překročením povolených reziduálních limitů se jednalo o zeleninu z Kambodže – a to 22x chilli papričky, 1x bazalka, 3x petrželová nat', 1x koriandr, 1x máta a 1x lilek. Dále byl laboratorně zjištěn nadlimitní obsah dusičnanů ve špenátu (Itálie) a nadlimitní obsah kadmia v paprice zeleninové (ČR). Jeden vzorek papriky (Maroko) nevyhověl při senzorkém hodnocení na cizí pach.

Počet vzorků čerstvé zeleniny a hub dle hodnoceného znaku v roce 2022

Zelenina	Počet analýz									
	Analytika		mikrobiologie		cizorodé látky		senzorika		značení	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Cibulová	0	0	5	0	25	0	107	17,8	82	29,3
Kořenová	0	0	16	81,3	84	0	157	45,9	106	34,0
Košťálová	0	0	4	0	63	1,6	79	10,1	68	14,7
Listová a nat'ová	0	0	16	0	124	16,1	33	36,4	21	19,1
Lusková	0	0	0	0	1	0	2	0,0	0	0
Plodová	0	0	13	0	126	21,4	396	28,3	337	26,1
Řapíkatá	0	0	0	0	2	0	11	54,6	7	28,6
Houby čerstvé	0	0	0	0	14	0	1	100,0	0	0
CELKEM	0	0	54	24,1	445	10,8	786	29,3	623	26,5

Pramen: SZPI

Certifikace čerstvé zeleniny v roce 2022

V roce 2022 prováděla SZPI certifikaci čerstvého ovoce a zeleniny v souladu s požadavky nařízení Komise (EU) č. 543/2011. **Certifikace čerstvého ovoce a zeleniny je prováděna pouze při dovozu či vývozu čerstvého ovoce a zeleniny ze třetích zemí, jedná se o kontrolu shody těchto produktů s obchodními normami EU.** Inspektoři SZPI kontrolují jakost i označování produktů dle požadavků stanovených v jednotlivých obchodních normách. Osoba, která vyváží nebo dováží čerstvé ovoce a zeleninu (včetně čerstvých pěstovaných hub a skořápkových plodů) ze třetích zemí, je povinna tuto skutečnost nahlásit na příslušný inspektorát SZPI. **Bez platného osvědčení o shodě není možné danou šarži propustit do volného oběhu.** Vydávání osvědčení o shodě s obchodními normami pro čerstvé ovoce a zeleninu je prováděno podle zákona č. 146/2002 Sb., o SZPI, ve znění pozdějších předpisů.

Při dovozu čerstvého ovoce a zeleniny určené k přímé spotřebě bylo na jednotlivé inspektoráty hlášeno celkem 94 zásilek (z toho tvořilo 28 zásilek čerstvého ovoce a 66 zásilek čerstvé zeleniny). Inspektoři SZPI vystavili v roce 2022 celkem 59 certifikátů (17 certifikátů vystaveny při dovozu čerstvého ovoce, 42 certifikátů při dovozu čerstvé zeleniny). V případě jedné zásilky ovoce a jedné zásilky zeleniny nemohl být certifikát vydán z důvodu porušené jakosti produktů a zásilky nebyly propuštěny do volného oběhu. Při vývozu čerstvého ovoce a zeleniny byla provedena kontrola shody s obchodními normami u 1 zásilky česneku, na kterou byl vystaven certifikát o shodě s obchodními normami EU pro čerstvé ovoce a zeleninu.

b) Výsledky kontroly jakosti a zdravotní nezávadnosti čerstvé zeleniny a hub za období I.–III. čtvrtletí 2023

V uvedeném období roku 2023 bylo provedeno celkem 740 kontrol u 267 kontrolovaných osob, kdy byla ověřována jakost a správnost označení u čerstvé zeleniny a hub. Celkem bylo hodnoceno 1 278 šarží čerstvé zeleniny a hub. Z tohoto množství nevyhovělo požadavkům na jakost nebo označování 338 šarží (26,4 %).

Nejvyšší počet nevyhovujících vzorků dle země jejich původu byl zaznamenán u vzorků původem ze států EU (147 vzorků, tj. 43,5 % z celkového počtu nevyhovujících vzorků), dále u vzorků ze třetích zemí (94 vzorků, 27,8 %) a nejméně u vzorků původem z ČR (45 vzorků, 13,3 %). Stejně jako v předchozích letech bylo nejčastějším nedostatkem u hodnocené čerstvé zeleniny a hub nedodržení minimálních požadavků na jakost vyplývající z nařízení Komise č. 543/2011. Byly zjišťovány plody napadené hnilobou nebo plísní a dále plody s otlaky zasahujícími do dužniny nebo plody seschlé. V případě označení čerstvé zeleniny a hub bylo nejčastějším nedostatkem neuvedení údaje o zemi původu na obale nebo v místě nabídky, dále údaje s názvem odrůdy a třídou jakosti a také informace o zemi původu.

Přítomnost cizorodých látek (především reziduí pesticidů, chemických prvků) byla ověřena u 494 vzorků čerstvé zeleniny a hub, z nichž 39 bylo vyhodnoceno jako nevyhovujících. Jeden vzorek celeru (ČR) obsahoval nadlimitní množství kadmia. U 38 vzorků se jednalo o překročení maximálního limitu reziduí pesticidů.

Počet kontrolovaných šarží čerstvé zeleniny a hub za I.–III. čtvrtletí 2023

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Ostatní		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Cibulová	4	0	135	36,3	32	9,4	3	66,7	174	31,0
Kořenová	5	0	171	45,6	54	7,4	4	25,0	234	35,5
Košťálová	9	0	81	29,6	35	5,7	0	0	125	20,8
Listová a naťová	16	0	96	18,8	64	20,3	3	33,3	179	17,9
Lusková	7	0	5	20,0	3	0	0	0	15	6,7
Plodová	11	0	387	28,4	101	16,8	3	100,0	502	25,9

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Ostatní		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Řapíkatá	0	0	11	54,5	2	0	0	0	13	46,2
Houby čerstvé	8	0	9	66,7	5	0	0	0	22	27,3
Microgreens	14	0	0	0	0	0	0	0	14	0
CELKEM	74	0	895	32,6	296	13,2	13	53,8	1 278	26,4
Původ zboží										
ČR	70	0	170	24,7	29	6,9	1	100,0	270	16,7
EU mimo ČR	1	0	537	26,4	192	2,6	3	0	733	20,1
Třetí země	0	0	135	46,7	65	40,0	7	71,4	207	45,4
Neuvedeno	3	0	53	84,9	10	60,0	2	50,0	68	76,5

Pramen: SZPI

c) Výsledky kontroly zdravotní nezávadnosti a jakosti zpracované zeleniny v roce 2022

V roce 2022 bylo u 80 kontrolovaných osob provedeno 130 kontrol zaměřených na dodržování jakostních požadavků a správnosti označování u zpracované zeleniny. Bylo odebráno celkem 176 vzorků. Jako nevyhovující bylo vyhodnoceno 46 vzorků (26,1 %), které pocházely nejčastěji ze zemí EU (12 vzorků, tj. 26,1 % z celkového počtu nevyhovujících vzorků), dále z ČR (9 vzorků, 19,6 %) a ze třetích zemí (8 vzorků, 17,4 %). U 54 nevyhovujících vzorků nebyla země původu uvedena (37 %).

K nejproblematičtější skupinám zpracované zeleniny patřila konzervovaná zelenina (32 nevyhovujících vzorků, 69,9 %), zeleninové protlaky (5 nevyhovujících vzorků, 10,9 %), zmrazená zelenina (5 nevyhovujících vzorků, 10,9 %) a sušená zelenina (2 nevyhovující vzorky, 4,3 %). Kontroly zpracované zeleniny byly prováděny především v maloobchodě (60,8 %) a ve výrobě (30,7 %). Ve velkoskladech bylo odebráno pouze 6,3 % vzorků. V maloobchodě bylo zjištěno 41 nevyhovujících vzorků (89,1 %).

Počet kontrolovaných vzorků zpracované zeleniny v roce 2022

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Jiné*		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
konzervovaná	30	3,3	50	58,0	3	0	2	100,0	85	37,6
sušená	6	16,7	3	33,3	1	0	0	0	10	20,0
upravená, chlazená	4	0	14	7,1	2	0	1	0	21	4,8
protlaky	8	0	9	44,4	0	0	1	100,0	18	27,8
ost. výroby	0	0	7	14,3	0	0	0	0	7	14,3
zprac. houby	1	0	1	0	3	0	0	0	5	0,0
zmrazená	5	0	23	21,7	2	0	0	0	30	16,7
CELKEM	54	3,7	107	38,3	11	0	4	75,0	176	26,1
Původ zboží										
ČR	28	3,3	16	37,5	0	0	3	66,7	47	19,1
EU mimo ČR	0	0	42	26,2	6	0	1	100,0	49	24,5
Třetí země	4	25,0	19	36,8	3	0	0	0	26	30,8
Neuvedeno	22	0	30	56,7	2	0	0	0	54	31,5

Pramen: SZPI

Poznámka: * restaurace, přeprava, suroviny

Při kontrole jakosti zpracované zeleniny byl v roce 2022 zjištěn SO_2 ve vyšším než povoleném množství u zeleninového salátu. Častým důvodem nevyhovění byla přítomnost plísní, nesplněné smyslové požadavky a nevhodné podmínky skladování, a to zejména vyšší teploty prostředí u mléčně kvašené a mražené zeleniny. Při kontrole označování na obale nebo v místě nabídky nejčastěji nebyly uvedeny povinné údaje nebo nebyly uvedeny v českém jazyce.

d) Výsledky kontroly jakosti a zdravotní nezávadnosti zpracované zeleniny za I.–III. čtvrtletí roku 2023

Za I. až III. čtvrtletí roku 2023 bylo provedeno celkem 110 kontrol u 84 kontrolovaných osob, kdy byla ověřována jakost a správnost označení u zpracované zeleniny. Prověřeno bylo celkem 162 šarží zpracované zeleniny a hub, nevyhovujících šarží bylo zjištěno 77 (47,5 %).

Neproblematičtějším aspektem kontroly je označování konzervované zeleniny (50 nevyhovujících vzorků), nejčastějším nedostatkem neuvedení povinných údajů nebo jejich absence v českém jazyce. Častým důvodem nevyhovění byly nevhodné podmínky skladování (19 vzorků), zejména vyšší teploty prostředí při skladování upravené chlazené a kysané zeleniny. U 3 vzorků sušené houby Jidášovo ucho byla zjištěna přítomnost *Bacillus cereus*. U 2 vzorků sójových výhonků v nálevu byla analýzou zjištěna přítomnost reziduí pesticidu 4-chlorofenoxy octové kyseliny.

Počet kontrolovaných vzorků zpracované zeleniny dle místa kontroly za I.–III. čtvrtletí roku 2023

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Jiné*		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
konzervovaná	16	0	66	75,8	4	0	3	100,0	89	59,6
sušená	3	0	3	66,7	0	0	0	0	6	33,3
upravená, chlazená	2	0	12	58,3	0	0	0	0	14	50,0
protlaky	0	0	5	20,0	2	50,0	1	100,0	8	37,5
ost. výrobky	1	0	6	16,7	0	0	0	0	7	14,3
zprac. houby	0	0	8	50,0	2	100,0	0	0	10	60,0
zmrazená	12	0	13	30,8	1	0	2	50,0	28	17,9
CELKEM	34	0	113	61,1	9	33,3	6	83,3	162	47,5
Původ zboží										
ČR	25	0	6	83,3	0	0	1	100,0	32	18,8
EU mimo ČR	0	0	27	55,6	1	0	3	100,0	31	58,1
Třetí země	1	0	14	21,4	3	66,7	0	0	18	27,8
Neuvedeno	8	0	66	69,7	5	20,0	2	50,0	81	59,3

Pramen: SZPI

SVĚTOVÝ TRH

Světový trh se zeleninou byl v roce 2022 ovlivněn extrémnějšími výkyvy počasí oproti předcházejícím letům. Doznávaly vlivy pandemie COVID-19 a jejich následky. Negativní dopady z důvodu ruské agrese vůči Ukrajině ovlivnily růst cen, zejména energií, pohonných hmot apod.

Světová produkce rajčat na zpracování

Dle údajů WPTC se v roce 2023 očekává nárůst světové produkce rajčat na zpracování o 11,3 % na 42,2 mil. t, a to ve většině hlavních producentů zemích, jako je Kalifornie, Čína, Alžírsko a Turecko. V Latinské Americe se zvýší produkce zejména v Chile, v zemích severní Afriky se produkce rajčat na zpracování vzroste především v Egyptě. V rámci hlavních evropských producentů zemí se nejvíce produkce zvýší ve Španělsku, Řecku a Francii.

Vývoj produkce rajčat na zpracování u vybraných hlavních producentů (tis. t)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 (odhad)	Index 2023/2022	
Celkem	38 072	37 769	34 803	37 206	38 402	39 184	37 949	42 221	111,3	
Z toho:	Kalifornie	11 470	9 492	11 137	10 144	10 258	9 761	9 514	10 900	114,6
	Čína	5 150	6 200	3 800	4 600	5 800	4 800	6 200	7 300	117,7
	Turecko	2 100	1 900	1 300	2 200	2 500	2 200	2 350	2 600	110,6
	Brazílie	1 450	1 450	1 400	1 200	1 421	1 525	1 632	1 700	104,2
	Egypt	350	300	400	400	420	440	456	600	131,6
	Alžírsko	550	600	500	800	800	1 000	1 200	1 350	112,5
	Tunisko	650	643	618	815	961	940	649	600	92,4
	Chile	800	1 080	1 211	1 100	907	1 174	971	1 150	118,4
	Rusko	145	400	495	552	515	523	638	670	105,0
	Argentina	405	488	427	395	454	596	626	586	93,6
	Kanada	456	430	451	434	438	399	548	530	96,7
	Francie	183	195	139	154	136	164	142	160	112,7
	Řecko	440	400	320	400	420	420	340	430	126,5
	Portugalsko	1 507	1 554	1 198	1 410	1 262	1 596	1 414	1 500	106,1
	Itálie	5 180	5 200	4 650	4 801	5 166	6 059	5 476	5 500	100,4
	Španělsko	2 950	3 350	2 800	3 200	2 650	3 185	2 125	2 600	122,4
Polsko	220	175	2 002	175	175	175	175	175	100,0	

Pramen: World Processing Tomato Council (WPTC) – organizace spojující producenty rajčat

Evropský trh se zeleninou

Také evropský trh byl v roce 2022 ovlivněn doznívajícími dopady pandemie COVID-19 a ruskou agresí vůči Ukrajině, což podpořilo růst cen (např. energií, hnojiv, komodit, dopravy atp.) a růst inflace započatý již v předchozím roce. EU v reakci na ruskou agresí pozastavila na rok dovozní celní kvóty na zemědělské a zpracované zemědělské produkty dovážené z Ukrajiny do EU, dále zrušila systém vstupních cen a dovozních cel pro dovoz ovoce a zeleniny. Byly vytvořeny tzv. solidární trasy, které měly usnadnit vzájemný obchod a vývoz zemědělských surovin i produktů z Ukrajiny.

Významný vliv na produkci zeleniny mělo v roce 2022 počasí – velká vedra a sucha zejména ve státech jižní Evropy, které byly jedny z největších za posledních několik let. V průběhu léta navíc Německo, Nizozemsko a Belgie postihly povodně. Produkce zeleniny v zemích EU se v roce 2022 znatelně snížila, a to o 8,5 % na 56,2 mil. t. Největší pokles byl zaznamenán u produkce cibule, mrkve a rajčat, což vedlo k významnějšímu navýšení cen těchto druhů na trhu. Pokles produkce byl evidován ve všech hlavních producentních zemích s výjimkou **Polska**, kde se produkce zeleniny naopak zvýšila o 2,2 % na celkových 4,0 mil. t. Zvýšila se produkce zejména cukrové kukuřice (132,1 tis. t), dýně (456,0 tis. t), okurek (144,5 tis. t) a cibule (649,8 tis. t). Naproti tomu klesla produkce mrkve na 619,6 tis. t a bílého zelí na 644,4 tis. t. Nejvýrazněji klesla produkce zeleniny ve **Španělsku** (téměř o 15 % na celkových 11,6 mil. t) a v **Nizozemsku** (o 12 % na 5,0 mil. t), dále pak v **Itálii** (o téměř 6 % na 13,1 mil. t) a **Francii** (o 4 % na 5,2 mil. t). V **Německu** došlo v roce 2022 ke snížení pěstebních ploch zeleniny meziročně o 4,1 % na 126,5 tis. ha, což mělo také dopad i na pokles celkové produkce o 11,5 % na 3,8 mil. t zeleniny.

V roce 2023 byl trh i nadále pod vlivem válečného konfliktu na Ukrajině a extrémních rozmarů počasí. Jarní období se vyznačovalo nízkými teplotami a nedostatkem dešťových srážek, a to zejména v jižní a severní Evropě. Deště, které přišly na konci května, však úrodu výrazně nezvýšily. V průběhu léta panovaly extrémně vysoké teploty a sucha. Na konci léta a začátkem září se pak vyskytly vydatné deště, které způsobily významné lokální škody, např. v **Řecku**. V **Rakousku** se očekává stagnace celkových pěstebních ploch zeleniny s rozdílným vývojem u jednotlivých druhů; např. zvýšení pěstebních ploch se odhaduje u mrkve (o 3 % na 1 928 ha) a fazolí (o 8 % na 761 ha), naproti tomu pokles nastane u křenu (cca o 15 % na 303 ha) a kapusty (o 13 % na 42 ha). Celková produkce zeleniny se zde tak meziročně mírně sníží na cca 651,2 tis. t. Podle odhadů polského statistického úřadu klesne v **Polsku** v roce 2023 sklizeň zeleniny přibližně o 3,3 % na 3,9 mil. t vlivem nepříznivého vývoje počasí během jarních a letních měsíců.

Produkce rajčat v Evropě

Produkce rajčat pro přímý konzum a rajčat na zpracování se v roce 2022 významně snížila oproti předchozímu roku, a to téměř ve všech hlavních producentních zemích. K největšímu poklesu sklizně čerstvých rajčat došlo v Rumunsku (o 47,4 % na 263,0 tis. t), dále pak v **Řecku** (o 15,8 % na 490,0 tis. t), Nizozemsku (o 12,5 % na 770,0 tis. t) a **Itálii** (o 9,2 % na 952,0 tis. t). Pro rok 2023 je odhadován opětovný nárůst produkce rajčat o cca 5 % na 17,0 mil. t, z toho rajčata na zpracování činí cca 10,7 mil. t. Dovoz čerstvých rajčat do EU se pravděpodobně zvýší o 7 % na 850 tis. t, přičemž hlavním dodavatelem zůstane Maroko, které má 70% podíl na celkovém dovozu čerstvých rajčat do EU, a také Turecko. Vývoz rajčat bude naopak pokračovat v klesajícím trendu, což je způsobeno hlavně vysokými dopravními náklady a různými fyto-sanitárními opatřeními, které brání vývozu do třetích zemí (např. do Asie, USA a Kanady). Také plynulý vývoz do Velké Británie je omezen hraničními kontrolami.

PĚSTOVÁNÍ ZELENINY V ČR

Rok 2022 byl opět specifickým rokem. Zelinářská sezóna byla ovlivněna několika výraznými faktory. Mezi ty hlavní patřily dopady předcházejících dvou kovidových roků, konflikt na Ukrajině, energetická krize, inflace, a především jejich dopady na enormní růst nákladů nejen v zemědělství, na kupní sílu spotřebitelů a na trh se zemědělskými produkty v EU i mimo ni. Zvyšující se náklady na práci a obavy z dostupnosti sezónních pracovníků vedly některé z pěstitelů zeleniny ke zvažování opuštění sektoru nebo alespoň k omezení produkce. Některé podniky snížily produkci zeleniny pro přímý konzum a omezily se na pěstování pouze zeleniny pro zpracování. V průběhu podzimu se mnozí pěstitelé rozhodovali, zda omezit naskladňování, mnoho menších zvolilo spíše formu samosběrů a prodeje produkce bez uskladnění. Větší pěstitelé s velkou kapacitou moderních skladů naskladňovali dle plánu. Z hlediska vývoje počasí patřil rok 2022 mezi roky pro zeleninu poměrně příznivým, až na mírné zpoždění vegetačního vývoje díky chladnějším jarním měsícům. Lokálně byly porosty zeleniny ovlivněny chladnějším a sušším jarem, poté letními vysokými teplotami s bouřkami a místy i krupobitím.

Pěstební plochy zeleniny (včetně dopočtu sektoru domácností) v roce 2022 klesly o 5,5 % na 15 124 ha. Snížily se plochy prakticky všech sledovaných zeleninových druhů kromě ploch celeru, ředkviček, okurek nakládaček a póru. Sklizeň zeleniny dosáhla 303,0 tis. t, tj. o 9,1 % méně než v předchozím roce. V souvislosti s poklesem pěstebních ploch došlo k výraznému poklesu produkce především u cibule, mrkve, salátů, kedlubnů, květáku a hlávkového zelí.

I v roce 2023 ovlivňují zemědělství, včetně sektoru pěstování zeleniny, dopady energetické krize a také konfliktu na Ukrajině. V oblasti pěstování zeleniny je to pak především nejistota z dalšího vývoje cen energií, které jsou zásadní pro provoz závlah, skladů a krytých ploch, dále cen pohonných hmot a ceny a dostupnost vstupů jako jsou hnojiva, přípravky na ochranu rostlin, nakrývací, mulčovací a další speciální fólie. Samostatnou kapitolou je pak nárůst nákladů na práci, a především nedostatek kvalifikované pracovní síly a sezónních pracovníků.

Vývoj osevních ploch konzumní zeleniny v ČR (ha)

Zelenina	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celer	342	330	431	375	355	360	327
Cibule	1 704	1 705	1 854	1 853	1 897	1 813	2 035
Červená řepa	-	158	204	213	261	241	199
Česnek	329	353	372	536	365	317	393
Hrách dřeňový	1 311	1 457	1 246	1 474	1 793	1 691	1 113
Chřest	-	-	-	-	-	-	206
Kapusta	95	117	100	104	69	67	52
Kedlubny	194	174	208	188	222	189	173
Květák a brokolice	256	324	326	336	370	337	268
Mrkev	827	728	795	832	915	905	848
Okurky nakládačky	299	315	339	351	254	258	265
Okurky salátové	39	52	31	20	45	28	26
Paprika	-	293	282	277	317	306	279
Petržel	267	257	268	255	310	318	242
Pór	6	14	8	14	26	49	57
Rajčata	244	331	135	293	302	197	156
Ředkvičky	289	262	224	350	302	474	754
Saláty	589	506	452	451	479	495	585
Špenát	-	372	324	366	480	542	488
Zelí hlávkové*	1 093	935	977	1 090	1 030	960	923
Ostatní zelenina	2 354	1 770	2 091	2 094	2 533	2 130	2 007
Zelenina celkem	10 237	10 451	10 667	11 475	12 325	11 678	11 396

Pramen: ČSÚ

Poznámka: údaje vždy k 31. 5. příslušného roku, údaje bez dopočtu sektoru domácností obyvatelstva,

* součet osevních ploch zelí hlávkového bílého a červeného; - údaj není znám

Sklizňová plocha zeleniny v ČR (ha)

Zelenina/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celer	470	446	472	525	467	502
Cibule	2 157	2 100	2 187	2 233	2 297	2 136
Česnek	514	566	532	683	544	456
Hrách dřeňový	1 512	1 562	1 300	1 593	1 807	1 638
Kapusta	139	153	140	152	113	101
Kedlubny	411	384	419	404	426	404
Květák a brokolice	304	351	366	379	404	337
Mrkev	1 172	1 033	1 104	1 178	1 246	1 224
Okurky nakládačky	1 009	1 091	946	1 036	979	1 005
Okurky salátové	276	278	254	256	273	263
Petržel kořenová	439	419	387	459	467	456
Pór	18	26	20	32	32	59
Rajčata	886	926	764	900	897	774
Ředkvičky	309	356	237	349	299	666
Saláty	645	672	677	680	716	676
Zelí hlávkové*	1 217	1 002	1 062	1 168	1 185	1 063
Ostatní zelenina	2 771	2 927	3 139	3 083	3 846	3 365
Zelenina celkem	14 248	14 291	14 007	15 111	16 001	15 124

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * zelí hlávkové bílé a červené, údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Celková sklizeň zeleniny v ČR (t)

Zelenina/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celer	14 068	10 693	14 915	18 447	16 873	16 940
Cibule	48 823	43 409	51 197	59 939	58 865	50 815
Česnek	2 242	2 624	2 393	2 618	2 318	1 644
Hrách dřeňový	5 452	3 629	3 680	5 458	5 941	5 064
Kapusta	2 922	2 985	2 157	2 526	2 191	1 699
Kedlubny	7 070	5 852	8 497	8 301	9 270	7 981
Květák a brokolice	4 507	7 603	5 374	5 309	6 687	4 993
Mrkev	41 834	34 241	36 063	43 722	44 155	39 556
Okurky nakládačky	31 397	17 926	18 642	17 595	21 940	24 618
Okurky salátové	8 236	6 292	7 189	4 963	6 279	7 386
Petržel kořenová	6 688	6 920	7 698	9 076	7 412	7 858
Pór	345	351	325	750	983	1 687
Rajčata	19 663	23 918	24 696	21 235	23 401	24 641
Ředkvičky	6 499	5 054	4 168	4 750	4 175	6 077
Saláty	22 986	11 955	16 259	16 439	20 869	12 283
Zelí hlávkové*	53 348	35 588	37 802	45 444	45 376	43 383
Ostatní zelenina	35 200	35 507	42 487	44 099	56 776	46 409
Zelenina celkem	311 280	254 549	283 541	310 673	333 513	303 034

Pramen: ČSÚ

Poznámka: údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností;

* zelí hlávkové bílé a červené, údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Průměrný hektarový výnos v ČR (ha/t)

Zelenina/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celer	29,93	23,97	31,61	35,14	36,10	33,72
Cibule	22,64	20,67	23,41	26,84	25,63	23,79
Česnek	4,36	4,64	4,50	3,83	4,26	3,61
Hrách dřeňový	3,61	2,32	2,83	3,43	3,29	3,09
Kapusta	21,02	19,53	15,43	16,59	19,31	16,85
Kedlubny	17,20	15,26	20,27	20,54	21,77	19,77

Zelenina/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Květák a brokolice	14,82	21,68	14,67	14,00	16,54	14,81
Mrkev	35,69	33,15	32,66	37,12	35,43	32,33
Okurky nakládačky	31,13	16,43	19,71	16,98	22,41	24,48
Okurky salátové	29,89	22,64	28,30	19,38	22,96	28,04
Petřel kořenová	15,22	16,52	19,87	19,75	15,87	17,25
Pór	18,77	13,74	15,90	23,61	30,32	28,67
Rajčata	22,19	25,83	32,34	23,59	26,07	31,83
Ředkvičky	21,05	14,20	17,56	13,60	13,97	9,13
Saláty	35,64	17,78	24,01	24,19	29,13	18,17
Zelí hlávkové*	43,83	35,50	35,58	38,90	38,28	40,83

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * zelí hlávkové bílé a červené; údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Vývoj pěstování zeleniny v průběhu roku 2023

České zelinářství vstoupilo do roku 2023 s velkými nejistotami. Pěstitelé se obávali růstu nákladů na energie a závlahy, řešili problémy s pracovní silou, růstem nákladů na práci, hnojiva, přípravků na ochranu rostlin apod. Navíc v roce 2023 ukončilo nebo omezilo svou činnost několik zpracovatelských závodů, především v důsledku nárůstu cen energií potřebných pro zpracovatelský průmysl (mrazírny, konzervárny). Dochází tak ke ztrátě odběratelů zeleniny pěstované pro zpracování jako jsou hrášek, cukrová kukuřice, špenát apod. Proto se především menší pěstitelé rozhodli omezit pěstování zeleniny nebo alespoň zúžit spektrum pěstovaných druhů.

Z hlediska vývoje počasí patřil rok 2023 mezi roky pro zeleninu v průměru převážně vyhovujícím, s výraznými lokálními odlišnostmi. Vyskytlo se sice několik období, které vývoj zeleniny zkomplikovaly, nepřinesl však žádné celorepublikové významné extremity s kritickým dopadem, nicméně snížil výnosy a kvalitu některých druhů zeleniny.

Zimní měsíce bez dlouhotrvajících a extrémních mrazů umožnily dobré přezimování ozimých porostů bez poškození a napadení škodlivými organizmy. Nástup příznivého období pro jarní práce přišel v únoru poměrně brzy, v březnu a dubnu ale panovaly nízké teploty a hojné dešťové srážky, a to na celém území republiky. Počasí tak komplikovalo jarní práce, především kvalitní přípravu půdy, neumožňovalo rané výsevy a výsadby. Později chladné počasí brzdilo růst a vývoj už založených porostů. Již v jarních měsících byl také zaznamenán nadlimitní výskyt hrabošů, a to především v Olomouckém, Zlínském, Jihomoravském a v některých okresech středních a východních Čech.

V červnu vystřídal chladné a vlhké počasí rovnou období vysokých teplot a sucha – rostliny zeleniny trpěly stresem, pozastavovaly vývoj a začal se zesilovat tlak škodlivých organizmů. Na cibulové zelenině způsobily škody trásněnky, následně i virové, houbové a plísňové choroby. Porosty byly často poškozeny pouze horkem (zasychání a žloutnutí listových špiček), horkem trpěla časně sklizená cibule při sušení na poli, neprosplávala také košťálová zelenina. V některých oblastech byly porosty zeleniny poškozeny lokálními bouřkami s krupobitím. Období horka a sucha bylo na konci července a počátkem srpna vystřídáno obdobím vydatných srážek, což komplikovalo sklizňové a polní práce a ohrožovalo kvalitu sklizené zeleniny. Na konci srpna poškodily silné bouře porosty zeleniny především na jižní Moravě, poškozen byla také skleník Farma Ráječek v Brně.

Podzimní počasí bylo v roce 2023 charakteristické neobvykle dlouhým obdobím s vyššími teplotami, což prospělo vývoji a sklizni podzimních druhů zeleniny a prodloužilo sezónu letních druhů. Nicméně právě tlakové výše přinášející teplý vzduch z jihu a způsobující nadprůměrné teploty byly provázeny nedostatkem srážek na celém území ČR. Komplikovaly se tak pozimní polní práce i sklizeň a naskladňování.

Košťálová zelenina

Výsadby **raných odrůd konzumního zelí** komplikovalo a opožďovalo chladné a vlhké jarní počasí. Porosty poloraných a podzimních odrůd z výsevů především v oblasti Roudnicka, Litoměřicka a Mělnicka trpěly v pozdním jaru a v létě suchem a musely být zavlažovány. Napadení houbovými chorobami a škůdci nebylo až na výjimky výrazné. Výnosy budou vzhledem k příznivému vývoji počasí v podzimních měsících v oblastech se závlahou průměrné. Příznivý podzim umožnil některým porostům alespoň částečně dohnat ztráty z léta.

Jarní porosty **květáku a brokolice**, po výsadbě nakrývané textilií, přinesly dobré výnosy. V létě a v časném podzimu brzdilo vývoj a růst květáku i brokolice počasí s malým rozdílem denních a nočních teplot. Porosty byly standardně napadány hmyzími škůdci, proti kterým není dostatek povolených přípravků na ochranu rostlin, hlávky proto nenarůstaly do požadované velikosti. Porosty **kedluben** na jaře zbrzdilo chladnější a vlhké počasí, v letním a podzimním období rostliny díky vláze prospívaly, chladné počasí brzdilo rozvoj škůdců. V letošním roce pěstitelé zaznamenali časté napadení sadby bakteriálními chorobami, které snižovaly především kvalitu sklizených kedlubnů.

Cibulová zelenina

Výsevy **ozimé cibule** byly založeny do dobrých podmínek a díky mírnému průběhu zimy porosty dobře přezimovaly. Díky počasí na jaře a v létě však byla cibule silně napadána houbovými a plísňovými chorobami a kvalita často utrpěla horkem při sušení na poli. Vzhledem k regionálním odlišnostem ve vývoji počasí se výnosy pohybují od nadprůměrných po podprůměrné. Výsevy realizované v průběhu srpna musely být zavlažovány vzhledem k nedostatku srážek. Pozdější výsevy **jarní cibule** byly v některých lokalitách ČR ovlivněny a zpožděny chladnějším a vlhkým jarem. V letním horkém období byly porosty zasaženy poměrně silným tlakem hmyzích škůdců (trásněnek), dále plísňových a houbových chorob, při sušení na poli pak ovlivnilo kvalitu výrazně počasí – nejprve horko, pak dlouhé období srážek. Výnosy jsou značně regionálně rozličné stejně jako kvalita cibule. V průměru je výraznější riziko většího výskytu skládkových chorob a ztrát během skladování. V letošním roce pěstitelé **svazkové cibulky** evidovali slabší napadení plísní cibulovou, v některých lokalitách byly však porosty dle vývoje počasí silně napadány savým hmyzem.

Vzhledem k vývoji počasí na konci roku 2022 proběhla výsadba ozimého **česneku** relativně pozdě, porosty přezimovaly ve velmi dobrém stavu. Jaro s nízkými teplotami a nadměrným množstvím srážek zpozdilo růst a vývoj rostlin, jinak průběh počasí vývoji rostlin ve většině lokalit přál. Napadení škodlivými organizmy bylo poměrně nízké – především u svazkového česneku, který v produkci členů ZUČM převažuje. U česneku suchého se pak projevovalo standardní napadení houbovými chorobami. **Pažitka a pór** byly i v letošní sezóně napadány silně především hmyzem (trásněnkami, larvami osenice). Z hlediska výnosu patřil letošní rok k průměrným, nebyl problém s odbytem na trhu.

Kořenová zelenina

Zakládání raných porostů **mrkve a petržele** i jejich následující vývoj byly zpožděny chladným a vlhkým počasím komplikujícím jarní práce a zpomalujícím růst a vývoj rostlin. Zpozdil se tak nástup sklizně, mnozí pěstitelé museli často sklízet i méně dorostlé rostliny pro prodej svazků, aby dostaly smluvním závazkům. Rané sklizně tak přinesly nižší výnosy. Podzimní sklizeň a naskladňování probíhaly u většiny pěstitelů v dobrých podmínkách. Porosty **celeru** byly zakládány později, což oddálilo rané sklizně celeru s natí. Díky velmi příznivému teplému počasí v září a říjnu optimálně prospívaly pozdnější porosty celeru k uskladnění, proto předpokládáme až nadprůměrné výnosy. Lokálně byly stejně jako v předcházejících letech zaznamenány problémy s napadením houbovými chorobami.

Listová zelenina

Saláty pěstované v jarních měsících byly ovlivněny chladnějším a vlhčím počasím. V letních měsících kvalitu a dostupnost produkce pro trh negativně ovlivnilo horké počasí. Lokálně komplikovaly stav porostů dešťové srážky s krupobitím. V podzimních měsících se saláty vyvíjely bez větších problémů. Celkově tak byl pro saláty „průměrný rok“, ceny i odbyt na trhu byly po celou dobu stabilní a poměrně příznivé. Porosty ozimého **špenátu** dobře přezimovaly. Na jaře došlo díky chladnému počasí ke zpoždění růstu a vývoje rostlin, první sklizeň tak proběhla později než obvykle. Sucho od konce srpna a září zkomplikovalo vývoj ozimých porostů, které tak musely být i po vzejití zavlažovány.

Plodová zelenina

Průběh počasí v roce 2023 negativně ovlivnil celkový výnos **papriky**. Vzhledem k chladnému a vlhkému jaru nebyly řádně dokončeny polní přípravné práce, což ovlivnilo zdravotní stav porostů. V létě se několikrát prostrídalo extrémní teplo s extrémním chladem, díky čemuž rostliny pomalu rostly a hůře nakvétaly. Nástup sklizně tak přišel později. Některé porostly byly v letních měsících poškozeny krupobitím. Cenový vývoj byl vzhledem k nedostatku papriky na trhu poměrně příznivý. Pěstební plochy **rajčat pro průmyslové zpracování** jsou minimální, důvodem je odklon zpracovatelů od tuzemských dodavatelů. Zůstal v podstatě jediný zpracovatelský subjekt, který si pěstuje pro zpracování vlastní rajčata. Porosty **okurek** byly vysety včas, vzcházení na mnoha lokalitách ovlivnily nízké teploty. V průběhu jara došlo v důsledku nízkých teplot k zastavení růstu a vývoje rostlin. Díky prodloužení sezóny a dostatku vláhy byly výnosy v letošním roce nadprůměrné. Výskyt plísňe okurkové byl vyšší až v pozdějším letním období.

V ČR se stále více pěstují i teplomilné **vodní melouny**. V roce 2023 byly jejich porosty negativně ovlivněny chladným průběhem jarního počasí. Rostliny zastavovaly svůj vývoj a růst, sklizeň byla proto mírně nižší. Zakládání porostů **cuket** probíhalo v příznivých podmínkách, bohužel následný průběh počasí zpozdil vývoj rostlin a nástup sklizně. V letních měsících byly rostliny častěji napadány virovými a houbovými chorobami a padlím, na druhou stranu jim prospíval dostatek vláhy. Příznivý podzim prodloužil sezónu. Vývoj **dýní** byl rovněž zpožděn chladnějším a vlhkým počasím v jarních měsících, v létě zase negativně ovlivnilo kondici porostů přílišné horko. V některých lokalitách byly porosty pod infekčním tlakem houbových a virových chorob, často se s prodlužující sezónou (dlouhé období sklizně vzhledem k příznivému počasí na podzim) vyskytovala i různá mechanická poškození a deformity.

Lusková zelenina

Porosty **hrášku na lusky** byly letos zakládány komplikovaně – chladné a vlhké počasí negativně ovlivňovalo přípravné práce i následné vzcházení a vývoj porostů. Rychlý příchod horkého a suchého počasí v červnu pak zapříčinil slévání původně odstupňovaných sklizní a zkrátil dobu sklizně. V horkém počasí hrášek dozrává až přezraje velice rychle v řádu hodin, což je o to výraznější problém u ručně sklízených lusků. Celkový letošní výnos byl podprůměrný.

Struktura zelinářských podniků

Struktura zelinářských podniků dle velikosti se mění jen minimálně. V roce 2023 ukončilo svou činnost několik nejmenších farem věnujících se pěstování zeleniny. Pěstování zeleniny ukončili také tři členové ZUČM s velikostí farmy v rozmezí 10–30 ha, více členů ZUČM pak omezilo sortiment pěstované zeleniny a její výměry. Mezi nečleny ZUČM se pak k pěstování zeleniny přihlásilo několik farem s výměrou zeleniny do 5 ha. Tyto změny vyplývají především z nového nastavení podmínek přímých plateb a dobrovolné podpory vázané na produkci pro zeleninové druhy od roku 2023.

Převažující podíl zemědělsky obhospodařované půdy (téměř 60 %), na které je pěstována zelenina, je každoročně obhospodařován podniky s výměrou nad 100 ha. Zároveň nejvíce zelinářských podniků patří mezi malé farmy s výměrou do 10 ha.

Struktura pěstitelů tržní zeleniny v ČR

Rozsah pěstování (ha)	Počet pěstitelů					Pěstební plocha (ha)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
100,1 a více	30	30	30	30	28	6 697	6 697	6 863	6 758	6 568
50,1–100	20	20	20	20	20	1 385	1 524	1 824	1 598	1 586
30,1–50	25	25	24	23	23	988	1 023	1 149	987	1 021
20,1–30	19	22	21	18	22	464	610	657	574	458
10,1–20	40	41	41	38	39	560	560	613	542	531
5,1–10	66	67	67	65	66	471	471	495	454	439
1,1–5	147	150	148	146	154	379	379	396	358	407
ostatní	12*	18	16	14	6	16	61	69	48	5
CELKEM	359*	373	367	353	358	10 960	11 325	12 066	11 319	11 015

Pramen: ZUČM

Poznámka: * v roce 2019 změna metodiky šetření

Větší pěstitelé jsou většinou specializovaní na produkci určitých druhů zeleniny, mají nakoupenou speciální mechanizaci, někteří na svých farmách vybudovali moderní skladovací prostory a mají větší produktivitu práce. Drobní pěstitelé se většinou specializují na prodej ze dvora a na běžných a farmářských tržnicích. Některé větší farmy také prodávají část své produkce přímo z farmářských prodejen.

Samozásobení domácností zeleninou

Dle oficiálních dat ČSÚ se podíl zeleniny pěstované v domácnostech v posledních letech mírně zvyšuje. V roce 2022 dosáhl podíl samozásobení na celkové produkci zeleniny v ČR téměř 19 %. Dle ZUČM bude tento trend pokračovat i v následujících letech, stále větší procento obyvatel vzhledem k prohlubující se inflaci a rostoucím cenám potravin přistupuje k pěstování ovoce a zeleniny pro vlastní spotřebu.

Dle odhadů ZUČM produkuje čerstvou zeleninu asi 240 000 domácností s průměrnou pěstební plochou pohybující se okolo 50 m², což představuje celkovou plochu cca 4 000 ha. Samozásobitelské pěstování zeleniny má stále největší tradici v oblastech menších sídel a venkova, zajímavou odnoží je sdílené a komunitní pěstování zeleniny ve městech. Zde většinu poptávky pokrývají prodeje ze dvora na blízkých farmách na periferiích měst, farmářské trhy, bedýnkový prodej i forma on-line shopu. V roce 2022 a 2023 zaznamenal obrovský boom prodej zeleniny formou samosběru.

Nejvíce pěstovanými druhy v domácnostech je především plodová zelenina, tzn. nakládačky a salátové okurky, rajčata, papriky a zeleninové druhy nenáročné na pěstování, např. cibule, mrkev, hrášek apod.

Struktura prodeje zeleniny se v průběhu let výrazně nemění. Převažující podíl mezi odběrateli čerstvé zeleniny patří stejně jako v předcházejících letech výhradně obchodním řetězcům – sítím supermarketů a hypermarketů, kde je každoročně uplatněno více než 75 % tuzemské produkce. Tato skutečnost určuje i vývoj cen – vyjednávací síla českých pěstitelů je proti nadnárodním řetězcům velmi malá, a to i přes to, že jsou poměrně dobře organizovaní v organizacích producentů.

Struktura prodeje a odbytu pěstované čerstvé zeleniny od profesionálních pěstitelů v ČR v roce 2022

Přímý odběratel	Upřesnění	Podíl
Obchodní řetězce (supermarkety a hypermarkety)	nadnárodní řetězce, tuzemské supermarkety (včetně odbytových družstev/organizací producentů)	75 %
Velkoobchody	dodávky pro řetězce, export (včetně odbytových družstev/organizací producentů)	10 %
Zpracovatelské kapacity	konzervárny, zelárny, mrazírny, sušárny apod. (včetně odbytových družstev/organizací producentů)	10 %
Ostatní	vlastní export, dodávky pro hotely a restaurace, prodej ze dvora, farmářské trhy, samosběr, místní výkupy, vlastní spotřeba, ztráty apod.	5 %

Pramen: ZUČM

Produkce zeleniny z krytých ploch – rychlírenství zeleniny

Situaci v tomto rychle se rozvíjejícím sektoru v roce 2022 komplikovala energetická krize a růst nákladů, především rostoucí ceny energií, na kterých je tento sektor závislý. Z tohoto důvodu většina tuzemských provozů překročila na konci roku 2022 k ukončení nebo omezení činnosti v zimním období. Obdobně postupovali mnozí pěstitelé i v hlavních skleníkových pěstitelských velmocích EU jako je Nizozemsko, Belgie a Německo. V zimních měsících tak v celé EU vznikl nedostatek plodové zeleniny, především rajčat, paprik a okurek. V souvislosti s tím vzrostla i jejich cena. Poptávku pokrývaly dovozy těchto druhů z afrických zemí, jejich nedostatek ukončil až nástup nové sklizně od cca března 2023.

Pěstitelé i odběratelé se poučili z vývoje roku 2022. Mnozí pěstitelé se naučili svou produkci prodávat řetězcům přímo, tj. především prostřednictvím organizací producentů namísto přes velkoobchody. Vzhledem k poptávce spotřebitelů je produkce zejména těchto druhů plodové zeleniny nasmlouvána i na zimní období, proto většina pěstitelů letos na energeticky nejnáročnější měsíce odstavku neplánuje.

Celková výměra moderních pěstebních ploch pod sklem v ČR v roce 2023 činí 62,3 ha. Většina krytých ploch je vybavena pěstebními světly. Nejvíce jsou skleníkové plochy využívány pro produkci rajčat, dále pak salátových okurek a jen minimum ploch je využíváno pro předpěstování sadby.

V tabulce nejsou zahrnuty výměry pěstebních ploch pod 1 ha, které slouží většinou pro pěstování doplňkového sortimentu jednotlivých farem.

Výměra moderních krytých pěstebních ploch pro pěstování rychlené zeleniny (ha)

Druh zeleniny	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rajčata	19,7	39,1	45,1	46,6	49,9	49,9
Okurky	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4
Sadba	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Celkem	32,1	51,5	57,5	59,0	62,3	62,3

Pramen: ZUČM

Tržní produkce zeleniny

V ČR nejsou statisticky sledovány plochy s produkcí zeleniny tržních pěstitelů, informace v tabulce jsou výsledkem šetření ZUČM. Údaje o rozsahu a objemu produkce tržní zeleniny obsahují i údaje o pěstování zelenin v následných sledech.

Dle odhadu ZUČM patří sklizeň tržní zeleniny v roce 2023 spíše k průměrným, u některých zeleninových druhů i k nadprůměrným. Vývoj počasí byl pro zeleninu převážně vyhovující. Vyskytlo se sice několik období, které vývoj zeleniny zkomplikovaly, nepřinesly však žádné významné extremity s kritickým dopadem, nicméně snížily výnosy a kvalitu některých druhů zeleniny. Podzim přinesl celkově příznivé počasí a umožnil dobrý vývoj podzimních druhů.

Přehled o tržní produkci zeleniny v ČR

Druh zeleniny	2021		2022		2023 (odhad)	
	ha	tuny	ha	tuny	ha	tuny
Brokolice ¹⁾	116	822	70	472	77	459
Celer bulvový	350	9 797	357	11 579	389	11 654
Celer řapíkatý	25	465	29	451	27	398
Cibule	1 926	53 739	1 923	47 107	2 175	54 376
Česnek	248	1 764	240	1 152	252	1 134
Fazol zahradní	20	44	15	48	19	68
Hrách zahradní	1 677	5 366	1 576	5 042	1 013	3 040
Chřest	223	356	207	244	199	378
Kapusta hlávková ¹⁾	60	961	61	852	58	811
Kapusta růžičková	0,2	0,6	0,7	2	0,4	1
Kedlubny ¹⁾	198	4 292	200	4 016	198	3 960
Kukuřice cukrová	1 009	6 055	525	3 097	715	3 934
Květák ¹⁾	244	3 654	247	3 705	201	2 815
Křen	-	-	-	-	27	-
Mrkev	913	33 055	858	24 031	914	29 241
Okurky nakládačky	283	11 328	291	11 940	251	10 029
Okurky salátové	29	584	20	308	24	579
Paprika	293	13 178	291	13 311	362	15 183
Pastinák	15	206	11	158	12	115
Pažitka	11	85	12	92	22	177
Petržel kořenová	305	4 729	280	3 359	290	4 198
Pór	26	520	42	754	56	1 013
Rajčata	216	4 051	143	2 685	90	1 981
Ředkvička ¹⁾	390	2 651	470	3 569	437	3 499
Řepa salátová	283	3 900	268	3 693	198	2 966
Saláty i barevné ¹⁾	605	9 553	574	9 522	583	9 326
Špenát ¹⁾	535	6 956	577	7 383	490	5 875
Zelí hlávkové bílé a červené	1 003	42 306	888	40 657	926	37 046
Zelí pekinské ¹⁾	98	1 846	77	1 453	84	1 504
Zelenina ostatní	295	3 156	328	3 687	302	2 194
Tykve	673	12 447	726	13 947	627	11 288
Celkem	12 066	237 865	11 303	218 314	11 015	219 510

Pramen: ZUČM

Poznámka: ¹⁾ Plodinu je možné pěstovat i jako druhý sled. Plocha i produkce ředkvičky převyšují údaje od ČSÚ, které provádí šetření v době, kdy ještě nemají pěstitele vysety všechny sledy.

Tržní produkce - tj. zboží, které se odbytuje do obchodní sítě nebo pro zpracovatelský průmysl

Produkce tržní zeleniny se na celkovém objemu sklizené zeleniny v ČR v roce 2022 podílela 72 %. Údaje o produkci zeleniny ve výše uvedené tabulce jsou uváděny podle reálně dosahovaných výnosů, které jsou vyšší než průměrné výnosy udávané ČSÚ.

Finanční vyjádření sklizně zeleniny

V roce 2022 tržby za produkci tržní zeleniny oproti předchozímu roku mírně vzrostly (+2,4 %) na 2,55 mld. Kč. Výrazně se zvýšily tržby např. u cibule, hrášku, hlávkové kapusty, okurek nakládaček, paprik, póru nebo salátů. K nárůstu tržby přispěly také vyšší sklizně některých druhů zeleniny v porovnání s rokem 2021.

Celkový výsledek roku 2022 byl z hlediska finančního vyjádření pro některé pěstitele zeleniny nepříznivý s ohledem na skutečnost, že se pěstitelům po většinu sezóny nedařilo promítnout rostoucí náklady do cen zelenin, za které svou produkci realizovali na trhu. Až zcela na konci roku 2022 se v důsledku počínajícího nedostatku některých druhů na celoevropském trhu začaly ceny mírně navyšovat. Vzhledem k dostatku zeleniny na evropském trhu v důsledku dobré sklizně se po většinu sezóny držely ceny na našem trhu velmi nízko. Do ČR tak celou dobu proudila zelenina z přebytků na ostatních národních trzích za velmi nízké ceny. Je to důsledek nerovných podmínek v jednotlivých členských zemích, různé míry podpory zeleninářského sektoru i chování obchodních řetězců.

Porovnání finančního vyjádření tržní produkce zeleniny v ČR v letech 2019–2022 uvádí tabulka v příloze č. 3 této zprávy.

Trendy v pěstování zeleniny ve vztahu k potřebám trhu

Trendy v zeleninářském sektoru ve vztahu k potřebám trhu lze shrnout v hlavní dva směry – bezpečnost a zdraví spotřebitele a ochrana životního prostředí. Trendy v letošním roce vyplývaly především z inflace, snižující se kupní síle spotřebitelů a snaze pokrýt poptávku spotřebitelů.

V důsledku válečného konfliktu na Ukrajině, a s tím související krizí na trhu s energiemi a nastupující inflací průřezově celoevropským prostředím, se roce 2023 plně projevila slabina tuzemské zemědělské strategie EU i ČR – a to závislost na dovozu potravin obecně. Dalším trendem, který v době kolísání cen souvisí s plánováním a uplatněním produkce na trhu, je sdružování pěstitelů do organizací producentů, což posiluje jejich postavení vůči obchodním řetězcům, umožňuje lepší a pružnější zásobení trhu zeleninou.

Na základní rovině pak trendy zahrnují především přizpůsobování se požadavkům obchodních řetězců a velkoobchodů, které pokrývají rozhodující část trhu zeleninou v EU i u nás. Zahrnují v sobě i sledování základních celoevropských cílů stanovených v základních dokumentech EU: Zelené dohodě (GREEN DEAL) a na ní navazující Strategii od zemědělce ke spotřebiteli (FARM TO FORK) a Strategii o biologické rozmanitosti (biodiverzitě). Vzhledem k tomu, že Evropská komise je v dosahování cílů GREEN DEAL velice ambiciózní, lze již nyní pozorovat trendy s nimi souvisejícími, a to především ve spojení s cíli zajištění bezpečnosti potravin, udržitelnosti zemědělství a ochrany přírodních zdrojů. V ČR jsou často tyto trendy uchopovány řetězci a velkoobchodníky různě a někdy až kontraproduktivně, často se zátěž z obchodníků přenáší jen na pěstitele.

Mezi důraznější trendy v této oblasti můžeme zařadit zohledňování sezónnosti; lokální, regionální produkce a krátké uhlíkové stopy. Základní trendy ve vztahu k trhu se dají shrnout do několika následujících směrů: kvalita vypěstované zeleniny, množství a doba dodávek, udržení čerstvosti a posklizňová úprava, zvyklosti spotřebitelů, atraktivita pro spotřebitele, obaly.

Hlavní trendy v pěstování zeleniny, související s bezpečností spotřebitele, jsou integrovaný systém produkce zeleniny, nízkoreziduální produkce zeleniny (kontrola obsahu reziduí v produktu, která **může dosáhnout max. limit MLR 50-30 %**) či bezreziduální produkce zeleniny ZERO PESTICIDES (konečný produkt obsahuje rezidua pesticidů max. na úrovni kojenecké stravy) a ekologická produkce.

Hlavními trendy v oblasti produkce šetrné k životnímu prostředí jsou ochrana přírodních zdrojů (voda, půda) a biodiverzity životního prostředí. Nové cíle a postupy v rámci budoucí SZP 2023+ jsou předmětem hlavních strategických aktů – GREEN DEAL, FARM TO FORK a Dohoda o biodiverzitě a jsou v ČR zahrnuty do Strategického plánu ČR pro SZP 2023+. Mezi hlavní směry v této oblasti patří snížení spotřeby pesticidů, ochrana přírodních zdrojů (vody, půdy), úspora energie (nízká uhlíková stopa)

Díky pořadům o vaření roste zájem také o balené bylinky, případně o hrnkové bylinky, které lze v domácnosti úspěšně pěstovat za oknem (pažitka, levandule, máta, koriandr, tymián, rozmarýn), „baby“ formy zeleniny (mrkev, okurky, papriky), dále o batáty a celou skupinu tykví (cukety a hokkaido, muškátová dýně, máslová dýně, mexická dýně). Postupně se vyvíjí i systém balení. Začaly se distribuovat nové skládací přepravky, které se po použití umyjí, vydezinfikují a složené dodají pěstiteli. Začíná se omezovat zbytečné balení zeleniny do plastových sáčků. Na základě tlaku médií a zákazníků začínají v poslední době obchodní řetězce nakupovat více zboží od českých producentů.

Obecné trendy v pěstování a spotřebě zeleniny v ČR

Druhá skladba u nás pěstovaných druhů zeleniny se v roce 2023 nezměnila, mezi nejvíce pěstované druhy patří tradičně cibule, kořenová zelenina, hlávkové zelí. Ubývá výměra těch druhů, u nichž je náročnější pěstování a plánování produkce, vyšší riziko ztrát a zároveň vysoký podíl ruční práce. V roce 2023 se také projevil odklon od pěstování zeleniny pro průmyslové zpracování vzhledem k úbytku zpracovatelských kapacit, což je příklad dřeňového hrášku, rajčat, okurek nakládaček. Pozitivní skutečností je, že pěstitelé často rozšiřují svou činnost a stále častěji přidávají vlastní zpracování na svých farmách, např. konzervování zeleniny (výroba kečupů, zeleninových marmelád, zavařování okurek a zeleniny), nakládání zeleniny (kysané zelí, kimchi apod.). Trendem je také posklizňová úprava např. listové zeleniny – příprava salátových směsí určených pro přímou spotřebu apod.

Jak již bylo uvedeno, u některých farem se postupně projevuje specializace, např. na druhy určené pouze pro zpracovatelský průmysl, na sezónní speciální druhy pro gastrosektor (např. bylinky) nebo na jeden druh za účelem pokrytí požadavků odběratele. U jiných farem v blízkosti aglomerací lze v posledních letech vyzorovat přizpůsobení se zákazníkům při prodeji ze dvora nebo samosběry, tj. rozšiřování spektra pěstovaných druhů, zavádění zpracování zeleniny apod. Ve skleníkové produkci pak jsou stabilním a převládajícím druhem rajčata doplněná porosty okurek, u menších pěstitelů i dalšími druhy plodové zeleniny jako papriky, lilky apod.

Průměrný občan ČR dle ČSÚ zkonsumuje za rok nejvíce rajčat a cibule, naopak mezi druhy s nejnižší spotřebou dlouhodobě patří kapusta, fazolky a petržel. ČR je nejvíce soběstačná v produkci tradičních zeleninových druhů, jako je cibule a kořenová zelenina, naopak nejméně jsme soběstační v produkci plodové zeleniny.

INTEGROVANÁ PRODUKCE ZELENINY V ČR

Integrovaná produkce zeleniny (IPZ) je ekonomická produkce zeleniny vysoké kvality při uplatnění ekologicky přijatelných metod pěstování a minimalizace nežádoucích vedlejších účinků agrochemikálií při jejich používání. Klade důraz na zvýšení ochrany životního prostředí a lidského zdraví. Pěstitelé postupují podle „Pravidel pro integrovaný systém pěstování zeleniny“, dodržují metody správné zemědělské praxe, preventivní metody a metody signalizace, které umožní odhalení škodlivého činitele v porostu a následně cílené naplánování ochranného zásahu.

Svaz pro integrovaný systém pěstování zeleniny (Svaz pro IPZ), který je součástí Zelinářské unie Čech a Moravy (ZUČM), byl založen v roce 2005 jako dobrovolné sdružení pěstitelů. V tomto roce se začala zelenina pěstovat dle stanovených pravidel pro IPZ na 3 437 ha. V roce 2007 se zelenina v systému IPZ pěstovala již na 4 572 ha a po splnění podmínek dvouletého přechodného období dostali první pěstitelé právo označovat svou kvalitní produkci ochrannou známkou IPZ. Tato známka pěstitelům slouží k odlišení jejich kvalitní produkce od ostatní zeleniny dodávané na tuzemský trh.

V roce 2023 přijala Valná hromada Svazu pro IPZ aktualizaci „Pravidel pro integrovaný systém pěstování zeleniny“ vzhledem k novému NV č. 80/2023 Sb., ze kterého vyplynula pro pěstitele řada změn a nových povinností. V rámci podpory Agroenvironmentálních opatření Strategického plánu 2023–2027 došlo k nárůstu počtu žadatelů a ploch zejména z důvodu rozšíření podopatření Integrovaná produkce zeleniny a jahodníku (IPZ) na Integrovanou produkci zeleniny, víceletých produkčních plodin, jahodníku a brambor (IPZJB AEKO 2023+). Z celkové výměry 9 476 ha, na kterou byly podány žádosti o zařazení v rámci nového závazku AEKO 2023+, připadá na zeleninu 4 857 ha, na víceleté produkční plodiny 214 ha, na jahodník 36 ha a na brambory 4 369 ha.

V roce 2023 se zvýšil počet subjektů pěstujících zeleninu v systému IPZ při Svazu pro IPZ na 67 s celkovou výměrou 6 769 ha, tj. téměř 13% meziroční nárůst. Důvodem bylo zařazení brambor do integrované produkce. V rámci systému IPZ bylo v roce 2023 uděleno právo užívat ochrannou známku IPZ celkem 62 pěstitelům evidovaným a certifikovaným v systému IPZ ZUČM, dále 5 pěstitelů je evidováno a kontrolováno v rámci přechodného dvouletého období. Mezi nejvíce pěstované druhy v rámci IPZ patří cibule, mrkev, zelí, špenát a hrášek. Největší plochy IPZ se nacházejí ve Středočeském kraji (více než polovina plochy v IPZ), dále pak v Jihomoravském a Královéhradeckém kraji.

V roce 2023 pokračovala kampaň k propagaci tuzemské zeleniny a ovoce prostřednictvím společné známky „OVOCE A ZELENINA S RODOKMENEM“, tj. ovoce a zeleniny pocházející z integrované produkce v ČR. Obě Unie a Svazy pro integrovanou produkci schválily a přijaly nové logo jako marketingovou známku pro označování produkce členů SISPO a Svazu pro IPZ. V říjnu 2023 byla ochranná známka zapsána Úřadem průmyslového vlastnictví, aktuálně probíhá i vyřizování žádosti o zápis slovního spojení a označení Ovoce a zelenina s rodokmenem. Jednotlivé organizace producentů pak v rámci svého zaměření včetně bezreziduální produkce propagují vlastní produkci, některé z nich se připravují na získání podpory EU pro propagaci zemědělských produktů.

Rok	Pěstitelé zeleniny ČR v systému IPZ evidování na SZIF		Žadatelé o ochrannou známku IPZ evidování u ZUČM			
			Držitelé ochranné známky IPZ		Pěstitelé v přechodném období (čekatelé)	
	Počet pěstitelů	Plocha v ha	Počet pěstitelů	Plocha v ha	Počet pěstitelů	Plocha v ha
2005	X	X	X	X	37	3 437
2006	X	X	X	X	57	4 846
2007	63	4 572	34	4 158	35	1 119
2008	71	4 487	30	3 332	24	951
2009	80	4 920	50	3 934	9	380
2010	87	5 360	50	3 819	14	718
2011	93	6 092	54	4 826	13	397
2012	81	5 980	55	5 111	5	365
2013	79	5 951	59	5 448	6	255
2014	75	5 707	58	5 010	6	387
2015	84	6 165	56	5 077	8	486
2016	93	7 314	59	5 860	10	523
2017	96	7 116	65	6 235	5	177
2018	99	7 011	69	6 278	2	101
2019	94	6 917	68	6 512	4	83
2020	76	6 615	63	6 454	4	101
2021	86	7 236	67	6 520	4	155
2022	86	6 426	63	5 908	3	87
2023	166	11 275*	62	6 211**	5	558**

Pramen: SZIF, ZUČM

Poznámka: * v roce 2023 data v součtu za IPZ AEKO PRV 2014–2020 a IPZPJBAEKO SP 2023–2027,

** včetně brambor

SKLADOVACÍ KAPACITY V ZELINÁŘSTVÍ ČR

Příznivý průběh podzimu roku 2023 prodloužil sezónu některých zeleninových druhů a umožnil dobrý vývoj a růst podzimních druhů zeleniny, nekomplikoval sklizeň. Celkový výsledek sezóny, mimo náklady na skladování, ovlivní také ztráty v průběhu skladování v důsledku specifického vývoje počasí a napadení škodlivými organismy (např. u cibule a zelí). Stejně jako v předchozím roce může situaci ovlivnit nedostatek skladovatelné zeleniny v důsledku nižší sklizně některých druhů na celoevropském trhu (cibule).

Obecně lze ale v ČR předpokládat dobré naskladnění, zeleninových druhů ke skladování se sklízí dostatek a nepanují takové obavy z vývoje cen energií jako vloni. Napomohl tomu také vývoj „farmářských“ cen (CZV), které se u některých zeleninových druhů pohybovaly na vyšší úrovni a umožnily tak alespoň z části pěstitelům kompenzovat náklady. Naskladňují především větší pěstitelé, kteří disponují skladovacími kapacitami, menší pěstitelé stejně jako vloni často využívali samosběr nebo prodej z farmy.

V roce 2023 došlo k minimálnímu navýšení celkových skladovacích kapacit pro zeleninu. Pro sezónu 2023/2024 bylo k 15. 11. 2023 naskladněno 55,7 tis. t zeleniny, což je o téměř 17 % více oproti předchozí sezóně. Celková skladovací kapacita je tak zatím využita pouze z 38 %. Největší objemy naskladněné zeleniny představují cibule, mrkev, hlávkové zelí, celer, petržel, řepa salátová, pekingské zelí a hlávková kapusta.

Struktura skladovacích kapacit v zelinářství ČR k 15. 11. 2023

Druh skladu	Počet pěstitelů vybavených sklady	Počet skladů	Skladovací kapacita v t	Naskladněno v t	Podíl z celkové kapacity skladů	Využití kapacity skladů
Chlazené sklady	44	66	50 940	33 710	35,0 %	66,2 %
Sklady s řízenou atmosférou	2	3	2 360	550	1,6 %	23,3 %
Větrané sklady	58	96	92 500	21 475	63,4 %	23,2 %
CELKEM	104	165	145 800	55 735	100,0 %	38,2 %

Pramen: ZUČM

Poznámka: sledovány jsou jen zkolaudované sklady bez provizorních a manipulačních skladů

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL V ČR

V první polovině roku 2023 proběhlo roční statistické zjišťování o nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a výroba ovocných a zeleninových výrobků za rok 2022. Nákup veškeré zeleniny pro zpracování z tuzemska a ze zahraničí dosáhl 79 937 tun, tzn. cca o 8 % nižší než v roce 2021.

Nákup čerstvé zeleniny pro výrobu zeleninových výrobků z tuzemska se v roce 2022 meziročně zvýšil o 7 % na 44 178 t, nákup ze zahraničí se naopak snížil o 30 % na 21 581 t. Největší podíl v nákupu čerstvé zeleniny pro zpracování z tuzemska tvořil, podobně jako v minulých letech, nákup zelí bílého (27 %), přestože oproti roku 2021 klesl o 11 %. Výrazný podíl v nákupu čerstvé zeleniny pro zpracování z tuzemska tvořil také nákup okurek nakládaček (22 %). Nákup čerstvých okurek nakládaček z tuzemska se při srovnání s předchozím rokem zvýšil téměř na dvojnásobek, ze zahraničí naopak poklesl přibližně na polovinu.

Pro výrobu zeleninových výrobků bylo v roce 2022 nakoupeno z tuzemska o 5 % více upravené zeleniny než v roce 2021 (3 588 t), z toho nejvíce cibule suché, přesný údaj však nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů. Ze zahraničí se pro zpracování nakoupilo téměř 10 591 t upravené zeleniny, zeleninových protlaků a koncentrátů, což bylo o 4 % méně než v roce 2021. Největší podíl z nákupu upravené zeleniny ze zahraničí tvořila podobně jako v předchozích letech rajčata (38 %).

Nákup čerstvé zeleniny pro zpracování v ČR (t)

Zelenina	Nákup zeleniny původem						Nákupní ceny v Kč/kg bez DPH ¹⁾					
	z tuzemska			ze zahraničí			2020		2021		2022	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	od	do	od	do	od	do
Brokolice	*	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*	*
Celer	1 556	1 450	1 667	1 325	1 282	1 086	3,51	6,82	3,20	6,48	4,17	6,35
Cuketa	*	*	175	-	-	-	*	*	2,59	2,66	3,07	5,10
Cibule suchá	1 293	288	842	*	*	*	7,12	13,67	6,37	12,99	7,82	18,91
Cibule nakládačka	-	-	-	712	398	535	14,79	14,81	14,20	14,39	16,80	16,96
Červená řepa	1 242	2 679	816	1 110	1 065	270	2,15	3,30	2,40	3,67	2,90	3,98
Česnek	*	*	*	-	-	-	*	*	*	*	*	*
Fazolka – lusky	-	-	-	*	-	-	*	*	-	-	-	-
Feferony	*	*	155	420	651	437	24,75	48,85	23,65	27,50	28,89	36,84
Hrášek – zrno	2 668	2 177	1 305	-	-	*	9,68	10,44	8,85	10,16	10,73	10,85
Kapusta hlávková	*	*	*	49	*	*	4,75	7,52	4,38	6,32	*	*
Kopr	123	134	250	-	-	-	7,22	7,22	5,82	5,98	7,42	7,77
Křen	*	*	*	436	338	*	20,78	36,05	8,57	20,10	*	*
Kukuřice cukrová	*	-	-	*	-	-	*	*	-	-	-	-
Květák	*	*	*	*	*	*	4,60	6,63	3,39	5,20	*	*
Mrkev, karotka	5 730	5 196	4 523	4 247	4 558	3 157	1,99	6,87	2,03	8,58	2,52	9,31
Nat' (petrželová, celerová)	*	*	*	*	*	*	3,06	10,33	8,65	15,31	*	*

Zelenina	Nákup zeleniny původem						Nákupní ceny v Kč/kg bez DPH ¹⁾					
	z tuzemska			ze zahraničí			2020		2021		2022	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	od	do	od	do	od	do
Petržel	580	409	*	*	*	*	2,75	6,50	2,84	5,32	*	*
Pastinák	342	*	*	*	*	*	4,50	7,45	3,86	5,23	*	*
Okurky nakládačky	8 447	5 256	9 639	7 548	11 266	6 416	4,36	27,85	7,43	24,05	4,86	26,65
Okurky salátové	375	296	361	232	178	205	6,91	17,17	5,86	10,73	6,57	16,53
Paprika zelená	936	*	690	320	154	213	9,72	37,68	10,57	14,02	10,61	14,45
Paprika červená	1 094	1 320	1 766	1 019	1 034	952	13,28	31,47	14,12	37,15	15,18	27,24
Paprika beraní roh	126	367	990	511	362	184	17,25	21,76	15,84	20,24	19,92	21,12
Pór	5	*	2	*	*	27	10,14	34,88	17,12	49,56	10,03	40,66
Rajčata červená	544	*	1 300	*	*	*	16,45	44,55	21,26	62,85	5,73	31,04
Ředkev	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Saláty	1 753	*	1 157	*	2 147	2 520	7,56	147,03	9,87	140,50	6,20	153,93
Špenát	6 001	*	*	*	*	*	3,81	6,19	4,28	8,63	*	*
Tykev	*	*	*	*	*	*	7,80	8,29	*	*	*	*
Zelí hlávkové bílé	14 494	13 225	11 753	4 110	3 760	2 370	2,69	6,91	2,70	7,19	3,15	8,22
Zelí hlávkové červené	1 175	1 482	1 570	927	1 116	899	2,76	6,81	3,39	6,84	4,44	7,06
Zelí pekingské	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Ostatní	990	590	771	195	66	*	3,12	16,83	7,84	26,85	6,90	26,87
Celkem	52 170	41 333	44 178	26 313	30 719	21 581	x	x	x	x	x	x

Pramen: MZe, Roční výkaz o nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a o výrobě ovocných a zeleninových výrobků

Poznámka: ¹⁾ nákupní ceny bez DPH jsou zveřejněny jako vážený aritmetický průměr cen, které uvedly jednotlivé podniky;

* nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Nákup zeleniny pro zpracování (zmražená, sušená a jinak upravená)

Zelenina	Nákup zeleniny v t původem				Nákupní ceny v Kč/kg bez DPH ¹⁾			
	z tuzemska		ze zahraničí		2021		2022	
	2021	2022	2021	2022	od	do	od	do
Brokolice	-	-	*	*	12,56	26,99	*	*
Celer	*	*	*	*	15,18	16,03	*	*
Cuketa	-	-	24	*	20,04	30,63	*	*
Cibule suchá	*	*	647	*	13,25	55,77	*	*
Cibule nakládačka	*	49	*	340	14,75	61,94	13,85	28,79
Červená řepa	*	*	2	7	31,93	69,55	59,62	357,47
Česnek	22	12	241	310	53,99	72,68	55,65	82,41
Fazolka – lusky	*	*	281	*	15,28	18,33	*	*
Feferony	5	3	*	-	59,64	68,81	40,48	62,45
Hrášek – zrno	*	153	684	*	19,52	26,91	19,49	29,96
Kapusta hlávková	-	-	-	*	-	-	*	*
Kopr	4	5	*	*	173,97	177,37	139,09	763,35
Křen	21	22	*	*	48,99	58,15	40,58	60,22
Kukuřice cukrová	*	*	402	590	22,96	24,53	37,83	48,99
Květák	-	-	*	*	13,90	22,76	*	*
Mrkev, karotka	66	97	217	*	14,24	69,13	15,06	21,96
Nat' (petrželová, celerová)	35	*	*	*	96,94	199,20	*	*
Petržel	*	*	-	*	*	*	*	*
Pastinák	*	*	*	-	*	*	*	*
Okurky nakládačky	*	-	518	*	14,45	24,20	*	*
Okurky salátové	*	*	*	-	15,63	19,37	*	*
Paprika zelená	*	*	277	213	22,44	42,25	20,06	31,96
Paprika červená	210	*	600	228	22,91	110,16	25,49	149,41
Paprika beraní roh	-	-	-	-	-	-	-	-
Pór	-	-	*	*	16,43	17,55	*	*
Rajčata červená	86	181	3 071	4 045	18,29	86,33	23,00	94,14
Ředkev	-	-	-	-	-	-	-	-
Saláty	-	-	-	-	-	-	-	-
Špenát	*	*	*	*	16,87	17,60	*	*
Tykev	-	-	*	*	*	*	*	*
Zelí bílé	818	116	398	*	4,82	6,64	5,87	7,56
Zelí červené	-	-	-	-	-	-	-	-
Zelí pekinské	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní	*	113	1 153	1 285	13,30	143,76	16,73	148,36
Celkem	3 416	3 588	11 054	10 591	x	x	x	x

Pramen: MZe, Roční výkaz o nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a o výrobě ovocných a zeleninových výrobků
Poznámka: ¹⁾ nákupní ceny bez DPH jsou zveřejněny jako vážený aritmetický průměr cen, které uvedly jednotlivé podniky;
* nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Ze zjištěných údajů vyplývá, že v roce 2022 celková výroba výrobků ze zeleniny v objemu 104 120 t byla o 15 % nižší než v roce 2021. Největší podíl z celkové výroby zeleninových výrobků tvořila výroba sterilované zeleniny (41 %), která oproti roku 2021 poklesla o 11 % na 42 809 t. Z výroby sterilované zeleniny tvořila, podobně jako v minulých letech, největší podíl výroba okurek nakládaček (53 %), přestože byla o 2 % nižší než v roce 2021. V porovnání s předchozím rokem klesla i výroba zmražené

zeleniny a směsí, a to o cca 37 %, ale přesné údaje nelze z důvodu ochrany důvěrnosti údajů zveřejnit. Výroba kečupu (11 085 t), která tvořila 11% podíl z celkové výroby zeleninových výrobků, se oproti roku 2021 zvýšila na dvojnásobek, naopak výroba rajčatového protlaku byla přibližně poloviční (2 406 t). V porovnání s předchozím rokem se výroba kysaného zelí snížila o 5 %. Výroba sterilovaných směsí a salátů se rovněž snížila o 14 % na 10 839 t a výroba polotovarů z chlazené nebo čerstvé zeleniny klesla téměř na polovinu (8 196 t).

Výroba výrobků ze zeleniny v ČR včetně diaproduktů (t)

Zeleninový výrobek	Výroba v tunách					
	2018	2019	2020	2021	2022	
Zmrazená zelenina a směsí (včetně špenátu)	25 096	26 277	28 955	*	*	
Sterilované zeleninové směsí a saláty	11 471	16 246	12 798	12 549	10 839	
Sterilovaná zelenina (kromě salátových směsí)	58 488	60 144	56 690	47 854	42 809	
v tom	okurky nakládačky	32 600	34 093	27 555	23 045	22 477
	zelí sterilované ostatní	1 220	1 155	1 065	1 014	*
	zelí červené v kořeněném nálevu	3 289	3 002	3 605	*	2 759
	zelí bílé v kořeněném nálevu	6 733	8 408	10 640	8 755	7 723
	hrášek – zrno	*	*	*	3 293	*
	kukuřice cukrová	*	*	*	1 350	-
Kysané zelí	11 531	12 724	13 080	10 635	10 134	
Sušená zelenina (včetně polotovarů ze sušené zeleniny)	353	*	*	*	*	
Kečup	25 287	12 453	13 990	5 071	11 085	
Rajčatový protlak	4 437	4 062	3 783	4 311	2 406	
Dětská a kojenecká výživa	*	*	*	*	*	
Zeleninové šťávy	*	587	*	548	497	
Zpracované polotovary z chlazené nebo čerstvé zeleniny	12 948	15 785	15 535	15 473	8 196	
z toho: – zeleninové směsí	4 284	6 881	13 916	13 894	5 924	
Ostatní	5 064	5 082	6 064	2 238	2 875	
Celkem	156 194	154 323	152 580	122 700	104 120	

Pramen: MZe, Roční výkaz o nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a o výrobě ovocných a zeleninových výrobků

Poznámka: *nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

DOVOZ ZPRACOVANÉ ZELENINY

Dovoz zpracované zeleniny a zeleninových výrobků se v roce 2022 meziročně nepatrně zvýšil na 205,1 tis. t v hodnotě téměř 6,0 mld. Kč. Dovoz ze zemí EU vzrostl o 1,5 % na 185,0 tis. t zpracované zeleniny. Mezi největší dodavatele patřilo Polsko (43,0 tis. t), následovaly Itálie (29,2 tis. t), Německo (29,0 tis. t), Rakousko (19,8 tis. t) a Belgie (15,8 tis. t).

Dovoz ze třetích zemí do ČR v roce 2022 klesl téměř o 16 % v porovnání s předchozím rokem na 17,9 tis. t zpracované zeleniny. Jednalo se především o konzervovaná rajčata, okurky salátové a okurky nakládačky konzervované nebo upravené v octě, konzervované bambusové výhonky, zmrazenou zeleninu a zeleninové sušené směsi. Největšími importéry byly Čína (5,5 tis. t) a Turecko (4,3 tis. t), dále Egypt (2,7 tis. t) a Indie (0,9 tis. t).

Dovoz zpracované a konzervované zeleniny celkem

Název	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Zelenina vařená, zmrazená	66 735	1 378 247	67 660	1 414 858	66 349	1 492 659
Zelenina prozatím. konzerv.	2 046	49 565	1 478	35 526	1 444	33 276
Zelenina sušená	4 382	316 945	4 729	355 820	4 698	397 848
Zelenina konzerv. v octě nebo kyselině octové	28 808	705 631	30 459	757 918	29 260	767 406
Rajčata konzerv., ne v octě	32 164	729 128	31 900	782 676	34 721	1 059 866
Štáva z rajských jablek	1 064	12 150	1 126	12 254	881	10 318
Kečupy aj. omáčky z rajčat	18 527	521 087	24 353	710 953	23 632	821 118
Kukuřice konzerv. ne v alkoholu, neslazená	1 022	40 336	697	30 365	671	36 437
Zelenina konzerv. jinak než v octě, nezmrazená	43 180	1 170 093	42 356	1 191 666	43 458	1 356 388
CELKEM	197 929	4 923 180	204 788	5 292 036	205 114	5 975 316

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz vybraných skupin zpracované zeleniny v roce 2022 podle zemí

Ukazatel	Země	Množství v t
Zelenina vařená, zmrazená	Polsko	26 876
	Belgie	14 717
	Německo	5 266
	Slovensko	5 026
	Rakousko	3 511
Rajčata konzervovaná, ne v octě	Itálie	18 407
	Německo	3 788
	Španělsko	2 915
	Polsko	1 819
	Egypt	1 789
Zelenina konzervovaná jinak než v octě, nezmrazená	Maďarsko	8 727
	Itálie	8 011
	Německo	6 945
	Slovensko	5 079
Zelenina konzervovaná v octě nebo kyselině octové	Rakousko	2 527
	Německo	11 643
	Turecko	5 519
	Slovensko	3 413
	Polsko	3 142
	Polsko	2 560

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

VÝVOZ ZPRACOVANÉ ZELENINY

Vývoz (včetně reexportu) zpracované zeleniny a zeleninových výrobků z ČR se v roce 2022 meziročně zvýšil o 7,9 % na celkových 67,8 tis. t v hodnotě 2,1 mld. Kč. Téměř veškerý vývoz směřoval do zemí EU a činil 66,6 tis. t. Největší objem zpracované zeleniny byl dodán na Slovensko (32,7 tis. t), dále pak do Rakouska (9,1 tis. t), Německa (6,2 tis. t) a Polska (4,2 tis. t).

Vývoz zpracované a konzervované zeleniny celkem

Název	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Zelenina vařená, zmrazená	15 865	469 488	19 241	765 380	17 944	671 262
Zelenina prozatímně konzervovaná	16	742	113	3 088	176	7 287
Zelenina sušená	2 372	87 254	1 251	62 622	3 645	85 470
Zelenina konzerv. v octě nebo kyselině octové	14 146	398 090	13 614	406 451	13 103	45 332
Rajčata konzervovaná, ne v octě	5 474	137 839	4 045	111 999	3 888	144 755
Šťáva z rajských jablek	162	2 289	105	1 612	196	3 135
Kečupy aj. omáčky z rajčat	12 368	396 774	12 875	423 343	16 567	536 780
Kukuřice konzerv. ne v alkoholu, neslazená	2 942	147 594	1 868	91 840	2 199	123 328
Zelenina konzerv. jinak než v octě, nezmrzená	10 652	473 984	9 690	470 395	10 042	521 665
CELKEM	63 998	2 114 054	62 802	2 336 730	67 760	2 139 014

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz vybraných skupin zpracované zeleniny v roce 2022 podle zemí

Ukazatel	Země	Množství v t
Zelenina vařená, zmrazená	Slovensko	10 219
	Rakousko	1 893
	Maďarsko	1 485
Rajčata konzervovaná, ne v octě	Slovensko	2 439
	Polsko	893
	Německo	214
Zelenina konzervovaná jinak než v octě, nezmrzená	Slovensko	5 315
	Rakousko	1 214
	Španělsko	882
	Německo	740
Zelenina konzervovaná v octě nebo kyselině octové	Slovensko	6 523
	Rakousko	2 341
	Finsko	2 130
	Rumunsko	697

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Stejně jako v zahraničním obchodu s čerstvou zeleninou dosahuje ČR dlouhodobě záporného salda i v zahraničním obchodu se zpracovanou zeleninou. V roce 2022 záporné saldo z hmotnostního hlediska meziročně kleslo o 3,3 %, avšak z hlediska hodnotového vzrostlo téměř o 30 %.

Saldo zahraničního obchodu se zpracovanou zeleninou České republiky

Jednotky	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tuny	-107 529	-114 502	-125 028	-133 931	-141 986	-137 354
Tis. Kč	-2 204 181	-2 152 158	-2 664 457	-2 809 126	-2 955 306	-3 836 302

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Podrobnější údaje o dovozech a vývozech zpracované zeleniny a zeleninových výrobků jsou uvedeny v příloze č. 2 této zprávy.

SPOTŘEBA ZELENINY V ČR

Spotřeba zeleniny v hodnotě čerstvé v roce 2022 se meziročně snížila o 9,4 kg (-9,7 %). Snížila se spotřeba veškeré zeleniny kromě květáku a špenátu, kde došlo k minimálnímu nárůstu. Celková míra soběstačnosti ČR v produkci zeleniny v roce 2022 dosáhla 40,3 %.

Spotřeba zeleniny v ČR v hodnotě čerstvé (kg/osoba/rok)

tj. přepočítání všech výrobků ze zeleniny na hodnotu zeleniny čerstvé

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Spotřeba	82,9	86,4	84,8	87,3	88,2	87,1	87,0	93,2	96,8	87,4

Pramen: ČSÚ

Poznámka: zahrnuje zeleninu listovou, kořenovou, košťálovou, plodovou, cibulovou, luskovou, která je určena na prodej spotřebitelům, výrobní spotřebu (např. na výrobu kysaného zelí, nakládaných okurek, zmrazených zeleninových výrobků atd.) i naturální spotřebu.

Na spotřebě jednotlivých druhů potravin, např. masa, ovoce, zeleniny, rýže, těstovin atd. se promítají měnící se stravovací zvyklosti obyvatel. Největší vliv na spotřebu potravin mají však ceny potravin, dané růstem cen energií, osiv, krmiv, hnojiv, přípravků na ošetřování zvířat a rostlin, vysokou marží obchodních řetězců a koupěschopností obyvatelstva. Je třeba vzít v úvahu i zdravotní osvětu, dostupnost jednotlivých druhů potravin na trhu a masivní reklamu.

Vývoj roční spotřeby zeleniny v hodnotě čerstvé (včetně výrobků) podle druhů na jednoho obyvatele v ČR v kg

Druh zeleniny	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celer	2,0	2,1	2,0	2,1	2,2	2,1	2,5	2,8	2,8	2,6
Cibule	11,0	10,9	10,1	10,3	10,2	11,0	11,1	11,9	12,3	10,8
Česnek	0,9	0,7	0,6	0,6	0,8	0,9	0,8	0,8	0,9	0,8
Fazolové lusky	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3
Hrachové lusky*	0,8	0,9	0,6	0,7	0,8	0,6	0,6	0,8	0,8	0,7
Kapusta	0,2	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Kedlubny	2,4	2,2	2,2	2,1	2,3	2,1	2,1	2,5	2,2	1,8
Květák	2,6	2,7	2,6	2,3	2,6	2,8	2,3	2,3	2,7	2,7
Melouny	7,6	7,2	8,0	8,2	8,2	8,1	8,0	8,3	8,9	7,0
Mrkev	7,0	6,9	6,7	6,9	7,1	7,1	7,0	8,0	8,2	7,2
Okurky nakládačky	2,0	2,8	2,5	3,0	3,3	2,5	2,6	2,7	2,4	2,3
Okurky salátové	5,9	6,4	6,5	6,4	6,4	6,0	6,3	6,5	6,4	5,7
Paprika zelenin.	5,0	5,4	5,6	5,8	5,6	5,7	5,1	5,5	5,8	5,5
Petržel	0,8	0,8	0,8	1,0	0,9	1,0	1,1	1,2	1,1	1,0
Rajčata	11,4	11,3	11,2	11,8	11,2	11,8	12,0	12,0	12,6	12,0
Saláty listové	1,6	1,8	2,3	2,0	2,4	2,5	2,4	2,4	2,6	2,2
Špenát	1,0	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,0	1,2	1,0	1,1
Zelí hl. bílé a červené	8,0	8,4	7,4	7,9	8,0	6,8	6,9	7,5	7,5	6,7
Ostatní zelenina	10,4	11,7	11,1	11,2	11,3	11,3	11,7	12,9	14,5	13,1
Houby	2,3	2,5	2,6	2,8	3,0	3,0	3,1	3,5	3,3	3,8

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * vyloučená hrachová zrna (zelený hrášek)

V současné době Organizace Spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO) a Světová zdravotnická organizace (WHO) vedou kampaň, která má pomoci zajistit na celém světě větší nabídku, dostupnost a zvýšení konzumace zeleniny a ovoce. Zelenina, podobně jako ovoce, je významným zdrojem řady látek nezbytných pro zdravou výživu lidí. Přesto jejich spotřeba nedosahuje dostatečné úrovně. V celosvětovém průměru se momentálně konzumuje výrazně méně ovoce a zeleniny, než je minimální doporučené množství stanovené Světovou zdravotnickou organizací, tj. 400 gramů na osobu za den. Předpokládá se, že většina lidí denně přijímá jen asi 20 až 50 % tohoto doporučeného množství.

CENOVÝ VÝVOJ ZELENINY V ČR

Ceny zemědělských výrobců

V roce 2022 se růst nákladů na pěstování zeleniny bohužel nedařilo pěstitelům promítnout do cen, za které svou produkci v průběhu roku 2022 realizovali na trhu. Až zcela ke konci roku se v důsledku počínajícího nedostatku některých druhů na celoevropském trhu začaly ceny zemědělských výrobců (dále jen CZV) mírně navyšovat (např. u mrkve, cibule). Vzhledem k dobré sklizni zeleniny v ostatních evropských zemích v roce 2022 byla na evropském trhu dostatečná nabídka zeleniny za nízké ceny. Průměrné CZV za rok 2022 se v meziročním srovnání zvýšily dle statistiky ČSÚ téměř u všech sledovaných druhů, největší nárůst byl u česneku, hlávkového salátu, hlávkové kapusty, rajčat, květáku a paprik. Pokles CZV byl zaznamenán pouze u petržele.

Situaci na evropském trhu v roce 2023 zkomplikovalo také dlouhé období abnormálního počasí na jihu Evropy, kdy porosty zeleniny určené pro hlavní jarní sezónu trpěly v březnu, dubnu a květnu extrémním suchem a vysokými teplotami. Pěstitelé zde neměli dostatek vody na zavlažování zeleniny. V kombinaci s dopady ukrajinského konfliktu, rostoucí inflací a klesající kupní silou obyvatelstva u nás i v dalších zemích tak tato situace ovlivnila vývoj cen zeleniny v celé Evropě, ty se pohybovaly do nástupu hlavní letní a pozimní sezóny ve střední Evropě na vyšší úrovni než předcházejících letech.

Z hlediska situace na trhu je nutné zmínit nedostatek některých zeleninových druhů na počátku roku 2023, a to na celoevropském a v případě cibule i světovém trhu. Ceny (spotřebitelské i CZV) především mrkve a cibule stoupaly až do nástupu nové sklizně v jižní Evropě, cibule se od dubna 2023 do ČR i Evropy dovážela z exotických destinací (Afrika, Nový Zéland, Austrálie). Některé státy (např. Indie) dokonce vývoz cibule zakázaly. Od června tak ceny zelenin postupně klesaly a vracely se téměř na původní úroveň. Po dlouhé době se alespoň částečně podařilo pěstitelům promítnout do cen CZV růst nákladů.

Mezi další významné vlivy na evropský trh se zeleninou patřil také vývoj v oblasti produkce z krytých ploch. Ve většině evropských států překročili pěstitelé k útlumu nebo přerušení produkce ve sklenících přes ekonomicky nejvíce náročné měsíce. Důvodem byly jednoznačně ceny energií. Vznikl tak nedostatek především plodové zeleniny (rajčat, paprik, okurek) a jejich cena stoupala, a to i v případě dříve „levných“ dovozů ze států Afriky.

Průměrné roční ceny zemědělských výrobců zeleniny v ČR (CZV v Kč/t)

Druh zeleniny	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Celer bez natě	9 247	10 803	11 074	10 684	11 176	13 191	33 922
Cibule suchá	5 654	7 672	11 224	7 486	7 100	8 661	14 145
Česnek	116 935	91 538	90 741	88 823	95 995	99 183	125 807
Kapusta hlávková	10 178	13 542	13 996	13 625	10 320	22 368	20 617
Kedlubny	23 527	27 355	26 057	30 900	28 694	30 679	37 949
Květák	15 686	16 816	17 467	21 215	17 661	24 457	23 969
Mrkev bez natě	6 701	9 353	8 464	7 734	8 013	8 742	11 351
Okurky nakládačky	-	20 667	23 333	-	21 667	-	-
Okurky salátové	21 424	22 837	24 168	23 203	22 442	23 948	23 913
Paprika zeleninová	23 590	21 027	30 146	23 739	22 325	26 173	26 951
Petržel bez natě	17 832	30 437	25 465	17 252	24 391	23 503	29 817

Druh zeleniny	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Rajčata	22 699	22 729	30 526	43 404	38 840	47 098	35 131
Saláty	30 573	30 840	33 557	39 023	41 961	51 150	54 860
Špenát	-	12 099	20 651	27 730	3 210	3 733	3 844
Zelí hlávk. červené	7 405	8 377	9 514	7 543	9 093	11 609	10 128
Zelí hlávkové bílé	4 909	6 828	8 110	6 381	6 853	9 759	9 131

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * období od 1. 1.–31. 10. 2023; - individuální data

Průměrné ceny zemědělských výrobců vybraných druhů zeleniny v ČR v jednotlivých měsících (Kč/t)

Měsíc	Cibule			Mrkev			Hlávkové zelí bílé		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Leden	5 489	6 667	9 722	8 375	7 000	11 900	5 219	6 372	7 299
Únor	6 297	6 589	10 893	9 981	8 000	12 500	-	6 893	-
Březen	6 652	6 568	12 718	-	-	17 250	-	6 556	-
Duben	6 543	7 323	17 500	-	7 833	18 667	-	-	-
Květen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Červen	-	-	-	-	-	21 333	14 600	13 967	17 157
Červenec	9 301	9 437	18 318	10 819	8 973	15 919	11 590	13 333	13 500
Srpen	7 534	10 667	15 786	8 478	8 182	9 812	7 105	12 730	11 640
Září	7 062	9 220	16 472	6 658	8 293	7 710	6 695	9 227	8 291
Říjen	6 975	9 298	12 836	6 869	8 875	8 481	5 920	9 115	7 459
Listopad	5 792	9 757		6 808	8 967		6 092	8 036	
Prosinec	6 002	9 649		6 588	11 080		5 616	10 564	
Průměr za rok	7 100	8 661	14 145	8 013	8 742	11 351	6 853	9 759	9 131

Pramen: ČSÚ

Spotřebitelské ceny

Index spotřebitelských cen (SC) čerstvé zeleniny v roce 2022 zaznamenal meziroční výraznější zvýšení a dosáhl 107,8. Průměrná SC za rok 2022 v rámci sledovaných druhů zelenin se meziročně snížila pouze u květáku a mrkve bez natě.

V roce 2023 určovala výši spotřebitelských cen kromě úrovně ceny na evropském trhu také obchodní strategie a přístup obchodních řetězců. V průběhu roku 2023 dosahovaly SC vyšších hladin v porovnání se stejným obdobím předchozího roku. Pěstitelům tato situace umožnila alespoň částečně promítnout navýšení nákladů do ceny zeleniny. Ve druhé polovině roku se situace vyvíjela dle obvyklých pravidel ročního vývoje cen. Avšak vyšší ceny některých zeleninových druhů při nižších výnosech letos pravděpodobně pomohou pěstitelům zeleniny udržet hospodářský výsledek.

Průměrné roční spotřebitelské ceny vybraných druhů zeleniny v ČR (Kč/kg)

Druh zeleniny	MJ	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Brokolice	ks	26,56	23,94	30,74	34,32	26,90	30,27	35,80
Celer	kg	23,69	22,53	31,60	28,67	25,96	28,59	35,23
Cibule suchá	kg	13,12	15,48	25,57	18,68	16,31	19,31	30,80
Česnek	kg	121,28	105,23	116,43	151,25	158,34	160,61	164,70
Květák	ks	33,86	37,19	41,40	46,85	39,80	37,18	48,00
Mrkev bez natě	kg	15,24	22,60	22,89	21,22	21,18	19,81	29,52
Okurky salátové	kg	41,90	45,30	43,97	48,09	44,46	49,60	45,13
Paprika zeleninová	kg	63,06	60,98	67,11	67,41	64,90	72,61	89,64
Rajčata	kg	44,94	44,75	49,24	52,30	57,04	64,84	75,23
Salát ledový	ks	21,91	23,65	23,95	23,33	22,76	26,13	28,18
Zelí bílé	kg	12,55	14,82	25,16	19,62	18,81	23,36	27,40

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * průměr za období od 1. 1.–31. 10. 2023

Spotřebitelské ceny vybraných druhů zeleniny v ČR v jednotlivých měsících (Kč/kg)

Měsíc	Cibule			Mrkev			Hlávkové zelí bílé		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Leden	14,51	17,34	20,88	20,57	17,93	22,47	15,61	20,57	24,83
Únor	15,80	16,73	22,15	21,90	18,66	23,41	14,70	20,67	20,27
Březen	15,52	16,33	30,18	23,28	19,81	28,55	15,28	21,34	20,63
Duben	15,37	17,37	36,40	24,35	22,14	30,80	16,92	24,49	25,86
Květen	17,55	21,01	38,26	26,33	22,20	39,28	19,15	25,82	26,90
Červen	18,71	21,55	40,75	26,36	21,44	39,91	22,43	25,87	31,45
Červenec	19,69	21,74	35,42	24,31	20,41	36,99	26,29	24,76	33,78
Srpen	16,56	17,70	30,82	21,35	17,69	27,64	24,08	24,22	34,29
Září	15,56	18,48	26,89	15,94	17,98	22,33	19,12	24,36	31,35
Říjen	15,07	21,26	26,20	15,75	18,93	23,86	19,73	23,84	24,67
Listopad	15,65	21,20		16,80	20,34		15,76	21,52	
Prosinec	15,78	21,02		17,22	20,18		16,68	22,83	
Průměr za rok	16,31	19,31	30,80	21,18	19,81	29,52	18,81	23,36	27,40

Pramen: ČSÚ

Měsíc	Rajčata			Papriky			Okurky salátové		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Leden	58,13	68,16	72,14	59,16	64,01	77,17	43,62	52,85	47,65
Únor	57,81	71,33	87,93	67,45	69,71	104,40	53,36	70,58	62,38
Březen	50,06	82,31	99,95	74,83	79,89	131,49	44,96	54,75	78,41
Duben	62,84	86,82	82,63	109,75	89,57	103,13	43,29	49,01	38,12
Květen	54,88	69,53	74,88	85,03	77,56	101,63	39,95	40,11	32,55
Červen	45,15	56,86	63,57	58,64	80,53	91,77	38,45	35,99	36,96
Červenec	48,91	45,34	65,58	64,70	64,30	77,10	44,00	48,39	42,18
Srpen	46,25	45,09	66,35	52,61	53,60	69,28	41,18	59,71	46,41
Září	61,92	46,85	64,57	49,04	66,49	66,78	39,77	51,37	34,06
Říjen	64,98	75,48	74,74	45,89	79,71	73,69	40,27	46,67	32,62
Listopad	68,62	65,36		54,82	80,00		49,34	39,98	
Prosinec	64,96	64,89		56,83	65,89		55,31	45,81	
Průměr za rok	57,04	64,84	75,23	64,90	72,61	89,64	44,46	49,60	45,13

Pramen: ČSÚ

ZAHRANIČNÍ OBCHOD SE ZELENINOU V ČR

DOVOZ

V roce 2022 se na produkci zeleniny negativně podepsaly jarní mrazy a rekordní vedra, a to především v zemích západní a jižní Evropy, což se projevilo i na výši dovezené čerstvé zeleniny do ČR. Dovoz se oproti předchozímu roku snížil o 7,7 % na 530,1 tis. t, i když její hodnota byla meziročně o 3,6 % vyšší a dosáhla 13,3 mld. Kč. Dodávky zeleniny ze zemí EU se výrazně snížily (-10,8 %) na 467,1 tis. t a na celkovém objemu dovozu čerstvé zeleniny se podílely 88 %. Nejvíce zeleniny pocházelo ze Španělska (123,1 tis. t, tj. mírný meziroční nárůst), a to zejména salátové okurky, melouny, rajčata, papriky, saláty a česnek. Druhým největším dodavatelem čerstvé zeleniny bylo Nizozemsko (98,9 tis. t, tj. meziroční mírné zvýšení), odkud byla dodávána především cibule, mrkev, dále rajčata, papriky, zelí, květák a celer. Třetím významným dodavatelem byla Itálie (54,9 tis. t, tj. téměř o 17 % méně oproti minulému roku) s dodávkami melounů, mrkve, kedlubnů, řepy salátové, ředkviček a kvěťáku.

Mezi další významné dodavatele čerstvé zeleniny patřilo také Německo (43,2 tis. t, tj. meziroční propad o 47 %) a Polsko (41,8 tis. t, tj. 17% snížení). Čerstvá zelenina byla také v menším množství dovážena rovněž ze třetích zemí, např. z Maroka, Albánie, Turecka, Brazílie, Severní Makedonie a Egypta.

Na produkci zeleniny v roce 2023 se negativně projevilo dlouhé velmi chladné jaro s výskytem četných mrazových epizod a rovněž dlouhodobé sucho. Nepříznivé klimatické excesy, které v roce 2023 postihly některé evropské státy, měly negativní dopad i na tamní produkci čerstvé zeleniny. V období od ledna do srpna 2023 bylo do ČR dovezeno celkem 385,2 tis. t čerstvé zeleniny, což je o 2,4 % méně oproti stejnému období minulého roku. Dodávky ze zemí EU se za stejné období rovněž snížily, a to o téměř 5 % na 330,5 tis. t. Nejvíce zeleniny bylo dovezeno ze Španělska (91,1 tis. t), Nizozemska (62,9 tis. t), Itálie (44,8 tis. t), Polska (30,4 tis. t) a Maďarska (23,0 tis. t).

Dovoz čerstvé zeleniny do ČR

Druh	2020	2021	2022	2023*	2020	2021	2022	2023*
	v tunách				v tis. Kč			
Zelenina celkem	582 182	574 181	530 143	385 204	12 257 199	12 815 373	13 281 067	10 910 847
Z toho:								
Celer bulvový	11 563	11 234	10 451	6 323	107 037	106 843	129 460	93 459
Celer ne bulvový	2 437	3 452	3 138	2 071	50 963	68 398	67 100	53 958
Cibule	62 967	64 707	62 587	41 323	560 838	556 461	599 086	760 344
Cibule-šalotka	483	430	425	440	17 673	24 978	22 602	18 995
Česnek	6 015	7 398	7 479	4 069	397 209	463 703	413 624	247 360
Fazole	335	565	653	368	25 642	41 007	47 032	29 401
Fenykl hlíznatý	340	337	313	195	10 308	10 760	12 568	8 157
Hrách	790	556	2 420	3 321	30 996	35 371	50 440	53 628
Chřest	540	510	431	450	40 913	53 183	46 373	46 613
Kapusta růžičková	1 356	1 331	1 393	692	35 478	36 649	40 138	24 221
Kapusta hlávk., pekingské zelí, kedlubny apod.	15 850	17 250	13 802	9 125	367 509	409 587	330 708	217 313
Křen	1 001	923	1 062	497	52 348	44 002	53 753	27 714

Druh	2020	2021	2022	2023*	2020	2021	2022	2023*
	v tunách				v tis. Kč			
Kukuřice cukrová	887	1 621	811	395	29 934	40 881	26 829	12 163
Květák a brokolice	22 728	24 243	26 797	14 196	469 527	479 194	552 903	436 108
Lilek	2 553	2 475	2 358	1 805	78 900	73 875	84 908	60 437
Melouny	92 837	99 172	81 346	86 020	972 359	1 000 153	1 150 909	1 166 548
Mrkev	48 927	47 059	40 634	28 989	424 063	469 265	354 028	507 429
Okurky nakládačky	12 346	10 249	9 485	5 437	208 266	178 036	132 374	94 517
Okurky salátové	66 236	56 769	50 779	38 268	1 465 760	1 326 084	1 463 186	1 083 559
Paprika zeleninová	50 982	50 146	47 768	30 523	2 045 007	1 974 105	2 022 414	1 620 723
Pór	8 617	7 889	7 793	4 992	168 380	215 991	139 722	160 552
Rajčata	77 950	71 666	71 424	47 559	2 492 016	2 656 109	2 890 784	2 237 484
Ředkvička, řepa salátová ap.	19 703	15 694	16 841	11 848	326 307	318 579	344 028	294 040
Salát hlávkový	15 084	15 844	15 144	10 227	649 664	749 627	733 997	515 792
Salát ostatní	6 968	7 341	7 200	4 482	243 581	294 588	370 281	274 909
Špenát	958	1 084	1 112	732	91 384	107 940	113 516	73 813
Tykve ost.	2 593	4 507	2 754	1 209	55 868	66 742	48 097	41 502
Tykve – cukety	6 120	7 190	6 052	4 216	164 406	175 433	189 102	120 376
Zelí bílé, červené	30 143	28 948	25 829	17 127	170 300	210 030	245 810	204 613

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * období od 1. 1.–31. 8. 2023

VÝVOZ

Vývoz čerstvé zeleniny (včetně reexportu) z ČR v roce 2022 v porovnání s předchozím rokem opětovně vzrostl, a to o 10 % na celkových 81,1 tis. t v hodnotě 2,4 mld. Kč. Vývoz směřoval téměř výhradně do zemí EU, a to zejména na Slovensko (48,3 tis. t), dále do Německa (17,3 tis. t), Polska (5,2 tis. t), Nizozemska (1,7 tis. t) a Rumunska (1,6 tis. t). Oproti předchozímu roku výrazně vzrostl vývoz celeru, cibule, rajčat a zelí, naproti tomu klesl vývoz hrášku, kapusty, papriky a salátů.

V období od ledna do srpna 2023 bylo z ČR vyvezeno 56,5 tis. t čerstvé zeleniny v hodnotě 1,7 mld. Kč, (tj. o téměř 11 % méně oproti stejnému období minulého roku), a to pouze do zemí EU. Největší množství zeleniny směřovalo na Slovensko (30,5 tis. t), dále do Německa (15,4 tis. t) a Polska (7,1 tis. t).

Vývoz čerstvé zeleniny z ČR

Druh	2020	2021	2022	2023*	2020	2021	2022	2023*
	v tunách				v tis. Kč			
Zelenina celkem	65 992	73 602	81 059	56 493	1 621 013	1 975 495	2 371 046	1 711 866
Z toho:								
Celer bulvový	1 654	1 442	2 747	1 289	26 125	26 216	51 189	26 879
Cibule	4 703	4 587	5 663	4 375	79 432	75 519	104 595	120 809
Česnek	453	593	673	365	38 734	50 463	53 303	28 968
Hrách	2 958	4 834	4 173	4 967	23 586	44 731	46 189	46 300
Chřest	45	57	53	63	3 913	6 812	6 761	7 200
Kapusta růžičková	192	430	417	83	5 965	11 432	11 674	5 334
Kapusta hlávková, pekingské zelí, kedlubny	2 008	2 262	1 759	921	42 466	68 680	45 508	28 433
Květák a brokolice	3 341	2 487	2 535	1 155	114 067	73 366	70 160	48 691
Melouny	4 413	4 111	5 808	4 688	55 600	48 734	90 705	72 399
Mrkev	6 251	4 651	5 223	1 979	73 079	61 237	61 241	45 318
Okurky nakládačky	6 334	13 040	14 188	13 773	66 610	113 782	134 157	116 855
Okurky salátové	3 260	2 740	3 020	2 929	78 939	78 479	102 745	89 743
Paprika zeleninová	7 376	5 641	5 476	4 202	253 973	218 999	247 234	215 899
Pór	676	828	963	439	20 474	35 535	30 651	20 036
Rajčata	6 311	6 490	8 275	4 220	240 813	280 206	354 916	220 818
Salát hlávkový	2 372	2 476	2 471	1 447	79 817	111 507	131 016	86 792
Salát ostatní	914	1 299	1 150	633	38 543	67 568	74 583	53 585
Ředkvička, řepa salátová apod.	2 448	2 675	3 411	2 249	57 215	68 535	78 562	71 427
Zelí bílé, červené	4 568	4 165	5 078	2 151	45 716	51 036	66 247	37 956

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * období od 1. 1.–31. 8. 2023

Celková bilance zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou je vysoce pasivní. Od roku 2012 se úhrnné pasivum každoročně zvyšuje. V roce 2022 přesáhlo záporné saldo zahraničního obchodu z hlediska finančního 10,9 mld. Kč.

Saldo zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou

Jednotky	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Tuny	-547 811	-552 423	-514 822	- 516 190	-500 579	-449 084	-328 711
Tis. Kč	-9 665 560	-10 012 356	-10 488 237	-10 636 186	-10 839 878	-10 910 021	-9 198 981

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * období od 1. 1.–31. 8. 2023

PŘEHLEDY O UŽITÍ ZELENINY

Bilance produkce a užití cibule v ČR (tis. t)

Ukazatel	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Domácí produkce celkem	48,8	43,4	51,2	59,9	58,7	50,8
z toho:						
tržní produkce	44,4	40,0	51,0	51,2	53,7	47,1
samozásobení	4,4	3,4	0,2	8,7	4,7	3,7
Dovoz	82,4	70,0	65,6	59,6	64,7	57,7
Celková nabídka	131,2	113,4	116,8	119,5	123,6	108,5
Dodávky na trh a zprac. průmyslu	114,2	97,0	104,5	94,6	95,3	89,0
Samozásobení (snížené o ztráty)	4,0	3,1	0,2	8,0	4,3	3,4
Ztráty celkem včetně nere realizovaného objemu z tržní produkce	1,1	6,6	6,7	13,1	18,8	9,7
Vývoz	11,9	6,7	5,4	3,8	5,2	6,4
Celkové užití	131,2	113,4	116,8	119,5	123,6	108,5

Pramen: ČSÚ, ZUČM, Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok od 1. 8. do 31. 7.

Bilance produkce a užití mrkve v ČR (tis. t)

Ukazatel	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Domácí produkce celkem	41,8	34,2	36,1	43,7	44,2	39,6
z toho:						
tržní produkce	32,2	33,6	34,8	31,0	33,1	24,0
samozásobení	9,6	0,6	1,3	12,7	11,1	15,6
Dovoz	46,8	43,2	48,5	47,0	42,9	37,0
Celková nabídka	88,6	77,4	84,6	90,7	87,1	76,6
Dodávky na trh a zprac. průmyslu	71,1	69,8	75,6	66,4	66,7	50,6
Samozásobení (snížené o ztráty)	7,7	0,6	1,2	11,7	10,2	14,4
Ztráty celkem včetně nere realizovaného objemu z tržní produkce	1,0	1,5	0,5	8,1	5,7	7,1
Vývoz	8,8	5,5	7,3	4,5	4,5	4,5
Celkové užití	88,6	77,4	84,6	90,7	87,1	76,6

Pramen: ČSÚ, ZUČM, Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok od 1. 9. do 31. 8.

Bilance produkce a užití hlávkového zelí v ČR (tis. t)

Ukazatel	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Domácí produkce celkem	53,3	35,6	44,9*	45,4	45,4	43,4
z toho:						
tržní produkce	49,9	35,2	44,8	44,1	42,3	40,7
samozásobení	3,4	0,4	0,1	1,3	3,1	2,7
Dovoz	31,3	30,2	31,7	30,3	25,1	24,5
Celková nabídka	84,6	65,8	76,6	75,7	70,5	67,9
Dodávky na trh a zprac. průmyslu	73,1	57,1	66,4	62,6	60,7	59,9
Samozásobení (snížené o ztráty)	2,9	0,4	0,1	1,2	2,9	2,5
Ztráty celkem včetně nere realizovaného objemu z tržní produkce	4,8	3,1	5,4	7,7	2,7	1,3
Vývoz	3,8	5,2	4,7	4,2	4,2	4,2
Celkové užití	84,6	65,8	76,6	75,7	70,5	67,9

Pramen: ČSÚ, ZUČM, Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok od 1. 9. do 31. 8.; * produkce upravena na základě bilance

PŘÍLOHY

Příloha č. I – Přehled uznaných organizací producentů v odvětví ovoce a zeleniny – stav ke dni 31. 8. 2023

Organizace producentů	Sídlo	Rok uznání	Registrované druhy
CZ FRUIT, odbytové družstvo	Praha 6	2005	Ovoce
EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů	Holovousy	2007	Ovoce
Jihomoravská zelenina, družstvo	Velké Bílovice	2005	Zelenina, ovoce, zpracované ovoce a zelenina
Odbytové družstvo LITAZEL	Bohušovice nad Ohří	2005	Zelenina
Východočeská zelenina – družstvo producentů zeleniny	Synkov-Slemeno	2009	Ovoce a zelenina
Odbytové družstvo Polabí	Přerov nad Labem	2010	Zelenina, meloun
Družstvo OZC Jizera	Předměřice nad Jizerou	2011	Ovoce a zelenina
Odbytové družstvo ovoce Český ráj	Praha 9	2012	Ovoce
Odbytové družstvo Berry	Dobré Pole	2012	Jahody, maliny, ostružiny, borůvky, česnek
M.O.Z. družstvo pěstitelů	Sedlnice	2012	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
Bohemia Apple, družstvo	Tuchoraz	2013	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
NATURE FRUIT, družstvo	Choustníkovo Hradiště	2013	Jablka
G's Pěstitel, odbytové družstvo	Stratov	2013	Zelenina, vodní meloun
Piletice, odbytové družstvo	Hradec Králové	2016	Kořenová zelenina, celer, cibule, pór, jahody
ZP Otice, odbyt s.r.o.	Otice	2017	Zelenina, zpracovaná zelenina
Čerstvě utrženo, družstvo	Brno – Veverčí	2016	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
Dobré družstvo	Zlín – Prštné	2019	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
Nadnárodní organizace producentů			
Družstvo BRAMKO CZ	Semice	2013	Zelenina a ovoce

Pramen: SZIF

Příloha č. 2 – Zahraniční obchod ČR se zpracovanou zeleninou

Dovoz zeleniny konzervované, vařené, zmrazené

(skup. 0710, 2004)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	66 735	1 384 247	67 660	1 414 858	66 349	1 492 659
Z toho:						
fazole	3 466	69 372	4 692	86 030	4 137	81 902
hrách	6 663	137 206	5 698	125 502	5 809	126 625
chřest	45	3 821	178	13 828	67	6 600
kukuřice cukrová	3 161	88 298	3 887	104 998	4 856	149 082
luštěniny ostatní	786	15 152	193	7 287	100	4 648
paprika	2 561	74 892	2 185	63 436	2 029	65 608
rajčata	657	13 930	894	20 603	454	10 268
špenát	6 030	95 072	6 445	100 339	5 837	93 093
zelí kysané, kapary, aj.	310	6 614	265	5 915	228	3 966
zelenina ostatní	25 925	423 174	26 265	421 076	27 121	460 004
zeleninové směsi	16 691	445 781	16 655	453 900	15 405	476 760

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz zeleniny prozatímně konzervované SO₂ nebo sířenou vodou, nevhodné v tomto stavu k požívání

(skup. 0711)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	2 046	49 565	1 478	35 526	1 444	33 276
Z toho:						
cibule	612	10 875	556	9 091	568	10 551
kukuřice cukrová	8	390	22	1 163	4	225
okurky salátové a nakládačky	1 053	18 405	717	14 593	358	7 288
papriky	23	2 006	39	2 536	3	394
zelenina ostatní	164	8 299	132	7 343	491	13 214
zeleninové směsi	185	9 456	5	233	14	1 061

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz sušené zeleniny

(skup. 0712)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	4 382	316 945	4 729	355 820	4 698	397 848
Z toho:						
cibule	1 220	73 459	1 371	83 906	1 043	74 761
kukuřice cukrová	1,5	597	3	304	2	228
mrkev	472	24 148	446	33 674	329	32 351
rajčata	296	32 493	256	26 999	500	29 241
zelenina ost. vč. směsí	2 492	186 203	2 653	210 937	2 825	261 267

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz zeleniny konzervované v octě nebo v kyselině octové

(skup. 2001)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	28 808	705 631	30 459	757 918	29 260	767 406
Z toho:						
kukuřice cukrová	234	9 266	194	8 252	291	12 750
okurky nakládačky	17 355	383 045	19 191	422 655	17 336	397 008
paprika, ne sladké lusky	821	34 971	1 049	46 024	1 142	57 266
paprika sladká	2 391	87 108	1 911	73 651	1 798	72 957
zelenina ostatní	8 052	191 443	8 113	207 335	8 693	227 426

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz ostatních výrobků ze zeleniny

Druh výrobku	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Rajčata konzervovaná ne v octě (skup. 2002)	32 164	729 128	31 900	782 676	34 721	1 059 866
Šťáva z rajských jablek (skup. 2009 50)	1 064	12 150	1 126	12 254	881	10 318
Kečupy a jiné omáčky z rajčat (skup. 2103 20)	18 527	521 087	24 353	710 953	23 632	821 118
Kukuřice konzervovaná, ne v alkoholu, neslazená (pol. 2008 9985)	1 022	40 336	697	30 365	671	36 437

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz zeleniny konzervované jinak než v octě nebo v kyselině octové, nezmrazené

(skup. 2005)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	43 180	1 170 093	42 356	1 191 666	43 458	1 356 388
Z toho:						
zelenina homogenizovaná	374	26 243	304	22 912	352	21 222
zelí kysané	9 546	140 564	8 510	124 350	9 205	140 070
hrách	3 989	95 462	3 910	95 301	4 011	116 135
fazole vyloupané	10 178	210 330	9 707	208 145	9 692	246 532
fazole ostatní	1 232	32 371	1 513	41 674	1 415	45 396
bambusové výhonky	1 480	26 933	1 565	41 690	2 481	68 521
chřest	140	6 631	272	13 410	182	11 265
kukuřice cukrová	5 585	159 201	5 060	151 386	5 381	187 867
artyčoky	69	5 661	108	9 298	112	9 649
zeleninové směsi	4 962	231 885	4 873	222 642	4 774	253 655
ostatní zelenina	5 457	214 760	6 274	233 714	5 551	224 141

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny konzervované, vařené, zmrazené (skup. 0710, 2004)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	15 865	469 488	19 241	765 380	17 944	671 262
Z toho:						
fazole	272	7 739	352	8 810	593	15 947
hrách	1 345	30 688	2 006	46 802	1 743	45 504
kukuřice cukrová	641	16 346	492	17 071	792	30 214
paprika	38	992	33	1 389	24	1 485
špenát	2 458	34 627	3 594	56 059	2 927	50 943
zelí kysané, kapary aj.	24	878	8	468	4	393
zelenina ostatní	3 520	91 820	3 336	84 448	3 490	84 392
zeleninové směsi	7 672	177 853	9 256	538 797	8 341	439 730

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny prozatímně konzervované SO₂ nebo sířenou vodou, nevhodné v tomto stavu k požívání (skup. 0711)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	16	742	113	3 088	176	7 287
Z toho:						
okurky salát. a nakládačky	1	90	3	274	0	5
papriky	0,4	58	0,2	45	0,3	53
zelenina ost. a směsi	6	150	98	2 405	160	6 740
kukuřice cukrová	-	-	4	223	10	382

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz sušené zeleniny z ČR (skup. 0712)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	2 372	87 254	1 251	62 622	3 645	85 470
Z toho:						
cibule	264	19 462	263	19 164	283	21 963
mrkev	26	1 918	16	1 323	9	676
rajčata	11	1 290	13	1 388	11	1 505
zelenina ost. včetně směsí	444	49 390	245	33 584	235	32 278
kukuřice cukrová	1 627	15 214	714	7 162	3 107	29 048

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny konzervované v octě nebo v kyselině octové z ČR (skup. 2001)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	14 146	398 090	13 614	406 451	13 103	454 332
Z toho:						
kukuřice cukrová	55	4 902	65	6 471	85	6 860
okurky nakládačky	7 597	199 076	6 442	181 036	6 356	202 998
paprika, ne lusky	619	25 036	648	25 735	609	34 762
paprika sladká	1 736	58 230	1 850	65 684	1 558	63 018
zelenina ost.	4 171	110 992	4 610	127 525	4 494	146 694

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz ostatních výrobků ze zeleniny

Druh výrobku	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Rajčata konzervovaná ne v octě (skup. 2002)	5 474	137 839	4 045	111 999	3 888	144 755
Šťáva z rajských jablek (skup. 2009 50)	162	2 289	105	1 612	196	3 135
Kečupy a jiné omáčky z rajčat (skup. 2103 20)	12 368	396 774	12 875	423 343	16 567	536 780
Kukuřice konzervovaná, ne v alkoholu, neslazená (pol. 2008 9985)	2 942	147 594	1 868	91 840	2 199	123 328

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny konzervované jinak než v octě nebo v kyselině octové, nezmrazené z ČR (skup. 2005)

Druh zeleniny	2020		2021		2022	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	10 652	473 984	9 690	470 395	10 042	521 665
Z toho:						
zelenina homogeniz.	336	22 385	337	22 327	294	22 675
zelí kysané	680	9 592	672	11 984	1 079	17 872
hrách	493	18 992	525	19 287	544	21 244
fazole vyloupané	403	11 724	294	10 576	559	22 364
fazole ostatní	335	9 139	483	14 289	501	16 427
kukuřice cukrová	293	10 806	394	16 311	485	22 411
zeleninové směsi	5 248	210 591	3 498	152 120	2 821	141 857
ostatní zelenina	2 075	150 871	2 533	174 138	2 929	207 642

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Příloha č. 3 – Porovnání finančního vyjádření produkce zeleniny v ČR

Druh zeleniny	2019			2020			2021			2022			2022/21
	Kč/t	tuny	mil. Kč	Kč/t	tuny	mil. Kč	Kč/t	tuny	mil. Kč	Kč/t	tuny	mil. Kč	v %
Brokolice	24 000	478	11,48	35 000	946	33,10	30 000	822	24,67	30 200	472	14,25	-42
Celer	12 000	10 133	121,59	12 600	9 920	125,00	10 600	9 797	103,85	11 400	11 579	132,01	+27
Cibule	5 600	51 027	285,75	6 000	51 213	307,28	5 800	53 739	311,68	8 200	47 107	386,27	+24
Česnek	75 000	2 155	161,65	75 000	1 602	120,13	90 000	1 764	158,73	90 000	1 152	103,71	-35
Fazolové lusky	52 000	234	12,19	46 200	83	3,83	55 000	44	2,40	64 000	48	3,06	+28
Hrách zahradní na prům. zprac.	8 900	3 646	32,45	8 900	5 557	49,46	12 000	5 366	64,39	15 000	5 042	75,63	+17
Chřest	110 000	375	41,21	110 000	288	31,73	115 100	356	41,01	116 000	244	28,33	-31
Kapusta hlávková	8 500	1 192	10,13	7 300	987	7,20	7 600	961	7,30	11 000	852	9,37	+28
Kedlubny	24 300	4 985	121,14	34 300	4 595	157,60	23 000	4 292	98,72	18 900	4 016	75,89	-23
Kukuřice cukrová	10 300	3 816	39,30	18 000	4 553	81,96	18 000	6 055	108,99	26 800	3 097	82,99	-24
Květák	16 600	3 277	54,40	17 900	2 641	47,27	16 300	3 654	59,56	16 300	3 705	60,40	+1
Mrkev	8 300	34 780	288,68	6 600	30 987	204,51	6 800	33 055	224,77	8 000	24 031	192,25	-14
Okurky nakládačky	13 000	10 800	140,40	10 500	11 474	120,48	12 500	11 328	141,60	13 000	11 940	155,23	+10
Okurky salátové – polní	15 000	827	12,40	17 100	427	7,31	15 200	584	8,87	17 200	308	5,30	-40
Paprika zeleninová – polní	16 300	10 894	177,57	16 200	12 123	196,39	16 200	13 178	213,48	18 200	13 311	242,27	+13
Pastinák	6 500	102	0,67	4 000	211	0,84	6 000	206	1,24	6 000	158	0,95	-23
Petržel	22 500	3 949	88,86	14 900	4 397	65,52	16 100	4 729	76,14	20 100	3 359	67,51	-11
Pór	20 000	132	2,64	20 000	164	3,27	20 000	520	10,41	21 000	754	15,83	+52
Rajčata	22 000	2 100	46,20	22 200	4 473	99,31	16 000	4 051	64,82	16 000	2 685	42,95	-34
Ředkvička	19 800	5 024	99,48	28 000	1 905	53,33	28 000	2 651	74,23	30 000	3 569	107,07	+44
Řepa salátová	5 500	3 549	19,52	4 800	3 402	16,33	5 000	3 900	19,50	5 500	3 693	20,31	+4
Saláty (i barevné)	25 900	14 069	364,39	20 900	10 178	212,72	21 000	9 553	200,60	22 000	9 522	209,49	+4
Špenát na prům. zprac.	3 000	4 186	12,56	2 800	6 113	17,12	2 800	6 956	19,48	2 800	7 383	20,67	+6
Zelí hlávkové	4 000	44 778	179,11	4 700	44 090	207,23	4 700	42 306	198,84	4 900	40 657	199,22	0
Zelí pekingské	16 300	1 190	19,40	15 800	1 832	28,94	16 100	1 846	29,71	16 300	1 453	23,68	-20
Zelenina ostatní	-	2 865	24,79	-	2 088	23,79	-	3 706	37,94	-	4 231	50,37	+33
Tykev	14 000	11 519	161,26	15 000	12 641	189,62	14 800	12 447	184,22	16 000	13 947	223,14	+21
CELKEM	-	232 082	2 529,19	-	228 891	2 411,33	-	237 865	2 487,14	-	218 314	2 548,19	+2

Pramen: ZUČM na základě vlastního šetření a propočtů

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.eagri.cz
e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-745-0

Praha 2023